

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERÇUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

PIKA NA "I"

V našem listu se je v zadnjih dveh številkah zvrstilo več člankov oz. pism bralcev v zvezi z občnim zborom Sveta slovenskih organizacij ali, boljše, s komentarjem našega odgovornega urednika o istem. Ker je vse skupaj postalo nekaka ad hoc tribuna, menimo, da moramo k temu tudi posebej, kot uredništvo, zavzeti neko stališče.

Prav in koristno je, da se tudi v našem tedniku občasno vname dialektična debata o stvarih, ki nas vse bolj zanimajo. Treba pa je pri vsem tem paziti, da ta debata ostane na določeni ravni in da je stvarna in brez predsodkov.

Zato bi rad na tem mestu napisal nekaj vrstic v ta namen. Naj to ne izzveni toliko kot odgovor posameznim bralcem, ki so se oglasili, sicer pa tudi. Naj zato skušam povzeti nekaj splošnih misli in tem.

Naš list je z veseljem beležil novosti o zadnjem občnem zboru SSO v Gorici oz. v Devinu, kar je bilo tudi razvidno iz našega splošnega poročanja. Zato menimo, da so - brez ozira na volitve izvršnega odbora in njihovih rezultate - na splošno pa tudi posegi in kasnejše intervencije v tisku lahko le pozitivne narave. Tudi občasne kritične opombe, ki so potem izzvale reakcije, so pri tem nujne in koristne.

Naš odgovorni urednik je v svojem zapisu predvsem hotel vse to. Hotel se je dotakniti nekaterih vprašanj, ki so sicer lahko sporna, vendar sodijo v ta širši okvir. Pri tem je šlo predvsem za potek občnega zbora oz. volitev, ne pa za njih bolj ali manj zgolj formalno plat. Zato tudi kot predsedujoči občnemu zboru ni imel nikakih razlogov za njih prekinitev.

Zato so popolnoma brez podlage tiste kritike, ki očitajo našemu odgovornemu uredniku nedemokracijo ali celo nestrpnost (do ne vem koga). Šlo je za potrditev splošne demokratične pravice vseh do nastopa in kandidatur, česar pa nihče ni zanikal.

Seveda je še več teh stvari, s katerimi bi se lahko soočali. Naše večje, zlasti krovne organizacije so zelo važen dejavnik v življenju in delovanju manjšine. Besede, ki smo jih brali po občnem zboru SSO, imajo seveda svojo težo. Kako naj si jih torej razlagamo? Kdo ima prav? Pustimo sodbo bralcem. Naj samo še zapišemo par besed v zvezi z vsem tem.

Nekaj je bilo že povedanega. Pisec teh vrstic pa želi še dati piko na "i". To, kar je zapisal naš odgovorni urednik, drži. Mimo besed ali oznak lahko zatrdim, da se v tem strinjam z njim. Ni šlo tu za kako žalitev ali podcenjevanje novih mladih članov goriškega odbora SSO. Šlo je za vse drugo. Vsemu temu je namreč predvsem botroval princip kontinuitete.

Kaj to pomeni? Vsaka organizacija oz. ustanova ima svoj vodstveni odbor, ki vodi njeno delovanje. Bolj kot je organizacija ali zveza pomembna, bolj odgovorne so njene vloge. In prav SSO je kot naša krovna organizacija izredno izpostavljena in deluje kot glavni dejavnik naše manjšine (poleg slovenske politične stranke, ki pa ima spet svoje naloge). Zato se nam zdi, da je prav tu kontinuiteta nekako bistvena in nujna. Prav je, da se izvršni organi prenovijo in pomladijo. Prav tako pa je spet prav, da ostane v najbolj odgovornem organu take ustanove tudi določen del že izkušenih odbornikov, ki lahko na ta način skupno z novimi člani v harmoniji naprej vodijo celotno dejavnost. Le tako bo smotrno in brez travm prišlo do skupnega dela vseh in to predvsem za izključno dobro organizacije oz. zveze.

/ stran 2

Andrej Bratuž

Papež Janez Pavel II. prejšnjo nedeljo odločno za mir

"Kličem vam: nikoli več vojne!"

"Vojno sem doživel na lastni koži in zato pravim: Ustavimo vojno!"

Tako je dobesedno zakričal s svojega balkona na Trgu svetega Petra v Rimu minulo nedeljo, 16. t.m., sveti oče Janez Pavel II. in tako dal jasno vedeti vernikom in vsemu svetu, da se ne strinja s pripravo vojne proti Iraku.

Med nagovorom vernikov ob tradicionalni javni nedeljski molitvi angelskega češčenja je papež tudi dejal: "Sam pripadam generaciji ljudi, ki se dobro spominjajo vojne, so doživeli drugo svetovno vojno in so jo, hvala Bogu, tudi preživeli! Prav zato imam za svojo moralno dolžnost, da opomnim mlajše ljudi, ki teh izkušenj nimajo, na vojno in na to, da morajo tudi sami reči: Nikdar več vojne!"

Seveda se Janez Pavel II. ni zaustavil samo pri miroljubnih besedah, ampak je bil, kot je ponavadi vedno, tudi tokrat zelo konkreten, saj je Sadama Huseina javno opozoril: "Odgovorni politiki v Iraku morajo polno in predvsem pa hitro sodelovati z vso mednarodno skupnostjo! Pri tem se morajo zave-

dati, da imajo usode njihovih državljanov prednost pred vsako drugo stvarjo in odločitvijo."

Čeprav sveti oče ni izrecno imenoval ameriškega predsednika Georgea Busha, je tudi njemu namenil svarilne besede: "Posvetiti se konkretnim in napornim pogajanjem ne pomeni, da se pri tem ponižuješ, ampak da delaš z veliko mero odgovornosti za mir!" Papež v svojem nagovoru ni mogel niti mimo Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov in njegovih članov, saj je OZN in ves

svet opozoril, "da je uporaba sile vedno zadnja možnost in pride v poštev šele takrat, ko so se poizkusile in izčrpale vse druge miroljubne rešitve."

V morda zares odločilnih urah za mir v svetu je sveti oče Janez Pavel II. ponovno odločno posegel za mir in predvsem ponovno ves svet nagovoril, da vsa prizadevanja za mirno rešitev iraške krize le niso še bila storjena. S trezno glavo, z izjemno hladno in razuma polno mislijo, predvsem pa s toplim in odprtim srcem je ta veliki poljski papež še enkrat dokazal, da za

svojimi, ničkolikokrat doslej že izrečenimi besedami: "Nikdar več vojne in vsaka vojna je poraz za človeka!" stoji tudi tokrat. Z balkona svojega studia na Trgu svetega Petra je tudi dejal: "Vsem povem, da je še vedno čas za pogajanja, da je še prostor za mir, da ni nikdar prepozno za medsebojno razumevanje in za nadaljevanje pogajanj!"

Papež Janez Pavel II. se je v svojem nagovoru mladim in vernikom na Trgu sv. Petra tudi spomnil nagovora, ki ga je imel njegov predhodnik papež Pavel VI. v palači OZN v New Yorku, ko je vzkliknil: "Nikdar več vojne!" Opazovalci vidijo v tej navidez mali omembi resnost papeža Janeza Pavla II. in tudi njegov namen, da bi se odzval vabilu ameriške kraljeve Cerkve in tudi protestantskih ameriških Cerkva, ki so ga pred kratkim povabile, naj pride v New York in naj v Stekleni palači OZN spregovori o miru.

/ stran 4

Jurij Paljk

Furlanija-Juljska krajina / Deželne volitve Bo Slovenska skupnost izvolila predstavnika?

Raziskava tržaškega dnevnika Il Piccolo, po kateri ima levosredinski predsedniški kandidat Riccardo Illy kar sedem točk prednosti pred desnosredinsko tekmico Alessandro Guerra, in pridno beleženje zdrav v desni sredini s strani krajevnega in vsedržavnega časopisja spadata v deželno politično kroniko, ki jo bolj ali manj vsi dobro poznamo. Glavna kandidata sta (če ne bo prišlo do novih presenečenj) znana, glede kandidatov za deželni parlament pa je igra še vedno odprta, kar velja tudi za našo narodno skupnost.

V zvezi z morebitnimi slovenskimi kandidati za vstop v deželni parlament so v prejšnjih tednih krožila tudi nekatera imena, ki jih tu ne bomo navajali. Brez težav pa lahko zabeležimo dejstvo, da spet

ni prišlo do nekega pametnega dogovora med političnimi komponentami Slovencev v Italiji, ki bi zagotovil optimalne možnosti za izvolitev čimveč predstavnikov. Kot kaže, ga tudi ne bo: Slovenska skupnost je predlagala oblikovanje t.i. "slovenske Oljke", ki pa pri ostalih ni naletela na kdo ve kakšno navdušenje. Zato bo nastopila skupaj z Marjetico in na posebnem Illyjevem predsedniškem seznamu.

SSk tokrat zelo računa na ponovno izvolitev svojega predstavnika v deželni parlament, za kar ima - vsaj na papirju - tudi dobre možnosti. Navsezadnje bi si slovenska stranka volilno nagrado tudi

zaslužila, če pomislimo na vložen napor (omenimo naj samo njeno delovanje ob aferi o osebnih izkaznicah). O tem, da se je odsotnost svetovalca SSK v vseh teh letih krepko poznala, pa verjetno res ni potrebno izgubljati besed.

V zadnjih tednih je precej slabe krvi v slovenski stranki povzročilo pismo krovnih organizacij SSO in SKGZ Riccardu Illyju, v katerem se zavzemata za kandidata oz. kandidatko, ki naj uživa najširšo podporo slovenske organizirane družbe in ki mora predstavljati izvirna načela Oljke. Razumljivo, da SSK tega ni sprejela z zadovoljstvom. Kot tega tudi niso

sprejeli z zadovoljstvom mnogi člani SSO, kar se je pokazalo na nedavnem občnem zboru. SSK in SSO namreč veže precej tesno idejno-politično sorodstvo, ki se v prvi vrsti kaže v prizadevanju za samostojno slovensko politično nastopanje. Zato bi bilo res čudno, če bi se ti dve organizaciji razdelili ravno v tistem, kar je za obe bistvene-ga pomena. Prav gotovo bi rešitev tega vozla precej olajšala prizadevanja slovenske stranke, da končno izvoli svojega predstavnika v deželni parlament. Z izvolitvijo svetovalca SSK pa bi bil konec koncev olajšan tudi položaj SSO (in dovolimo si trditi, da tudi SKGZ), saj bi bil samostojni predstavnik za krovni organizaciji zelo dobra referenčna politična točka.

IŽ

Irak: ultimat Sadamu Huseinu

Tik pred zaključkom redakcije je prišla vest, da je ameriški predsednik George W. Bush dal iraškemu tiranu ultimat, naj se v 48 urah izseli iz države. Ultimat dejansko pomeni vojno napoved Iraku.

Intervju

Lojze Peterle je bil na obisku v Trstu in je za naš tednik spregovoril o... (stran 3)

Intervju

Generalna konzulka RS v Trstu Jadranka Šturm Kocjan o sebi, nas in Sloveniji v EU. (stran 3)

Intervju

Duhovnik Vojko Makuc o svojih ljudeh v Štmaru, Pevni in na Oslavju. (stran 10)

Knjiga pridig

Giorgio Banchig in Riccardo Ruttar sta pripravila pomembno knjigo. (stran 12)

VSEBINA

nadaslov nadnaslov nadnaslov

Minister Giovanardi o manjšinski zaščiti

V minulih dveh tednih so se v Ljubljani zvrstili uradni obiski številnih evropskih državnikov, ki so nekako spodbujali Slovenijo in njene državljane, naj na referendumu 23. marca brez vsakršne bojazni glasujejo za vstop v Evropsko unijo in obrambno zvezo NATO. Prišla sta tako sam predsednik evropske komisije Prodi in tajnik Atlantske zve-

ze Robertson. Pomemben je bil tudi obisk nemškega zunanjega ministra Fischerja. V tem okviru sta obiskala Ljubljano dva italijanska ministra: minister za evropske zadeve Buttiglione in minister za odnose s parlamentom Giovanardi (na sliki). Slednji se je sešel s predsednikom državnega zbora Borutom Pahorjem, z delegacijo parlamentarne komisije za zunanje zadeve in z zunanjim ministrom Dimitrijem Ruplom.

Ob koncu razgovorov s slovenskimi sogovorniki je minister Giovanardi med drugim spregovoril o narodnih manjšinah. Dejal je, da je slovenska manjšina v Italiji bogastvo za Italijo, italijanska manjšina v Sloveniji pa bogastvo za Slovenijo. Kot poročajo mediji, je ob tej ugotovitvi predlagal, da bi Slovenci v Italiji in Italijani v Sloveniji imeli enako raven pravic, kar zadeva uporabo jezika. Gre vsekakor za pomembno izjavo načelne narave, kakršnih ne slišimo pogo-

stokrat iz ust italijanskih diplomatov in drugih politikov. Po drugi strani pa pri tem ne moremo mimo ugotovitve, da je isti minister pred meseci svaril zamejske Slovence, naj ne zahtevajo vsega, kar predvideva zaščitni zakon, pri čemer je imel v mislih prav uporabo slovenščine v tržaški in goriški občini. Namenoma smo želeli spomniti na to ministrovo protislovje, da si ne bi delali utvare glede dejanskega uresničevanja manjšinskih pravic. Vsekakor je zavzemanje za izenačitev ravni zaščite

italijanske manjšine v Sloveniji in slovenske v Italiji pozitivno stališče.

Pred nekaj leti je bila namreč izdelana primerjava med pravicami, ki jih uživata italijanska manjšina v Sloveniji in slovenska v Italiji. V poštev je bilo vzeti 23 postavk oz. pravic, ki so priznane pripadnikom italijanske manjšine v Sloveniji. Kar 14 od teh pravic nimajo Slovenci v Italiji (zajamčeno predstavnstvo v izvoljenih telesih, uradni značaj manjšinskega jezika, uporaba manjšinskega jezika na uradnih proslavah, uradna uporaba manjšinske zastave, obvezno dvojezično krajevno imenoslovje, splošna raba dvojezičnih obrazcev, obveznost poučevanja manjšinskega jezika v šolah večine in še druge).

Že iz tega bežnega pregleda je razvidna različna raven zaščite obeh manjšin. Manjšinska politika bi zato morala težiti k zmanjševanju razlik na temelju načela o pozitivni recipročnosti. Stvarnost pri nas pa je precej drugačna. Za mnoge pripadnike večinskega naroda ja manjšinska zaščita nekaj odvečnega in zato nepotrebne. Moti jih zlasti javna uporaba jezika manjšine.

Alojz Tul

S 1. STRANI

Pika na "i"

Samo ta je bil tudi s strani našega uredništva pravi namen v pisanju o tej zadevi. Zato pa sedaj tudi zaključujemo to večkrat polemično a tudi konstruktivno razpravo o stvarih, ki so nam vsem pri srcu.

Srbija ponovno v težki notranji krizi Umorjen Zoran Djindjić

Srbija se je v soboto, 17. t.m., poslovila od tragično preminulega premiera Zorana Djindjića, ki so ga neznanici ustrelili v Beogradu 12. t.m. pred poslojem srbske vlade.

Ob navzočnosti velikanske množice ljudi so Zorana Djindjića z vsemi državnimi in vojaškimi častmi pokopali na novem beograjskem pokopališču, na Aleji velikanov. Pogreba so se poleg svojcev ter najvišjih državnih uradnikov Srbije in Črne gore udeležile visoke delegacije iz več kot 70 držav in mednarodnih organizacij, med njimi tudi slovenska in italijanska. Slovensko delegacijo je vodil predsednik vlade Rop, italijansko pa predsednik poslanske zbornice Casini.

Žalno slovesnost se je začela dopoldne v največji pravoslavni cerkvi na Balkanu, v cerkvi Svetega Save. Žalno mašo v spomin na umorjenega premiera je daroval metropolit črnogorske

pravoslavne Cerkve Amfilohije, navzoč pa je bil tudi patriarh srbske pravoslavne Cerkve Pavle. Maše in pogrebne obrede se je udeležil tudi beograjski nadškof dr. Stanislav Hočevar. V sprevodu po beograjskih ulicah se je vilo na stotisoče ljudi.

Zaradi atentata na premiera Djindjića, ki je veljal za zmernega in Evropi odprtega politika, je bilo na ozemlju celotne republike že v sredo uvedeno izredno stanje, ki naj bi trajalo vse dotlej, dokler ne bodo aretirani ubijalci in njihovi nalogodajalci ter uničena najbolj pomembna središča beograjskega podzemlja, ki ga srbske oblasti obdolžujejo atentata na predsednika Djindjića.

Slovenska tiskovna agencija je poročala, da je srbska policija aretirala že več kot tristo ljudi, ki naj bi bili člani t.i. zemunske mafije, za katero se domneva, da je atentat naročila.

Končno Savojski!

Pred dnevi se je odvijal v Neaplju prvi obisk članov savojske kraljeve dinastije, ki danes lahko spremenbi ustave pride spet v Italijo po dolgih letih pregona. Tako so princi Viktor Emanuel, žena Marina Doria in sin Emanuel Filibert obiskali Neapelj, ki je zgodovinsko povezan z dinastijo. Že pred kakim mesecem so bili vsi trije v Rimu na obisku pri papežu.

Neapelj je seveda zelo živahno in razgibano mesto, tudi kar zadeva politične in podobne zadeve. Zato so že ob prihodu Savojscev nastopili od letališča dalje tako pristaši kot nasprotniki savojske kraljevine. V Neaplju je tudi še živa burbonska tradicija, saj so sredi 19. stoletja prav Savojski pregnali dinastijo Burbonov, ki so bili kralji Dveh Sicilij.

Vsekakor je obisk članov kraljevske družine v bistvu uspel in tako pokazal na staro tradicijo te rodbine, povezane z mestom pod Vezuovom.

Iraška kriza / Po Bushevem govoru Ultimat Sadamu

Francija je konec minulega in na začetku tega tedna ponovila svoj odločni "ne" vojni proti Iraku. Tudi potem, ko so se na Azorskem otočju v nedeljo srečali Bush, Blair in Aznar, da bi uskladili svoja stališča in postavili ultimat Saddamu, se Chirac ni premislil. Zaradi občutka, da ima kolikor toliko zabranjen hrbet, ker stojita na podobnih stališčih tudi Putin in Schröder, je zunanji minister de Villepin zatrdil, da je Francija proti novi resoluciji, ki bi dejansko napovedala vojno Iraku, pač pa da bi moral Varnostni svet podaljšati mandat misiji inšpektorjev za razoroževanje Iraka. Ti bi potrebovali še kak mesec, je dejal vodja misije Hans Blix, saj je Irak v zadnjih dneh pokazal voljo po sodelovanju, tako da so inšpektorji prišli do dragocenih dokumentov in da so lahko nadaljevali z nadzorom uničenja prepovedanih raket al-samud.

Chirac je sicer priznal Američanom in Angležem, da so s tem, da so v Perzijskem zalivu namestili svoje vojake, opravili in še opravljajo dragoceno vlogo pritiska na iraškega diktatorja, ki je samo zaradi groženj in dokazov, da ZDA mislijo čisto resno, popustil in začel sodelovati z inšpektorji. Vendar je treba po mnenju Pariza sedaj izkoristiti ugoden trenutek in pustiti, da se kriza razreši po mirni poti. Istega mnenja sta tudi Moskva in Peking. Poleg njiju, ki sta zaradi pravice do veta v VS najvplivnejši državi, pa so proti novi resoluciji tudi druge, manjše države, ki začasno sedijo v VS, in to kljub

temu da so v veliki večini njihova gospodarstva odvisna od pomoči ZDA. Gibanje proti vojni se je v minulem tednu tako razširilo, da je tudi javno mnenje v državah zaveznicah ZDA, to je v Španiji in Veliki Britaniji, sedaj odločno proti vojni brez pristanka OZN. Predvsem Blair se je zaradi tega znašel v hudih težavah, saj so se mu uprli tudi poslanci iz vrst lastne stranke, kar je britanski premier, ki je navajen na najširšo popularnost, razumel kot alarmni zvonec. Bushu ni nič pomagalo niti nenadno - gotovo oportunistično - zavzetje za oživitev mirovnega procesa med Izraelci in Palestinci. Dejstvo je, da je Bush zaradi iraške krize izgubil podporo vsega arabskega in muslimanskega sveta, ki sta mu po 11. septembru 2001 kljub vsemu stala ob strani. Sedaj pa se posledice, do katerih bi lahko prišlo, če bi Bush vztrajal pri svojem ultimatu Saddamu in Varnostnemu svetu samemu - že kažejo ravno v pokolih, do katerih ves čas prihaja na zasedenih palestinskih ozemljih, kjer je sovraštvo med dvema civilizacijama, to je islamsko in zahodno, na višku, in se zaradi napetosti v Iraku še stopnjuje. Nevarnost, da bi se ta nestrpnost med dvema svetovoma poglobila v svetu, kjer predstavniki različnih narodnosti in religij včasih živijo drug ob drugem, je torej realna.

Stvari so se popolnoma spremenile v zadnjih urah, ker je ameriški predsednik dejansko postavil Huseina ob zid.

Breda Susič

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

O tragični prepletenosti sveta

Obstajajo tako imenovane tragične prepletenosti sveta in ena med njimi je tista, da je vojna v nekem smislu koristna. Koristna za revne oziroma revnejše. Z drugimi besedami: četudi proti naši volji, ni druge možnosti, kot da jo sprejmemo in podpremo kot nujno. Navedena misel se nanaša na države v Varnostnem svetu OZN, ki naj bi podprle ameriško-angleško-špansko resolucijo o posegu v Irak. Med drugimi so to Gvineja, Angola, Kamerun in Pakistan. Gre za države s šibko ekonomsko močjo ter izdatno zadolženostjo v tujini. Njihova odvisnost še posebej od Združenih držav Amerike je velika, zato nimajo dosti izbire: ali podprejo vojno in na ta način lahko pričakujejo prepotrebno pomoč, ali pa soglasja ne dajo ter se znajdejo v še slabših življenjskih pogojih.

Položaj naštetih držav in nemara še kakšne druge, na primer Mehike s 190 milijardami ameriških dolarjev zunanjega dolga, je zares pretresljiv in dobesedno tragičen. Izbirati morajo med dvema možnostima, od katerih je ena slabša od druge. Če torej vojno proti Iraku podprejo, bodo sicer deležne pomoči, toda podpisale bodo vojno, vrh vsega zoper podobno revno državo, kot so tudi one same. Če vojne proti Iraku ne podprejo, se bodo znašle v še slabšem gospodarskem stanju od sedanjega, ki je že tako slabo. In prav v tem precepu je navzoča tragična prepletenost sveta: stvari so med seboj tako ne-navadno in istočasno usodno povezane, da so se ali smo se ljudje prisiljeni odločati za

manjše zlo, vendar v obeh primerih za zlo. Tragično je dejstvo, da se ni mogoče odločiti med dobrim in zlim, ker dobra možnost preprosto ne obstaja in je ni. Podobno je bilo tudi iz ust naših staršev in njihovih staršev slišati pripoved, da je bilo za določene poklice več dela in torej več kruha, kadar je kje daleč divjala kakšna večja vojna. Seveda je bilo v tej pripovedi dosti grenkobe, saj nihče ne more biti srečen, če je njegova dobrobit odvisna od nesreče drugih. Pa vendar, tako pač je, takšno je življenje, takšen je svet, so starejši sklenili svojo pripoved, tako je ustvarjen in mi ne moremo nič, ne moremo ga v temelju spreminiti.

Preenostavno in krivično bi bilo, ko bi vsepriek delili nasvete in nauke, češ, tako je prav in tako je narobe. Tragična prepletenost sveta je namreč tista, ki človeka in cele narode ter države stisne v klešče brezizhodnosti. Brezizhodnost namreč ni le situacija, iz katere ni izhoda, ampak tudi tista z dvema izhodoma, od katerih nobeden ni dober. Težko je torej deliti nauke ali celo obsojati, čeprav je seveda nujno pozvati, naj ne bi nikdar iz tega ali onega, še tako tehtnega razloga, podpisovali stvari, ki prinašajo nesrečo drugim. Nekega dne bo pač treba sklenjeni krog tragične prepletenosti presekat in se ji upreti, zavrniti torej njeno peklensko ponudbo. Vojna na drugem koncu sveta je zlo in sodelovanje z njo je krivda. Krivda posebne vrste, ki nam lahko odvzame čudežno svetlobo življenja.

NOVI
GLAS

UREDNIŠTVO

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 532 052
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORIEVA:

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN,

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,

INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

Intervju / Lojze Peterle

Za nas in skupno Evropo

Člani Konvencije o prihodnosti Evrope, med katerimi je tudi slovenski poslanec Lojze Peterle, so sklenili, da bodo v novo evropsko ustavo vključili Evropsko listino o človekovih pravicah. Nekateri so prepričani, da bodo s tem zadostili tudi vsem zahtevam po omembi zaščite manjšin. Drugi pa so mnenja, da je treba individualnim pravicam, ki jih zagotavlja Listina, v sami ustavni pogodbi izrecno omeniti tudi manjšinske pravice. Med odločnimi zagovorniki druge teze je gost našega tokratnega intervjuja, gospod Lojze Peterle.

V osnutku prvih šestnajstih členov konvencije pravice etničnih in jezikovnih manjšin niso omenjene. Sami se zavzimate za to, da bi se omenjeni "spodrsljaj" popravil: na kakšen način bo to možno doseči, kakšne so realne možnosti, da prodrejo amandmaji, ki bi to pomanjkljivost popravili?

FOTO: KROMA

Sam sem v Predsedstvu konvencije izpostavil željo po izrecni omembi jezikovne različnosti - ob kulturni različnosti, ki je zapisana v Listini o človekovih pravicah. Te želje žal niso upoštevali. Zdaj pa je, hvala Bogu, prišlo do številnih amandmajev, ki predlagajo, da bi bila prav na začetku ustavne pogodbe zapisana jezikovna različnost. Trudil pa se bom tudi, da bi bile ob tem še manjšine neposredno omenjene kot posebna kategorija. Dejstvo, da je bilo spoštovanje manjšin med glavnimi političnimi pogoji za sprejem novih držav pristopnic iz Srednje, Vzhodne in Južne Evrope, je lahko pomembno, ker mislim, da je treba to občutljivost do manjšin ohraniti, izkoristiti in zapisati tudi v novi ustavni pogodbi, da bo veljala za vse, ne samo za deset novih pristopnic. Temu argumentu bo težko oporekati, zato upam, da bo prišlo do omembe manjšin pri 2., pri 3. ali pri 8. členu. Skratka, več je možnosti, kjer bi lahko to uvedli.

Prav širitev Evropske unije z vstopom držav, kakršne so Baltske države, Madžarska, Češka, kjer živijo zelo številne manjšine, je verjetno doprinesla veliko k senzibilizaciji javnosti, pa tudi samih

članov Konvencije za temo pravic manjšin. Kakšen je doprinos teh novih držav, vključno s Slovenijo, znotraj Konvencije, da bi v evropski ustavi omenili pravice manjšin?

Ta angažiranost in zavzetost novih držav se je pokazala prav v amandmajih, t.j. dopolnilih k prvemu členu Ustave - in marsikdo je temu prislunil. Tudi v sedanjih državah članicah je nekaj občutljivosti za to, vendar je tudi kakšna bojazen. Mi pa smo na podlagi naše zgodovinske izkušnje že večkrat vztrajali, da se tematika manjšin vključi v ustavno pogodbo, ker so številne težave iz evropske zgodovine izhajale ravno iz nespoštovanja manjšin ali manjših, šibkejših; zato želimo, da bi se vsi tega zavedali in da to vprašanje pravilno uredimo za bodočnost. Upam, da bo tu prišlo do nekega premika.

Ali lahko upamo, da bodo manjšine imele kakšno večjo težo tudi pri novih mehanizmih odločanja v EU? Veliko besed je o tem, da bi morala biti EU zveza narodov, ljudstev,

konkretno pa imajo pri mehanizmih odločanja še vedno glavno besedo samo države - na primer v Evropskem svetu, v evropskem parlamentu pa politične smeri. Ali je morda predviden kak nov mehanizem, da bi se lahko manjšine v večji meri vključile v soodločanje evropskih organov?

Nov mehanizem ni še predviden, vidim pa dve možnosti. Eno predlaga moj kolega iz Madžarske, Jozsef Szayer, in predvideva, da bi ob Komiteju regij, ki ima 222 zastopnikov, ustanovili še Komite manjšin, v katerem bi sicer sedeli tudi zastopniki večinskih narodov, vendar bi imeli tudi predstavniki manjšin svoje zastopnike in svojo besedo. Osebo podpiram tako zamisel. Drugi predlog pa gre v smer, da bi v samem Komiteju regij temo manjšin bolj zastopali, ker se pač v posameznih regijah pojavljajo posamezne manjšine. Predloga sta torej ta, o njih pa še nismo razpravljali. Meni je ta tema zelo blizu, zato se bom za te predloge zavzel.

/ stran 7

Breda Susič

Intervju / Jadranka Šturm Kocjan

Še bolj bomo povezani

Generalne konzulke Republike Slovenije v Trstu Jadranka Šturm Kocjan našim bralcem ni potrebno posebej predstavljati, saj smo jo skoraj vsi že gotovo srečali na eni od številnih prireditev, ki se jih v naših krajih redno udeležuje. Kot najvišja predstavnica Slovenije v Furlaniji-Juljski krajini nam je Slovencem vedno ob strani, pa naj bo v težavah kot tudi ob našem veselju in uspehih. Prav je, da jo našim bralcem predstavimo tudi s pogovorom, ker se je s svojimi italijanskimi sogovorniki večkrat suvereno in z odlično državniško držo postavila v bran naših pravic.

Najraje bi vas že na začetku pogovora vprašali, da nam poveste kaj več o sebi, saj imamo občutek, da vas poznamo od nekdaj, a vseeno moramo pošteno priznati, da pravzaprav ne vemo dosti o vas.

Sem profesorica psihologije in pedagogike. Pred prihodom v Trst sem bila profesorica in ravnateljica Gimnazije v Kopru, poslanka v Državnem zboru Republike Slovenije in svetovalka vlade na slovenskem Ministrstvu za zunanje zadeve.

Po službi me doma čakajo trije moški. Janez, ki v praksi vzorno uresničuje politiko enakih možnosti in opravi vse, kar bi morala sama, če bi bila več doma, ter 21-letni Andrej, ki je študent 3. letnika Fakultete za šport v Ljubljani, in 6-letni Jaša, ki obiskuje 1. razred osnovne šole Oton Župančič v Trstu.

Živim razgibano in hitro, saj poleg službe rada berem, planinarim, smučam, grem v gledališče ali kino ter se družim s sorodniki in prijatelji.

Kot generalna konzulka RS v Trstu ste prisotni povsod, kjer živimo v Furlaniji-Juljski krajini Slovenci. Kakšni smo se vam zdeli ob prihodu in kakšni smo v vaših očeh danes?

V Trst sem prišla zelo rada. Okolje mi ni bilo neznano in poznala sem že veliko ljudi. Do slovenske narodne skupnosti sem imela pozitiven odnos, saj sem aktivno spremljala njen položaj že kot poslanka, že prej pa sem kot profesorica imela stike s šolniki na Tržaškem.

Veste, za Primorce trdim, da imamo med Slovenci poseben značaj. Smo vedri, odprti in družabni ljudje. Zgodovinske izkušnje so nas oblikovale v ponosne, odločne in pokončne, ki zlepa ne klonimo pod pritiskom in ponižanjem. Tudi moje bivanje med vami me je utrdilo v tem prepričanju in ponosna sem, ko vidim, da želite taki tudi ostati. To cenimo in Slovenija bo vedno prispevala za ohranitev te identitete.

Nikdar niste skrivali tega, da ste vedno na naši strani, ko gre za narodne in tudi druge pravice naše skupnosti. V tem tudi vidimo ključ vašega medijskega uspeha in obenem priljubljenosti v naših vrstah. Pa vendar ostaja našim očem veliko skritega in najbrž tudi duhamornega dela, ki ga mora opravljati generalna konzulka; katerega je največ?

FOTO: KROMA

Prav duhamornega dela pravzaprav ni, ker vse, kar delamo na Generalnem konzulatu, je povezano z ljudmi in različnimi problemi ali težavami, v katerih se znajdejo. Velik del našega dela pa je namenjen spremljanju položaja naše manjšine ter kreptivi gospodarskih, kulturnih in političnih stikov z deželami, za katere smo pristojni. Ena glavnih nalog vsakega diplomatskega predstavništva v tujini je poskrbeti za svoje državljane, ki se znajdejo v kakršnih koli težavah na območju njegove jurisdikcije oz. pristojnosti. Generalni konzulat v Trstu pokriva 6 dežel severne Italije, kar je glede na skromno ekipo, ki dela na konzulatu, in razvitost teh dežel kar zahtevno delo. Sicer pa sovražim birokratski pristop in na moji mizi le redko leži kakšna zadeva nerešena več kot nekaj dni. Seveda, če je rešitev odvisna le od mene.

Spremljali ste obisk predsednika Evropske komisije Romana Prodija na Goriškem in se z nami veselili uspeha. Česa ste bili po Prodijevem obisku najbolj veseli?

Najbolj sem bila vesela dejstva, da so prizadevanja za čezmejno sodelovanje in preseganje zgodovinskih bremen v tem delu slovensko-italijanske meje pokazala že take rezultate, da jih je zaznal tudi Bruselj in jih z obiskom svojega najvišjega predstavnika tudi priznal in promoviral. S tem je potrdil, da so sodelovanje, odprtost in dialog edina prava pot, od katere imajo ljudje lahko korist. In dobra politika dela v dobrobit ljudi.

Slovenija bo naslednje leto polnopravna članica Evropske unije, meja bo padla, pa čeprav bo še nekaj časa ostala policijska kontrola na državni meji. Kaj bo to pomenilo za našo narodno skupnost?

Prepričana sem, da bo to pozitivno vplivalo na slovensko narodno skupnost in tudi širše na slovenski etnični prostor, saj bomo vsi še bolj povezani in dobili večje možnosti, da se kot narod še bolj iz-

razimo in utrdimo. To nam je najprej omogočil nastanek lastne, neodvisne in samostojne države. Sedaj pa smo pred pomembno odločitvijo, da z udeležbo na nedeljskem referendumu za vstop Slovenije v EZ in NATO podpremo desetletna prizadevanja, da Slovenija kot članica teh dveh zvez postane enakopraven partner in skupaj, tudi z Italijo, odloča o skupnih stvareh.

Smo v času združevanja in vse tesnejših povezav in v ta neizbežni proces se mora vključevati tudi naša narodna skupnost. Kako vi gledate na to, saj smo večkrat, zadnjič na občnem zboru Sveta slovenskih organizacij v Gorici, slišali vaš topli pozdrav sodelovanju med različnimi stvarnostmi znotraj naše narodne skupnosti?

To se mi zdi edina prava izbira. Stopnja sodelovanja, ki sta jo vzpostavili in zmogli obe krovnici organizaciji Slovencev v Italiji, je zato lahko le pozitiven vzorec vsem ostalim.

Pri Novem glasu smo že velikokrat napisali, da je smer razvoja in prihodnost naše narodne prisotnosti v Italiji v geslu: Enotni v različnem! Kako vi gledate na to?

Temu nimam kaj dodati. V javnosti delujete državniško, prepričljivo in umirjeno, besedo imate za vsakogar. Zato vam postavljamo vprašanje, kaj vas najbolj razjezi in kako vam uspe jezo spremeniti v pogovor?

Razjezijo me nepotrebno odlaganje in zavlačevanje reševanja problemov, zamujanje, sprenevedanje, lenoba in zvziženost. Trudim se delati po pogovoru, da lepa beseda lepo mesto najde, a nikar ne mislite, da se vedno popolnoma obvladam. Po astroloških znamenjih sem strelka in zmajka in to je lahko vražja kombinacija. A naj dodam, da se v življenju prav nič ne ravnam po zvezdah. Sem zelo "na tleh" in stvarna.

/ stran 7

Jurij Paljč

Ob obisku Lojzeta Peterleta pri krožku "Virgil Šček" v Trstu

Evropska ustava, Prodijevo omizje, članstvo v EZ in NATO glavne teme

Problematika manjšin oz. njena vključitev v prvi del snujoče se evropske ustavne listine, o katerem poročamo na drugem mestu, je bila samo ena od tematik obiska Lojzeta Peterleta pri Krožku za družbena vprašanja "Virgil Šček" v Trstu prejšnjo sredo, 12. marca (o tem vprašanju se je visoki gost med drugim pogovarjal s predstavniki stranke Slovenske skupnosti). Peterle je namreč - tako na srečanju s časniki kot tudi na večernem javnem srečanju v Vilfanovi dvorani - tudi širše spregovoril o delovanju Konvencije o prihodnosti Evrope (katere član predsedstva je), dalje pa se je zaustavil

tudi pri pomenu in delovanju t.i. Omizja o trajnostnem razvoju Evrope, pri bližnjih referendumih o pristopu Slovenije k Evropski zvezi in zvezi NATO, pri vprašanju omembe krščanstva (in tudi drugih verskih oz. kulturnih realnosti) v evropski ustavi itd.

Delovanje Konvencije o prihodnosti Evrope je po Peterletovem mnenju v politično izredno pomembni fazi, od katere je odvisno marsikaj. Konvencija se nahaja v zaključni tretjini, osnovanih je bilo 16 členov, vloženih pa preko tisoč amandmajev. Dosedanji rezultati so v marsičem obetavni: gre med drugim za doseženo soglasje o

eni juridični osebnosti, o vključitvi listine o človekovih pravicah v samo ustavno pogodbo, o povečani vlogi nacionalnih parlamentov, o kreptivi načela odločanja s kvalificirano večino, o soodločanju med Svetom Evrope in Evropskim parlamentom, o večjem poudarku na subsidiarnosti, pa tudi o volji, da se več naredi na področju skupne zunanje, varnostne in obrambne politike ter na področju pravosodja in notranjih zadev. Med odprtimi vprašanji je Peterle omenil med drugim reformo Sveta Evrope oz. način predsedovanja.

/ stran 16

Ivan Žerjal

Slovenija, EU in NATO

Neopredeljeni

Zadnje tedne preplavljajo našo javnost razprave za in proti EU in NATU, svet pa zaposluje problem vojne v Iraku. Tudi papežev poziv k miru ne zaleže, saj so ZDA in Velika Britanija odločene s silo zatreti kriminalni režim Sadama Huseina. Dileme, ki spremljajo naše razprave o NATU, so zaradi grožnje vojne toliko bolj zapletene. Po eni strani to izkoriščajo tisti, ki sploh ne marajo evropskih in svetovnih povezav, temveč bi radi še naprej varno sedeli na pridobitvah socializma. Po drugi strani imajo seveda prav tudi tisti, ki nasprotujejo vsaki vojni, saj je vojna zadnja možnost in vojaška sila skrajno sredstvo za kaznovanje Huseina in njegovih nasilnih metod, podobno kot je palica zadnje sredstvo discipliniranja otroka. Zato je treba iskati možnosti dialoga, za katerega je človek po naravi ustvarjen. Že ko pride na svet, se otrok namreč obrne nazaj k materi, da bi mogel preživeti, in samo v dialogu z njo lahko preživi. Globalizacija nam danes narekuje dialog kot svetovno metodo za urejanje zapletenih zadev našega planeta. Če ne bomo sprejeli dialoga, bo vprašanje preživetja človeštva postajalo iz dneva v dan bolj zapleteno. In ravno temu

so namenjene povezave, kakršne so Združeni narodi, NATO in Evropska zveza. Za zdaj nimamo drugih boljših različic za reševanje zapletenih vprašanj sveta in tudi naše družbe. Posebno pri nas pa smo zaradi preteklega režima slabo usposobljeni za dialog, kar potrjujejo razprave o EU in NATU. Ker se sami ne znamo dogovoriti, prihajajo k nam politične avtoritete iz Evrope, da nas bodo prepričevale o nujnosti teh korakov. Doslej nismo bili vajeni demokratične kulture, zato se mnogi tako upirajo tem povezavam, ki vendarle temeljijo na pridobitvah evropske in svetovne kulturne oziroma etično-pravne dediščine, ki uveljavlja temeljne človekove pravice in širi njihovo spoštovanje. Ta evropska krščanska dediščina je bila pred revolucijo domača tudi Slovincem. Čeprav je imela demokracija pri nas pred drugo svetovno vojno dovolj problemov, je bila to vendarle parlamentarna demokracija.

V takratnih razmerah so slovenske matere še vzgajale otroke v krščanskem duhu. Razsvetljenstvo, sekularizacija, posebno pa komunizem pa so opravili svoje in danes imamo drugačna razmerja. Tu ni-

mam v mislih prerekanja in preštevanja, koliko Slovencev je danes vernih, kar bi radi tako ideološki sociologi iz FDV kakor tudi predstavniki Cerkve, da bi se lahko sklicevali na število izvoljenih. Bolj se sprašujem, koliko smo kristjani in drugi ljudje dobre volje v naši družbi pripravljeni zastaviti svoje ime za ideale in vrednote svoje vere s tem pa tudi za načela demokratične države, ki naj bi temeljila na resnici in pravičnosti, skratka na pravem redu, duhovnem bogastvu in prizadevanju za globlje temelje našega osebnega in skupnega bivanja. Navsezadnje v krščanstvu štejejo le dela, ne pa deklaracije in velike besede. Jezus nas v postnem času vabi k odpovedi samemu sebi in nesebičnemu sluzenju drugim: mladim, zapuščenim, tako ali drugače prizadetim v naši družbi. Cerkveni dokumenti posebej kličejo kristjane k skrbi za uboge. Torej ne le pravičnost, ampak tudi usmiljenje. Nekdo je celo zapisal, da je pravičnost brez usmiljenja lahko celo tiranska.

Kljub temu da so mnogi 'pozabili' na te izvore, so le-ti sestavni del evropske dediščine in tudi slovenskih korenin, kar nas povezuje v skupni evropski krščanski oziroma humanistični prostor, ki ga določajo Jeruzalem kot izvor vere, Atene kot izvor modrosti in Rim kot temelj pravnega reda.

Prejšnji teden smo na SAZU ob petdesetletnici njegove smrti poslušali referate o Alešu Ušeničniku (1869-1952). Simpozij sta priredila Teološka fakulteta in Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Ušeničnik je poleg Mahničarja globoko zaznamoval slovensko kulturno, socialno in politično zgodovino. Ob referatih sem se spraševal, kaj je danes ostalo od teh krščanskih oziroma humanističnih temeljev v Sloveniji in v Evropi. Spominjam se knjige slovenskega avtorja iz časa komunizma z naslovom *Porezane korenine*. Revolucionarni val je najprej nasilno, potem pa vedno bolj prefinjeno rezal tradicionalne korenine, še posebej ni prizanašal krščanski duhovni dediščini. Še bolj usodno je bilo, da so se trgale duhovne vezi, ki so dajale podlago osebnemu in skupnemu življenju. Danes je čutenje v naši družbi drugačno. Zamanj se preštevamo ali nas hočejo preštevati drugi. Dejstvo je, da so korenine pretrgane. Manjka duhovnih podlag, ki bi vnašale upanje v sivino tranzicijskega dogajanja in nudile življenje prihodnjim rodovom. Nekateri so le mislili, da imajo korenine v krščanstvu, drugi so zopet prisegli na komunistično ideologijo, tretjim naj bi migmogrede ustrezala že sodobni sekularizem in potrošništvo. Življenje danes pa terja vedno globlje uvide in tudi daljnosežne korake.

Tranzicija je odprla vrata in prepihala vse dosedanje predstave in večina se naenkrat nič več ne znajde. Dežela oz. država je postala pravo lovišče, kjer vsevprek gomazi in pleza, se preriva in teka h koritu, pada in omaguje ter ostaja na dnu, le redki se lahko povzpnejo na vrhove bogastva, oblasti in slave. Seveda v tem času ni bilo časa ne volje za iskanje osebne poti, pač pa je vsakdo iskal najboljše, da je čim bolj preživel. Redki so se kakor Jože Pučnik borili za ideale, večina je imela dovolj opraviti s polpreteklo dediščino. Nihče seveda ni maral biti več komunist, pač pa so vsi imeli polna usta demokracije. Čas tranzicije je čas pozabe. In vendar, kako pa naj ljudje, ki ne poznajo samega sebe in ne priznajo svojih korenin, gradijo uspešno prihodnost, v kateri naj bi igrali celo dejavno vlogo. Kako naj se torej Slovenci odločimo za EU in NATO in se znajdemo v teh širših krogih, če nismo uredili ne svoje preteklosti in ne sedanosti. Ali nas bodo tudi v prihodnje urejali spet drugi, če se ne znamo in nečemo urejevati sami? Podobno kakor v odločilnih trenutkih zgodovine nam tudi danes manjka ljudi, kakršna sta bila Krek in Pučnik. Vendar kaj pomaga, saj jih za časa življenja nismo znali ceniti in upoštevati, po smrti pa nanje hitro pozabljamo.

Janez Juhant

Iz sončne Zambije, Božič 2002

Iz nove dežele vam voščim ... (1)

Čeprav smo misijonarjevo pismo prejeli z veliko zamudo, ga zaradi vsebine radi objavljamo. - Ured.

Ko sem se lani odpravljal na sobotno leto, nisem vedel, kje bom nastavljen po svoji vrnitvi v misijone. Petnajst let sem preživel v Nangomi, čas bi že bil, da grem kam drugam. In sem tudi šel. Ob Svetovnem mladinskem kongresu v Torontu me je zambijski provincijal obvestil, da me pošilja v Malavi na župnijo Kasungu. Po prijetnih počitnicah v Torontu in doma v Sloveniji sem se potem vrnil v Zambijo. Rad bi se zahvalil vsem, ki ste me obdarovali in me vzpodbujali za moje prihodnje misijonsko delo. Človek bi ostal kar doma. Domovina je prelepa! Ohrabrujoča je tudi misel, da Evropa sprejema Slovenijo kot enakovrednega partnerja. Marsi-

kdo me je vprašal: "Ja, pa boš kar zmeraj ostal v Zambiji? Ostani pri nas; tudi tu so misijoni". Kljub tem prijaznim povabilom sem se podal na pot v Zambijo. 2. oktobra 2002 pa sem prispel v Malavi, kjer me čakajo novi izzivi.

Malavi je dežela, ki je po površini petkrat večja od Slovenije in ima deset milijonov ljudi. Naseljenost je torej podobna tisti v naši domovini. Velikih tovarn tu ni. Ljudje se preživljajo v glavnem s poljedelstvom. Koruza in tobak sta glavna pridelka. Te dni je padel prvi dež. Letošnje deževje se je kar nekam zakašnilo! Ljudje sedaj pridno sejejo koruso in sadijo tobak. Gozdove so izsekali za polja. Le v severnem delu države

rastejo domače vrste drevja in nasadi borovcev. Lilongwe je malavijska prestolnica. Država ima večstrankarski in demokratiški sistem vladanja. Obstaja pa tendenca prevlade vodeče stranke. Prvi misijonarji so prišli v Malavi pred 120 leti iz Anglije. Bili so metodisti. Katoličani so jim kmalu sledili. Danes je v Malaviju sedem katoliških škofij. Kasungu se nahaja v škofiji Lilongwe.

Torej: moje novo delovno mesto se nahaja v mestu Kasungu, ki šteje 40.000 ljudi. Stoji 130 km severno od prestolnice Lilongwe. Mesto je dobilo ime po hribu, ki se dviga 500 m nad mestom proti severozahodu. V mestu se govori čičeva jezik, ki smo ga

v Zambiji imenovali činjandža. Ukvarjajo se s trgovino in kmetijstvom. Kot vidim, ima veliko ljudi svoja posestva izven mesta na deželi. Vodo dobivamo iz nekaj umetnih jezer, elektriko pa iz domačih elektrarn. V mestu je tudi okrajna uprava z vsemi uradi,

ki k njej spadajo. Imamo bolnišnico z 200 posteljami. Med bolniki je večina obolenih za AIDS-om. Lakota, kateri je lani podleglo 12 ljudi na dan v našem okraju, preti tudi letos. Pet gimnazij pove, da so ljudje ukaželjni. K temu je veliko pripomogel prvi

malavijski predsednik Kamuzu Banda. Kasungu je njegov rojstni kraj. V bližini mesta je dal zgraditi prvorazredno gimnazijo. Nanjo so Malavijci zelo ponosni. Moji prvi vtisi so dobri: Malavijci so dobri in prijazni ljudje; po prijaznosti so dokaj podobni Zambijcem. Lepo so me sprejeli. Župnijska cerkev je posvečena sv. Jožefu. Zgrajena je bila pred desetimi leti. Je prostorna. V njej lahko sedi 1.000 ljudi. Zgradila jo je škofija, upravljali pa so jo karmeličanski patri iz župnije Chipaso, ki se nahaja sedem kilometrov vzhodno od našega mesta. Župnija je bila prevelika. Hoteli so je razdeliti. Del prvotne župnije naj bi prevzeli jezuiti. V ta namen je bil sem poslan p. Jože Grošelj iz Zambije, da najprej zgradi rezidenco. P. Grošelj se je lotil dela z veliko ljubeznijo in vnemo.

/ dalje

Fr. S. Rozman

Analiza sodobne slovenske družbe

KULTURNA VLOGA KATOLIŠKIH MEDIJEV (7)

To pa je predvsem področje kulture. Kultura v idealni perspektivi razkriva globalne razsežnosti življenja; politika naj bi udeležena njena odkritja v vsakdanji življenjski praksi. Horizonti kulture so praviloma tako široki, da jih je mogoče in potrebno politično artikulirati na različne načine, obenem pa vsako politično opcijo za-

vezujejo k spoštovanju pre-sežnosti življenja in neki osnovni medsebojni solidarnosti. A to je, kot rečeno, idealna opcija; v zapleteni in zamagljeni dejanskosti pa se ta značaj kulture pogosto zloablja za to, da se skozi "čisto", "nepolitično" dejavnost kulture na zvijačen način posredujejo povsem pragmatična politična sporočila, u-

trjuje nelegitimna oblast in nepošteno diskvalificira opozicija in civilna družba. Vstop na tako področje je za medijske analitike veliko bolj tvegan, vendar je nujen. A seveda ne le in tudi ne v prvi vrsti zaradi razkrivanja političnih zvijač, temveč zaradi temeljnega pomena, ki ga ima kultura v človekovem obstoju. Vprašanja, s katerim se človeštvo srečuje v vrhunskih kulturnih stvaritvah u-metnosti in filozofije, so težavna in zapletena in kot taka nepopularna. A to nikakor ne bi smel biti razlog, da bralca ali poslušalca v dobrohotni skrbi, da se ne bo preveč

utrudil, obvarujemo pred njimi. Če obstaja množica popularnih katoliških medijev, če so mnoge strani ali minulte izpolnjene z lahko dostopnimi vsebinami, je vendarle neizbežno najti vsaj nekaj prostora tudi za tiste zahtevnejše teme, ob katerih se v globini oblikuje duhovni obraz časa. Odgovorni v katoliških medijih ne bi smeli spregledati te nujnosti, ki je v bistvu tudi njihova priložnost. Kultura v njih ne more obstajati izključno kot opisovanje lokalnih prirediteljev ali kot pridno reproduciranje tistega, kar so že prej, izčrpaneje in bolj zanimivo

opisali drugi mediji. Tu smo pred težkim, a obvezujočim spoznanjem: v sodobni slovenski kulturi ni nobenih zanesljivih vrednostnih kriterijev, kljub naraščajoči množici nagrad in kritičnih publikacij. Nikakor se ne zavzemam za oholost nasproti sodobni umetnosti in za domišljavo utvaro o lastni privzdigljenosti nad nizkotni čas, nasprotno: brez sprejemanja živih izzivov in tvegavega soočanja z njihovim bogastvom sta katoliška kultura in njena refleksija zapisa smrti. Toda tudi konformistično ali prestrašeno klanjanje pred sleherno figuro

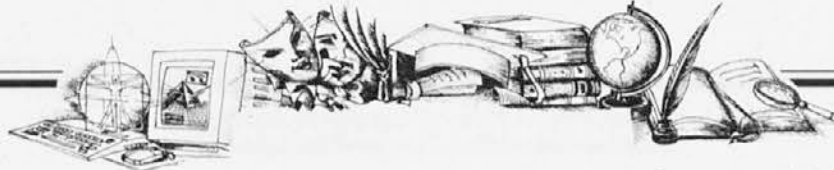
s kulturniške scene in pri-znavanje kompetentnosti zgolj tistim katoličanom, ki so jih potrdili "pravi", to se pravi nekatoliški umetniški krogi oziroma centri aktualne kulturne moči, je izraz hude nekompetentnosti. Samo ena pot je plodna; ta je, kot zmerom, najzahtevnejša: pot iskanja, poslušanja in lastnih odločitev. To je, če smem tako reči, pot odgovornega tveganja.

Le kjer so zvezde, rjove molk temin / In le, kjer so gore, groze / prepadi.

(A. Gradnik: Večerna senca 3)

/ konec

Brane Senegačnik

Slovensko Cecilijino društvo Okrogla miza o slovenski Cerkveni ljudski pesmarici

Odbor za cerkevno glasbo ljubljanske nadškofije, ki ga sestavljajo T. Negode, D. Miklavčič, M. Ambrožič, B. Košir in D. Močnik, ter Slovensko Cecilijino društvo sta organizirala okroglo mizo o Cerkveni ljudski pesmarici. Zbrane slovenske cerkvene glasbenike je v ponedeljek, 3. t.m., v Zavodu sv. Stanislava, pozdravil predsednik S.C.D. - prof. Damijan Močnik. Uvodni referat je imel dr. Edo Škulj, ki je podal pregled dotedanjih pesmaric (od leta 1550 do 1595), naslednjih petih starejših katoliških (od 1678 do 1846) ter zadnjih desetih novejših katoliških (1883-1988).

Sledila je predstavitev dveh primerov evropskih pesmaric. Matej Podstenšek je orisal ljudsko pesmarico, ki jo uporabljajo v Švici in ki je primerna tako za bogoslužje kakor za doma, saj vsebuje pesmi in molitve z ekumenskim komentarjem. Stilno zelo raznoliko pesmarico, ki jo katoličani rabijo v Kanadi, pa je navzočim predstavil Damijan Močnik. Ob vprašanju, kakšno ljudsko pesmarico potrebujemo Slovenci danes, se je med prisotnimi razvila bogata in pestra debata. Slišali smo potrebe in pripombe, ki so se do-

kaj razlikovale z ozirom na izkušnje posameznikov. V glavnem so se vsi strinjali, da mora bodoča ljudska pesmarica biti preprosta in praktična, da mora pričati o bogati tradiciji slovenskega ljudskega izročila in odgovarjati potrebam današnjega časa.

Takoj po okrogli mizi o ljudski pesmarici se je začel občni zbor Slovenskega Cecilijinega društva. Predsednik prof. Damijan Močnik je v svojem poročilu opredelil bistvene naloge SCD in predstavil svoj program. Povedal je, da je društvo izvedlo natečaj za cerkevno bogoslužno skladbo, razdeljen na natečaj za orgelske in zborovske skladbe, in da si je društvo prizadevalo, da cerkevna glasba najde svoje mesto v sinodalnih dokumentih. Izvedena je bila tudi prenova revije *Cerkveni glasbenik*. Predsednik je nato napovedal, da se bo letošnje srečanje slovenskih cerkvenih glasbenikov odvijalo v koprski škofiji, kar bo gotovo privabilo tudi lepo število zamejskih cerkvenih glasbenikov.

Sledile so volitve, ki so v glavnem potrdile dosedanje člane društvenih organov.

Naj dodam, da je uradni sedež Slovenskega Cecilijinega društva na Štuli 23, 1210 Ljubljana, Šentvid. **Humbert Mamolo**

Revija v novi grafični preobleki Prva letošnja Mladika

Pred kratkim je med slovenske bralce v matici, zamejstvu in zdomstvu prišla prva številka tržaške revije *Mladika* v letošnjem letu. Gre za dvojno številko (št. 1-2), ki se kaže tudi v prenovljeni grafični preobleki, platnico pa krasi fotografija s simpatičnim prizorom letošnje zime v Trstu. Sicer se številka začneja z objavo govora prof. Majde Artač na Prešernovi proslavi Društva slovenskih izobražencev v Trstu 10. februarja letos. Posebej pa so se uredniki revije hoteli pokloniti spominu na pred nedavnim preminulega slovenskega sociologa, misleca, oporečnika in prvega predsednika slovenske demokratične opozicije Demos, ki je leta 1990 zmagala na prvih demokratičnih volitvah, dr. Jožeta Pučnika. Zato so zbrali odlomke iz spominskih zapisov, ki so izšli v raznih osrednjih slovenskih časopisih izpod peresa Ladislava Lesarja, Iva Urbančiča, Rudija Šeliga, Janeza Markeša in Alojza Rebule.

Če še naprej listamo *Mladiko*, naletimo v nadaljevanju na novelo Martine Slavec *Pogledal me je*. Sledi tudi deveto nadaljevanje romana M. Žitnik *Čarodejke*, pesmi Marte Filli, Aleksandra Furlana ter hrvaških pesnikov Tomislava Dorotiča in Ivana Svetiča, pa še epilog pripovedi Brune Pertot *Od Bostona do barkovljanskega portiča*. Sledi 25. nadaljevanje spominov Petra Merkuja na svoje starše; v tem teče še vedno opis vojnih dni, še posebej zavezniških bombardiranj Trsta v letu 1944. Ivo Jevnikar nadaljuje z objavljanjem poročila britanskega majorja Nevilla

Darewskega o delovanju med slovenskimi partizanskimi enotami med drugo svetovno vojno. Maria A. Oppelt-Oppelli je prispevala spominski zapis o časnikarju, organizatorju in kulturnem delavcu med avstralskimi Slovenci, sicer pa Tržačanu Marjanu Oppeltu, katerega 15-letnica smrti poteka prav letos. Uredniki *Mladike* so posvetili pozornost tudi dogajanju znotraj tržaške Cerkve in tržaške slovenske verske skupnosti: v zvezi s tem je objavljeno deveto nadaljevanje gradiva iz delovanja "skupine za prenavo", ki je med slovenskimi katoličani na Tržaškem delovala v osemdesetih letih, openski vikar Mirko Rakovnik pa je prispeval razmišljanje ob drugem tržaškem škofijskem zborovanju. Zabeležiti je treba tudi dve recenziji: Martin Jevnikar piše o knjigi Ivana Artača *Nebo je žarelo*, Luisa Antoni pa o knjigi Paola Petronia o skladatelju Viktorju Parmu.

Tudi ta številka *Mladike* prinaša dve tradicionalni rubriki (*Mogoče bi vas zanimalo zvedeti, da...* in *Anteno*) in še naprej objavlja gradivo o cerkvenih oznanilih zdomskih Slovencev, ki ga prispeva Knjižnica Dušana Černeta. Skupaj z *Mladiko* pa je tudi tokrat izšla njena mladinska priloga *Rast*. V njej o pomenu Prešernovih proslav razmišljata Matteo Feruglio in Janja Žiberna, Mirjam Malalan o evropskem novoletnem taizejskem srečanju, Breda Susič, Eva Sancin in Sara Magliacane pa o delovanju SKK in MOSP-a. **NL**

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103,
SLOVENSKE ODDAJE
(OD 21.3. DO 27.3.2003)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, 90.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanal-sko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 21. marca** (v studiu Anka Černic): Prislunimo zborovski glasbi: Simonitijeve skladbe izvajajo Nonet Brda. - Svetnik tedna: Sv. Lea, vdova (22.3.). - Za prijeten konec tedna: slovenska narodno-zabavna in zabavna glasba.

- **Sobota, 22. marca** (v studiu Anka Černic): - Od vzhoda do juga: Različni glasovi sveta. Gost oddaje: Gezim Hajdari. - Glasba od vsepovsod.

- **Ponedeljek, 24. marca** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.

- **Torek, 25. marca** (v studiu Matjaž Pintar): - Ali veste, da ... glasbena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 26. marca** (v studiu Danilo Čotar): - Pogled v dušo in svet: Sv. Jožef, preprost in velik. - Izbor melodij.

- **Četrtek, 27. marca** (v studiu Niko Klanjšček).... - Zvočni zapis. - Glasba iz studia 2.

RADIO OGNJIŠČE, STUDIO KOPER

Dragi prijatelji, tokrat bi vas rad še posebno spomnil na naš četrtek popoldan; najprej na oddajo *Zvonovi zvonijo* med 16. in 17. uro, nato *V goste smo povabili* med 17. in

18. uro, saj sta obe postnemu času primerno obarvani oziroma posvečeni. Meta Panger povabi v goste duhovnike, s katerimi teče beseda o postu in pripravi na naš največji praznik vstajenja. Sicer pa se postni čas odraža tudi v ostalih oddajah, ki jih pripravljamo v Koprskem studiu Radia Ognjišče. Poslušate nas lahko na frekvencah 91,2 (Tinjan, Planina, Ajdovščina, Tolmin), 107,5 (Sveta Gora) in 97,3 MHz (Ilirska Bistrica). Poleg rednega programa pa v Koprskem studiu pripravljamo tudi naslednje oddaje za vso Slovenijo: vsako drugo nedeljo (izmenično z Ljubljanskim studiom) *Graditelji slovenskega doma*, ob ponedeljkih ob 11.15 *Iz založbe Tiskovnega društva Ognjišče* (predstavitev novih knjig, revije Ognjišče in lista za kulturo mladih Sončna pesem ter drugih publikacij založbe Ognjišče), ob 13.30 pa vrtimo stare vedno zelene popevke. Ob četrkih teče za Slovenijo tudi *Karavana prijateljstva* od 20.30 do 23.00, vmes ob 21.30 pa prenašamo iz Ljubljanskega studia informativno oddajo *Mozaik dneva*. Ob petkih med 17. in 18. uro pa seveda Zlata, Bor in Andreja pospravljajo podstrešje. Bodite z nami. Hvala in lep pozdrav.

Na Mirenskem gradu

Minulo soboto, 15. t.m., je bila na Mirenskem Gradu predstavitev knjige zgodovinarja dr. Egonu Pelikana *Tajno delovanje primorske duhovščine pod fašizmom*. O knjigi in za nas izjemnih ljudeh je poleg avtorja spregovoril tudi naš urednik Jurij Paljk. Na lepo obisknem kulturnem večeru sta nastopila tudi krajevna moški in mešani pevski zbor.

NLP

Primorska srečanja 260

V uvodniku zadnje številke letnika 2002 odgovorna urednica Vida Gorjup-Posinkovič zelo zanimivo razmišlja o novoustanovljeni Primorski univerzi predvsem z vidika svetovljanskega principa, ki naj bi presejal dvojezično prakso. Slednje sicer niti približno ne zavrača, izrazi pa ne-

kaj pomislekov v zvezi s strahovi o dvojezičnosti, ki prihajajo iz zamejstva, saj tovrstna recipročnost še

zdaleč ni zagotovljena in je boj za vsako dvojezično tablo na Tržaškem še vedno trd. Revija v nadaljevanju prinaša še vrsto člankov, ki se tako ali drugače dotikajo problematik ob meji, posebno bogata pa je bera v leposlovnem delu. Pesmi objavljajo pesniki Tomaž Salamun, Peter

Semolič, Veso Pirnat-Brolski in Zofija Stupan, prozne strani pa sta napolnila Ivan Merljak s sveže in hu-

morno napisano zgodbo *Kako težko je biti tretja generacija* ter Barica Smole. Posebno zanimiv se zdi prispevek Tatjane Gregorič, ki se je pogovarjala z dvema pomembnima udeležencema lanskih Kogojevih dni v Kanalobu ob Soči, skladateljem Jakobom Ježem in mezzosopranistko Barbaro Jernejčič. Prvi je zaslužen kot največji redaktor in poznavalec Kogojeve glasbe, mlada pevka pa je samospjev našega skladatelja ponesla tudi v Združene države Amerike. Najpovemo še, da je revija tokrat likovno posvečena spominu umrlega slikarja Stojana Zafreda iz Divače, ki je, kot je verjetno mnogim znano, slikal z usti. **JŠ**

Pogovori srca v Ajdovščini

V ponedeljek, 17. marca, je bila v Lavričevi knjižnici v Ajdovščini na pobudo Slavističnega društva Nova Gorica in Slavističnega društva Trst-Gorica-Videm predstavitev zbornika *Pogovori srca*, ki je posvečen pesnici Ljubki Šorli. Zbornik so predstavili profesorji Marija Češćut, Marija Pirjavec in Marija Mercina. Kulturni program pa so oblikovali recitatorki Maja Kebe in Ana Geršak ter mladinski pevski zbor osnovne šole Danilo Lokar iz Ajdovščine, ki ga vodi Marinka Šuštar.

Številno občinstvo je pozorno spremljalo celoten večer in nagradilo vse izvajalce s prisrčnimi aplavzi.

NA REŠETU

Odslej vidni tudi v Sloveniji!

Pred dobrim mesecem sem slučajno po televiziji Slovenija 1 v poznih večernih urah zagledala slovenski Dnevnik tržaškega sedeža RAI. In takrat sem, preko Slovenije, prvič lepo in jasno videla slovenska poročila deželnega sedeža RAI. Televizijske sporede po tretji televizijski mreži vidim namreč zelo slabo. Pa ne samo jaz. Žal je več predelov, v katerih slabo ali pa sploh ne slišijo Radia Trst A in v katerih ne vidijo slovenske televizije. In to ne samo v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini, ampak tudi na Tržaškem in Goriškem. Ne vem, če je bila kdaj izvedena raziskava o vidljivosti oz. o slišnosti slovenskih radijskih in te-

levizijskih oddaj. Že pred dvema letoma je opozorila predvsem na slabo vidljivost televizije Vera Tuta Ban v Prim. dnevniku (23.2.2001). Naj osvežim spomin s citatom iz tistega članka: "Odobren je bil (zakon o slovenski televiziji - op. pisca) leta 1975, a je stopil v veljavo dvajset let kasneje, vendar na tak način, da slovenskih programov večina Slovencev ne vidi. Kar se mi zdi čudno in me skrbi, je pa to, da nihče ne protestira, niti posamezniki niti krovne organizacije niti politične stranke niti radijska ustanova, saj bi se lahko vsaj vprašala, komu pripravljajo programe. Ne vem, če imamo sploh izdelan pregled vidljivosti na teri-

toriju, kjer živimo Slovenci. In če tega pregleda nima Rai, bi ga lahko sestavili sami in na tej osnovi argumentirano zahtevali, da se zakon izvede pošteno..." Mislim, da tega pregleda še danes nima ne Rai ne mi. V teh dveh letih je bila večkrat - do zdaj neuspešno - ponovljena zahteva, da se razširi vidljivost na Benečijo, Rezijo in Kanalsko dolino, o slabi slišnosti in vidljivosti na Tržaškem in Goriškem pa nihče ne govori, kot bi bilo vse v najlepšem redu.

To je torej novo poglavje jermijade iz preteklega tedna, ki znova dokazuje, kako mlačni in malo učinkoviti smo pri reševanju pravzaprav osnovne zahteve v zvezi z radiom in televizijo: da bi ju namreč slišali oz. videli Slovenci dežele Furlanije-Juljske krajine, katerim sta namenjena.

A naj se vrnem na začetek. To, da prvi program televizije Slovenija vsak večer oddaja tukajšnja sloven-

ska poročila, se mi zdi zelo pomembno. "Dnevnik zamejske televizije", kot ga imenujejo v napovedniku, ima sicer eno napako: da je na sporedu zelo pozno - tam nekje med 23.30 in 1.30 -, vendar pa sem prepričana, da bo približal Slovence, ki živimo v Italiji, matici. Dostikrat se namreč jezimo, kako malo vedo Slovenci v osrednji Sloveniji o svojih manjšinah. Mislim, da je Radiotelevizija Slovenija prešla od lepih besed k dejanjem in da prehitve druge medije v obveščanju gledalcev o Slovincih, ki živijo izven meja republike Slovenije. Dokaz za to so tedenske oddaje Dober dan, Koroška in Mostovi, s katerimi daje možnost gledalcem v celi državi, da spoznajo Koroške in Polabske Slovence, v zadnjem času pa še vsakodnevni "Dnevnik zamejske televizije", ki predstavlja vsestransko delovanje Slovencev v Italiji.

Zgodovina ljubljanske stolne cerkve

“Veličastno stavbo občudujejo ne le domačini, ampak tudi svet.”

To so besede iz uvoda znamenite 'Historie cathedralis ecclesiae labacensis', katero je napisal Janez Gregor Dolničar (1701). Delo je bilo uvrščeno v seznam tiskov Academie operosorum že leta 1714, vendar je prvo popolno izdajo dočakalo šele letos. Pred nekaj tedni je izšla znanstvenokritična izdaja dela, ki vsebuje prepis originala in njegov natančni prevod v slovenščino (dr. Marijan Smolik, dr. Kajetan Gantar) ter bogat strokovni komentar urednice dr. Ane Lavrič. Publikacijo je kot prvi zvezek nove serije Opera Instituti Artis Historiae, namenjene prezentaciji virov, založila in izdala Založba ZRC v sodelovanju z Umetnostnozgodovinskim inštitutom Franceta Steleta Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Janez Gregor Dolničar, rojen Ljubljancan (1655-1719), je bil sin ljubljanskega župana in mestnega sodnika Janeza Krstnika Dolničarja. Zadnji je sinu omogočil šolanje v Italiji (1679 je v Bologni doktoriral iz obojega prava) in popotovanja po Nemčiji; ko se je mladi mož vrnil v Ljubljano, je opravljal službo mestnega notarja. V študijskih letih se je Janez Gregor navdušil nad baročno umetnostjo, imel pa je tudi velik smisel za dokumentiranje in raziskovanje preteklosti. Tako se je po njegovi zaslugi ohranilo mnogo podatkov iz naše zgodovine. Vrsto njegovih del danes hrani Semeniška knjižnica v Ljubljani. J. G. Dolničar je bil soustanovitelj in član Academie operosorum, baročne predhodnice današnje Slovenske akademije znanosti in umetnosti; v založbi te ustanove je imel namen svoje spise izdati, "da bi z našo preteklostjo seznanil tudi tujce."

Ob pisanju predgovora 'Zgodovine ljubljanske stolne cerkve' se je njen avtor precej vzoroval pri zgodovini vatikanske cerkve sv. Petra, katero je 1696 v Rimu objavil Philippus Bonanni. V prvem poglavju obravnavanega dela izvemo, da je bil pobudnik zidave nove stolnice v Ljubljani pravzaprav piščev brat Janez Andrej (1662-1714), tedanji dekan ljubljanske stolne cerkve in generalni vikar ljubljanske škofije. Mož je po doktoratu iz filozofije in teologije v Rimu (1685) vodil ljubljansko škofijo pod škofi Žigom Kristofom grofom Herbersteinom, Ferdinandom Künbergom in Francem Karlom grofom Kaunitzem. Tudi sam je bil član Academie operosorum, pobudnik in vodja gradnje nove ljubljanske stolnice ter soustanovitelj in mecen prve javne knjižnice (= Semeniške knjižnice) v Ljubljani. Dekanu so kot pobudniki in prvi dobrotniki stali ob strani še ljubljanski prošt Janez Krstnik Prešeren, ljubljanski kanonik Janez Pichi, Frančišek Gotfrid baron Billichgrätz in kamniški župnik Ma-

ksimilijan Leopold Rasp. Ko je v začetku leta 1700 škof Herberstein izvedel za predlog razgledanih in modrih mož, je idejo podprl in obljubil ne le moralno, temveč tudi materialno pomoč, česar ni zajtajl do konca.

J. A. Dolničar je nemudoma začel s pripravami na gradnjo. Potrebno je bilo podreti staro gotško stolnico, ki je bila v statično slabem stanju, pripraviti načrte za gradnjo nove cerkve, k sodelovanju pritegniti kvalitetne gradbenike, klesarje, štukaterje, slikarje, rezbarje, ... ter seveda v doglednem času zagotoviti dovolj materialnih sredstev. V javnosti so bila mnenja deljena: mnogi so ambiciozni projekt z navdušenjem podprli, bilo pa je tudi nekaj dvomljivcev, ki so prerokovali, da bo moralo preteči 30, celo 50 let, da bo ta novogradnja zaključena. Organizacijski sposobnosti J. A. Dolničarja pa se imamo zahvaliti, da je bila nova ljubljanska stolnica posvečena 8. maja 1707.

Dekan Dolničar je pritegnil k delu odličnike od vsepovsod, seveda najprej tiste, ki so že delovali v Ljubljani, pozneje pa tudi iz bolj oddaljenih krajev. Obrnil se je na Carla Martinuzzijskega, Furlana po rodu, morda iz Čedad, na Kranjskem že od 1698, vsaj od 1711 pa je bil kranjski deželni arhitekt; k sodelovanju je povabil tudi Francesca Ferrato, po rodu iz Milana, ki je 1694 v Stični pozidal t.i. Neffovo opatijo in prenovil župnišče v Višnji gori; k snovanju načrta za novo stolnico je povabil tudi kapucinskega brata Florencijana Ponensis iz Padove in Pietra Jannija iz Milana, goriškega arhitekta, ki je 1678 kot 'capomastro' skupaj z bratom Giambattistom prevzel gradnjo uršulinskega samostana in cerkve v Gorici, 1702 pa ga srečamo pri obokanju goriške župniške, pozneje stolne cerkve. Nazadnje je na osnovi Martinuzzijevih izmer, poslanih v Rim, načrt za ljubljansko stolno cerkev zasnoval znameniti arhitekt, slikar in teoretik, laični brat jezuitskega reda Andrea de Putti, imenovan Pozzo (1642-1709). Med domačini pa je dekan najljubljanskega zidarskega mojstra Mihaela Zamerla (ok. 1644-1715), ki je od začetka do konca (1701-1706) sode-

loval pri zidavi ljubljanske stolnice. Temelje so izkopal po navodilih F. Ferrate, ki pa je že julija 1701 prekinil dela in zaputil stolnično gradbišče. Namesto njega je dekan zaposlil kamnoseka Francesca Bombasija, rojenega nekje na Beneškem, ki se je verjetno v Ljubljano priselil iz Krmina in tu 1702 pridobil meščanstvo.

Pri gradnji je vse gladko teklo, dokler se ni zataknilo pri postavitvi kupole. Po nekaj neuspešnih poskusih, da bi v Ljubljano privabili mojstra (iskali so ga od Salzburga prek Prage do Dunaja), ki bi bil večč naloge, je dekan odločil, da to delo odložijo na poznejši čas, ko bo na voljo dovolj denarja; tedaj pa so se zadovoljili z iluzionistično naslikano kupolo. K delu so povabili slikarskega virtuozza Giulia Quaglia (1668-1751), doma iz Laina pri Comu, s katerim je bila sklenjena pogodba 2. maja 1703. Navidezna kupola je bila v slabih petih mesecih naslikana in požela je velikansko navdušenje ter privabila množico radovednežev od blizu in daleč. Quaglia je dekan Dolničar najel tudi za ves preostali stenski slikarski okras notranjštine stolne cerkve. S svojimi učenci, med katerimi je bil tudi pozneje znameniti Carlo Carbone (1686-1775), doma iz Scaria pri Comu, je Quaglio poslikal oboke in stene ter delo zaključil avgusta 1706.

Glavna dela so bila torej zaključena 1706. leta, naslednje leto, četudi še skromno opremljena, pa je bila stolnica zopet predana bogoslužju. Janez Gregor Dolničar je v svoji 'Zgodovini ljubljanske stolne cerkve' iz zadnjih let opremljanja manj informativen. Vsekakor zadnji konkretni dogodek je začetek postavljanja t.i. emonskih škofov na križišču ladij pod 'kupolo' - kipov, ki so delo Angela Puttija - oktobra 1713.

Objavljanje virov je zelo nevhvalno delo, saj je strokovno izjemno zahtevno in časovno zamudno. Tudi skupina strokovnjakov, ki se je lotila Dolničarjeve 'Zgodovine', se je s to nalogo ukvarjala skoraj pol stoletja: da je potrebno ta vir obdelati, je svoje študente navduševal prof. dr. France Stele že v petdesetih letih preteklega stoletja; prof. dr. Marijan Smolik je do leta 1976 pripravil grob prevod, katerega je pozneje dopolnil prof. dr. Kajetan Gantar; o pombe k vsebini in obdelavo dokumentov Janeza Antona Dolničarja, ki so nastajali ob vodenju projekta gradnje stolnice, pa je v zadnjih dveh desetletjih skrbno in poglobljeno pripravljala dr. Ana Lavrič.

Luč sveta je zagledala publikacija, hvalevredno delo vrhunskih strokovnjakov, ob priložnosti 30-letnice obstoja Umetnostnozgodovinskega inštituta Franceta Steleta in v sklopu obeležij ob 300. obletnici ljubljanske stolnice.

Moja Jenko

Razstava v Galeriji Ars / Paola Bertolini Grudina in Walter Grudina

Ilustracije, sad znanja in srca

Velika množica ljudi je bila v petek, 14. marca, prisotna na "krstu" bogate in sveže razstave ilustracij Paole Bertolini Grudina in Walterja Grudine v prostorih Galerije Ars na Travniku v Gorici. Walter Grudina stopa v naše hiše že dobri dve desetletji z ilustracijami raznih knjižnih izdaj in drugimi grafičnimi deli, ki so zaradi značilnega sloga izredno domiselne in prepoznavne. Paola Bertolini Grudina pa se je v naši javnosti "glasneje" pojavila lani z nežnimi in zgovornimi ilustracijami, ki so oplemenitile otroške knjižne police.

Zakonca, mater in očeta petih otrok, ki se profesionalno ukvarjata z ilustriranjem, je na goriškem kulturnem večeru pozdravil Saša Quinzi; ta je izrazil posebno zadovoljstvo ob otvoritvi razstave te "drugačne zvrsti likovnega ustvarjanja". Posebno toplo noto so dogodku dali malčki otroškega pevskega zbora Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, ki jih je vodila Michela De Castro, ob klavirju pa spremljala Martina Hlede.

Nato je o dveh gostih galerije in njunem delu spregovoril naš urednik Jurij Paljk. Najprej je poudaril, da sta zakonca sicer življenjska sopotnika, da pa ohranjata vsak svoj, izrazito različen likovni slog. Paola Bertolini Grudina se je kot ilustratorica pojavila med nami prvič s knjigo pravljic Maje Okorn *Kostanjčki*, ki je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi lani jeseni; kot je povedal Paljk, je Paola s svojim skrbnim in toplim čopičem, zlasti v tehniki akvarela, "pokazala tudi veliko likovnega znanja". Ob dnevu slovenske kulture letos se je predstavila še z dvema posebno posrečenima knjigama, ki

ju je izdal Pastirček: to sta knjiga krajših odrskih prizorov *Spet na oder!* in dragoceno opremljena publikacija *Miška teče, kar se da!*; za besedila obeh je poskrbel Vojan Tihomir Arhar. Avtorica je na goriški razstavi prikazala tudi še neobjavljeno ilustrirano pravljico z izrazito ekološko tematiko, pa tudi nekaj drugih ilustracij, ki sta jim skupna, kot je ugotavljal Paljk, lahkotnost in domišljijski svet, poln barv, veselja, živalic, vil in čarovnic. Zato "ilustracije Paole B. Grudina gledalca kar silijo k veselju do življenja in izraziti zavezanosti lepemu in dobremu v nas".

Ilustracije Walterja Grudine odlikuje samosvoj likovni slog, saj - je povedal Paljk - je to "najbolj izrazit in tudi najbolj prepoznaven ilustrator v našem prostoru"; zaradi tega ga lahko mirno uvrščamo ob bok dosti bolj znanim in uveljavljenim avtorjem, kot je npr. Altan. "Walter Grudina je imeniten likovni ilustrator, kakršnih je zaradi kakovosti, odlične tehnike in pozitivno naravnane likovne izpovednosti na Slovenskem za prste ene roke." Zaradi vsega tega bi zaslužil drugačno odmevnost in tudi več tehtnejših naročil, ki

bi mu omogočila, da bi svoj bogati likovni svet še nadgradil, je zahteval naš urednik. V zadnjih časih je oblikoval in ilustriral zajetno knjigo *Pozdravljeni, A,B,C*, nekaj osnovni tečaj slovenščine, ki ga je izdala Celovška Mohorjeva družba; pa še slikanico *Riši-piši!*, knjigo *Grema na pošto!* idr. Ne moremo ne omeniti prepoznavnih znakov, ki jih vidimo vsak dan (Pastirček, Sončnica...), in niti pozabiti na Galebov dnevnik, kakršnega je pred leti zasnoval Walter Grudina, saj je "za tiste čase pri nas pomenil veliko likovno novost". Med razstavljenimi eksponati "kraljujeta" plakata, ki bosta razobešana po italijanskih vrtcih in šolah in ju je - po naročilu prestižne založbe De Agostini - izdelal prav Grudina.

Paljk je še lepo povedal, da ima Grudina izdelan in igriv svet "možičkov in ženic, ki so kot ilustracija že sami pripoved". Stripi so izdelani izredno - skoraj "maniakalno" - natančno; barve so tople in žive, nagovarjajo male in starejše. Skratka, je sklenil Paljk, je to lepa pripoved izkušnega mojstra svinčnika in čopiča, ki "riše in slika z znanjem in s srcem".

DD

S 3. STRANI

Za nas in...

Obrtno zorni kot. Kaj si lahko naša manjšina obeta od Evrope po vstopu Slovenije v Evropsko unijo?

O sami Evropski uniji bi rekel naslednje: potem ko bodo pravice manjšin vključene v evropsko ustavno pogodbo, bodo te imele zavezujoč značaj. To ne bo več deklaracija, pač pa bo pravno zavezujoč del ustavne pogodbe. Drugič: če bomo manjšine uvedli kot posebne kategorije v prvih členih, bomo potem lahko njihove pravice obdelali tudi v drugem, političnem delu ustavne pogodbe. To bi pomenilo dodatno možnost za manjšine oziroma bolj občutljiv in zavezujoč odnos do manjšin. S tem pa ostaja dejstvo, da se ustavna pogodba ne bo vmešavala in določala notranjih režimov posameznim državam. Ta ureditev ostaja pač del notranjega pravnega reda držav članic.

Kar se Slovenije tiče, bodo Slovenci v novih okoliščinah, ko bodo padle tri meje, lahko zaživel kot narodno telo s skupno zavestjo, s skupno

kulturo na neprimerno drugačen način kot doslej, ko so nas meje delile. V tem smislu lahko rečem, da bomo Slovenci (razen Slovencev na Hrvaškem) - kar se meja tiče - živeli skupaj, čeprav bomo še v različnih državah.

Lahko pričakujemo, da bo Slovenija v Evropi zastopala tudi interese naše manjšine?

Absolutno! Mi imamo že v ustavi to zapisano. Doslej pač nismo imeli možnosti, da to izvršujemo tudi v okviru Evropske zveze, sedaj pa bomo to imeli, v kolikor bodo tudi nove ustavne možnosti to dopuščale oziroma določale. Osebo si tu nedvomno obetam veliko: najprej pričakujem dejansko bolj sproščeno situacijo zaradi padca meja. Še se spominjam časov, ko je bilo na meji neprijetno, tako nam, ki smo prihajali iz Slovenije, kot Slovincem, ki so prihajali iz Italije ali Avstrije - ker so bili sumljivi... Sedaj ta koncept sovražnika, ideološkega nasprotnika, različnih predstraž komunizma ali kapitalizma končno pada. Res si želim novega časa, ko se bo uveljavila sproščenost in ko bodo sence iz preteklosti iz-

ginile - čeprav bo tudi to še nekaj časa trajalo, ker so določene stvari trdovratne... Slovenija pa bo lahko kot članica EU seveda uporabila vse instrumente in postopke, ki so na razpolago, če in ko bo menila, da je treba kaj reči o spoštovanju manjšin.

Ob tem lahko torej Sloveniji le še voščimo uspešno vključevanje v skupni evropski dom in srečen prihod na cilj - ki bo tudi za našo manjšino nov začetek.

S 3. STRANI

Še bolj bomo...

Kaj bi ob koncu pogovora radi zaželeli našim bralcem in vsem predstavnikom naše narodne skupnosti v Italiji?

Vsakemu posebej želim dobrega zdravja in osebnih zadovoljstev, narodni skupnosti pa, da bi tudi v prihodnje skupaj uspešno iskala prave poti do zastavljenih ciljev ter čimprej dočakala dosledno uresničevanje zaščitnega zakona.

Hvala tudi za vabilo na ta pogovor.

7

ČETRTEK,
20. MARCA
2003

Na mnoga leta!

Dr. Jože Škerk osemdesetletnik

Praznoval je v torek, 18. marca.

V torek, 18. marca, je praznoval visok življenjski jubilej - osemdesetletnico rojstva - odvetnik in politik dr. Jože Škerk, prvi deželni svetovalec Slovenske skupnosti.

Dr. Škerk se je rodil leta 1923 v Trnovci v znani družini Josipa Škerka, posestnika in gostilničarja, ki je bil tudi zadnji župan občine Šempolaj in predsednik Kmečke in obrtne posojilnice. V mladih letih je obiskoval gimnazijo v Gorici, po opravljeni maturi pa je študiral pravo na univerzi v Trstu, kjer je diplomiral leta 1947. To so bila leta hudih preizkušenj za primorske Slovence in Jože Škerk se je aktivno vključil v narodno-obrambno gibanje, najprej z organiziranjem slovenske mladine na tržaškem Krasu, med vojno pa s sodelovanjem z Osvobodilno fronto in aktivno udeležbo v partizanski borbi. Leta 1943 je poveljeval I. bataljonu Kosovelove brigade, nato pa se je bojeval v raznih brigadah in enotah IX. korpusa na Primorskem in Gorenjskem ter bil ranjen in odlikovan. Po vojni si je prizadeval za priključitev Primorske in Trsta k Jugoslaviji. Po zaključku univerzitetnega študija je stopil v odvetniško pisarno dr. Franeta Tončiča, kjer je opravil prakso in leta 1955 odprl samostojno pisarno tako v Trstu kot v Milanu. V okviru njegovega delovanja na pravnem področju naj omenimo le sodelovanje pri ustanovitvi društva Pravniki, kjer je bil tudi dolgoletni tajnik.

Pravno delovanje dr. Škerka pa je bilo prepleteno s političnim. Vključil se je v tisto slovensko politično gibanje, ki je po letu 1947 zagovarjalo vrednote zahodne demokracije in samostojnega slovenskega političnega nastopanja. Bil je soustanovitelj Skupine neodvisnih Slovencev in kot tak bil izvoljen v devinsko-nabrežinski občinski svet, kjer je imel vodilno vlogo proti nasilnemu razlaščenju in naseljevanju istrskih optantov na naši zemlji. Bil je tudi član številnih delegacij zamejskih Slovencev, ki so se sestale z jugoslovanskimi (tudi s Titom) in italijanskimi oblastmi. Leta 1962 je bil med ustanovitelji stranke Slovenske skupnosti, na listi katere je bil leta 1964 izvoljen v prvi deželni svet Furlanije-Juljske krajine. Kot de-

želni svetovalec je dr. Škerk zagovarjal stališče, da morajo italijanske demokratične stranke upoštevati specifičnost slovenske manjšine v Italiji, jo priznati pravno in praktično kot subjekt, ki ga je treba ohraniti, ovrednotiti in zaščititi. V duhu teh načel je steklo njegovo politično delovanje, kar je prispevalo k temu, da je italijanska večina začela gledati na Slovence v nekoliko drugačni, manj stereotipni luči. Sicer je v deželnem svetu zastopal slovenske narodne, jezikovne, kulturne in gospodarske koristi, se potegoval za sorazmerno namestitvev slovenskih uslužbencev in za pravično razdelitev sredstev slovenskim ustanovam. Predlagal je zakon proti netenju narodne mržnje in dosegel izdajanje deželnega vestnika v slovensčini ter oblikovanje samostojne svetovalske skupine SSK. Ko je ta leta 1975 dobila deželni značaj, je prejel strankino odličje, sicer je v SSK imel tudi vodstvene funkcije (zadnjič kot predsednik pokrajinskega sveta za Tržaško). Čeprav danes ne zavzema več vidnih oz. vodstvenih funkcij, pa ostaja politično dejaven, saj se je aktivno vključil v razpravo o izvajanju zaščitnega zakona, zelo znana (in uspešna) pa je njegova borba za uveljavljanje pravic slovensčine v občini Devin-Nabrežina in proti sedanjemu načrtu preureditve Sosljanskega zaliva. V ta namen je napisal tudi več tehničnih člankov za Novi glas.

Ob visokem okroglem življenjskem jubileju naj torej dr. Jože Škerk prejme iskrene čestitke tudi s strani našega časopisa.

Luža (otroški roman, za katerega je leta 2000 prejel nagrado večernica) idr. Leta 1998 je tudi prejel drugo nagrado v okviru mednarodnega natečaja Pablo Neruda v Trstu. Pesniški večer bo v petek, 21. t.m., ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu. Umetnik se bo predstavil s samostojnim pevsko-pesniškim nastopom ob spremljavi harmonike z naslovom *Pesmi poln meh*.

Ljubljanska županija v Trstu

Poudarek na pomenu sodelovanja, zlasti pa spoštovanja manjšine

V petek, 14. marca, se je v Trstu mudila ljubljanska županija Danica Simšič, ki je srečala Sergija Pahorja, Rudija Pavšiča in tržaškega župana Dipiazzo.

V ospredju pogovorov Danice Simšič, ki jo je spremljala slovenska generalna konzulka Jadranka Šturm Kocjan, tako z županom Dipiazzo kot s predsednikom SSO in SKGZ Pahorjem in Pavšičem, je bil pomen čezmejnega sodelovanja, pa tudi globljih in trdnejših povezav med manjšino in matično državo, predvsem pa dolžnosti tržaške občinske uprave, da spoštuje tukajšnjo slovensko narodno skupnost v prvi vrsti z izvajanjem zakonov, ki jo ščitijo. To je prišlo do izraza zlasti na srečanju med prvima občanoma Trsta in Ljubljane, ki je sicer potekalo v sproščeni in prijateljski atmosferi. S tem v zvezi se je tudi župan Dipiazzo izrazil v prid čimprejšnjemu izvajanju zaščitnega zakona (seveda bi se tu morali vprašati, zakaj ga tržaška občina do sedaj ne izvaja), poleg tega pa tudi izdajanja dvojezičnih izkaznic. Zagotovil je tudi, da od poteze, ki smo ji bili pričeli 27. januarja letos ob Dnevu spomina v Rižarni, ko je dal svoj govor konsekvativno prevajati v slovensčino, ni poti nazaj, kar pomeni, da bo ta

FOTO KROMA

praksa obveljala tudi za vse prihodnje tovrstne priložnosti. Sicer je bila na srečanju županov, ki sta mu prisostvovala še slovenska občinska svetovalec Peter Močnik in Igor Canciani, poudarjena potreba po uveljavljanju vrednot strpnosti in prijateljstva in po sistemskem povezovanju.

Na srečanju s predsednikom SSO in SKGZ pa je beseda, poleg bližnjih volitev

v Furlaniji-Juljski krajini in sodelovanja med krovnimi organizacijama, tekla tudi o ravnih odnosov med matico in manjšino, kjer bi bilo treba narediti korak naprej. Z institucionalne bi se moral dialog razširiti tudi na druge ravni oz. na druge segmente družbenega življenja. Pri tem sta Pahor in Pavšič posebej izpostavila pomen investiranja v slovensko kulturo in slovenski jezik ter pomen trdnega

gospodarstva. Tu ima prav Ljubljana kot slovenska prestolnica pomembno vlogo, zato je treba poiskati možna sodelovanja (npr. na področju kulture in šolstva). Slovenija bi morala tudi poskrbeti za boljšo promocijo v zamejskem oz. obmejnem prostoru, pri čemer je bila še posebej poudarjena potreba po ustanovitvi slovenskega informativno-kulturnega centra v Trstu.

Predstavniki SSK iz tržaških kraških občin

V ospredju deželne volitve, zakon 482, Sosljanski zaliv in srenje

Prejšnji teden je v Nabrežini potekalo redno srečanje izvoljenih predstavnikov stranke Slovenske skupnosti iz tržaških kraških občin.

V Nabrežini so imeli redno srečanje izvoljeni predstavniki stranke Slovenske skupnosti iz tržaških kraških občin. Na dnevnem redu je bila problematika deželnih volitev, Sklada za Trst, Sosljanskega zaliva, zakona 482, srenj in pa čezmejnega sodelovanja v luči vstopa Slovenije v Evropsko zvezo.

Slovenska skupnost se zaveda pomena prihodnjih deželnih volitev, ki predstavljajo realno možnost, da se stranka po desetletni odsotnosti spet vrne v deželni svet, od koder so jo krivični volilni zakoni izrinili ob vsesplošni brezbriznosti večinskih strank. Po neuspešnih poskusih, da bi se za volitve oblikovala "slovenska Oljka", ki bi sodelovala v Illyjevem zavestništvu, se je SSK za prihodnje deželne volitve povezala z Marjetico. Ta je pripravljena v zameno za podporo slovenskih glasov zaupati stranki svoje mesto na Illyjevi predsedniški listi in vključiti na svojo kandidatno listo tako v Trstu kot v Gorici predstavnika SSK. Zato bo SSK vložila vse napore, da pride

do izvolitve njenega kandidata. K tej nalogi vabi že sedaj vse strankine člane in soimšljenike, da se bo na prihodnjih volitvah Illyjeva kolicija čimbolj uveljavila.

Glede zakona 482 so udeleženci poudarili zahtevo, naj tržaška pokrajina začne čimprej uresničevati zakon 482, kot je to storila goriška pokrajina. Zakon 482 nudi finančna sredstva za uveljavljanje manjšinskih jezikov in kultur na našem teritoriju. Ker sedanja večina na pokrajini nima nobenega namena uresničevati zakona 38, ki za deva zaščito slovenske manjšine, bi morala vzeti v poštev zakon 482, za katerega se je tako ogrevala, ko je v parlamentu teklo postopek za izglasovanje našega zaščitnega zakona. Pokrajinski svetovalec Radovič je podal izredno žalostno sliko dela sedanje uprave na pokrajini, ki sistematično briše vsako pobudo, ki je povezana z našo stvarnostjo. Po drugi strani pa svetovalec Radovič vseeno vabi slovenske organizacije in društva, naj vlagajo prošnje za prispevke. Takih

prošenj, ki jih pokrajinska uprava vsaj v določeni meri jemlje v poštev, prihaja na pokrajino vse pre malo. Potrebno pa bi bilo tudi boljše sodelovanje v opoziciji.

Prisotni so izrazili zaskrbljenost zaradi krčenja dotacije Sklada za Trst v višini 6 milijard starih lir, kot ga napoveduje varčevalni dekret o proračunskih izdatkih ministra Tremontija. Posebno hude in nesprejemljive so trditve nekaterih medijev, ki napovedujejo celo retroaktivno črtanje prispevkov, ki so jih ustanove in društva že uporabili. Vendar pri Skladu za Trst ležijo še neizkoriščene bajne vsote, ki bi jih bilo treba čimprej uporabiti.

Tudi dežela nudi na osnovi različnih zakonov razne prispevke, ki bi se jih lahko slovenska društva in organizacije posluževali z bolj smotrnim delovanjem in programiranjem.

Poudarjena je bila tudi potreba, da se odnosi med srenjami in občinami čimprej uredijo. Srenje v bistvu lahko predstavljajo pomembno ustanovo, preko katere naš slo-

venski človek v določeni meri ureja življenje na teritoriju, na katerem živi. Dandanes, ko nam nenaklonjene uprave skušajo načrtno izničiti vse strukture, ki so večinoma odraz slovenske prisotnosti, zadobivajo srenje izredno pomembno vlogo neposrednega odločanja Kraševcev.

Na koncu so udeleženci izrazili zadovoljstvo, da so se tudi druge sile bolj zavzele za usodo Sosljanskega zaliva. Opominjanje Slovenske skupnosti na hude pomanjkljivosti in nevarnosti, ki se skrivajo v načrtih za preureditev Sosljanskega zaliva, končno prodira v zavest tudi drugih političnih in javnih akterjev.

Izvoljeni predstavniki stranke Slovenske skupnosti podpirajo stališče tržaške Oljke, ki zahteva znatno ceno gorilnega olja tudi za podeželski pas tržaške občine.

V razpravi o bližnjem vsotopu Slovenije v Evropsko zvezo so se prisotni odločili, da bodo spodbudili rednejše stike med kraškimi občinami na obeh straneh meje.

V SSG srečanje z Matjažem Pikalom

Gost prihodnjega pesniškega večera Slovenskega stalnega gledališča bo koroški pesnik Matjaž Pikal. Njegova prva pesniška zbirka nosi naslov *V avtobusu*, zatem je izdal še naslednje zbirke: *Mlade vode*, *Pes in plesalka*, nazadnje pa še *Bile*. Kar se tiče proze, je izdal romane *Modri E*, *Drevored ljubezni in vojne*,

Brišički / V soboto zvečer v domačem Kulturnem domu

Prvi tržaški koncert Primorska poje

V soboto, 15. marca, je v Kulturnem domu v Brišičkih prvič zadonela pesem v okviru letošnje revije Primorska poje na Tržaškem.

Revijo prirejajo Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Zveza pevskih zborov Primorske, Zveza slovenskih kulturnih društev, Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice; sobotni koncert pa je potekal v sodelovanju z domačim KR D Dom Brišički. Spored so oblikovali Moški zbor upokoencev iz Brega, Ženski pevski zbor Društva upokoencev iz Postojne, Vokalna skupina Portorož, ŽPZ Jezero iz Doberdoba, Idrijski oktet in Mešani pevski zbor Gimnazije Tolmin.

FOTO: KROMA

Gledališki vrtiljak / Zadnja predstava

Duh po cekinih

Ob izteku pete sezone Gledališkega vrtiljaka so se na zadnjem srečanju, ki je bilo na vrsti v nedeljo, 16. t.m., pokazali sami domači ustvarjalci: najprej je nastopila gledališka skupina Radijskega odra, potem pa so prišli na svoj račun še tisti mladi gledalci, ki so sodelovali na likovnem natečaju *Moj najljubši gledališki junak*.

Prof. Lučka Susič je za tokratno postavitev zbrala več mladih tržaških umetnikov in postavila na oder premierno predstavo z naslovom *Duh po cekinih*, ki jo je pred približno desetimi leti napisala za radijski medij. V odraslih vlogah so nastopili igralci Radijskega odra Nadja Ronceli, Aleksij Štoka in Peter Raseni, v mlajših pa trije dijaki (Julija Berdon, Helena Pertot in Daniel Simonettig). Glasbene vložke je sestavil Aljoša Saksida, sceno je izdelal Štefan Pahor, plesne momente pa si je zamislila Nikla Panizon.

Lokalni ansambel je tako nastopil v nežni in pisani igri, kjer ni manjkalo humorja. Šlo je za zlatolasega, otroku podobnega vesoljca Njuma, in njegovo sestro srebrnolaso Njam, ki sta sredi noči pristala na Zemlji. Sestradana in onemogla sta, opotekajoč se, stopila z vesoljske ladje, da bi se okrepčala. Po poti srečata dva policaja. Eden od dveh mož, ki je tudi sam oče, se ju usmili in ju pospremi na svoj dom, da bi se malčka tam nahranila in si odpočila. Tam mu Njum in Njam razložita, da ne marata navadne človeške hrane, ker se na njihovem planetu hranijo samo s... cekini. Zato imata ob sebi posebno napravo, ki ji pravijo množilec, s katero en cekin po potrebi in želji pomnožijo. Policaj se za trenutek zamisli in jima nato predlaga, da ostaneta nekaj časa na njegovem domu, na varnem, v zameno pa mu bosta odstopila del svojih zlatnikov. Gostov je še najbolj srečna policajeva hčerka Monika,

ker je tako dobila dobra in igriva prijatelja. Policaj obogati kar čez noč, Njum in Njam pa se spomnita na svoje starše, ki so gotovo v skrbeh, ker ju že dolgo ni nazaj. Zato bi se rada vrnila k njim. Pred odhodom pa Moniki odkrijeta, katere so na njunem planetu prave dragocenosti. To niso cekini in niti denar, ampak so tiste stvari, ki jih ne moreš kar tako pomnožiti, in sicer prijateljstvo, poštenost, ljubezen in učenost.

Poučno zgodbo je publika nagradila z dolgim aplavzom, ki je bil tudi primeren uvod v drugi del nedeljskega popoldneva. 120 risbic je namreč popolnoma prekrilo stransko steno Marijinega

doma vse od odra do izhoda. 43 malih avtorjev je redno, od oktobra do marca, naslikalo gledališke junake, ki so se pojavili v svetoivanski dvorani v letošnji sezoni Gledališkega vrtiljaka, da bi se potegovalo za končne nagrade. Komisija, ki so jo sestavljale prof. Jasna Merku', Francesca Simoni in Alenka Hrovatin, zato ni imela lahkega dela. V prvi skupini, ki so jo sestavljali prispevki najmlajših, starih od dveh do štirih let, so se najbolj izkazali Martin Coffoli, Neža Zobec, Mojca Petaros in Erik Purič, v drugi starostni skupini (od petih do šestih let) pa Luka Čubej, Urška Petaros in Jasmina Gruden, v tretji (od sedmih do osmih let) Niko Danieli, Giulia Mazzoleni, Matjaž Zobec in med najve-

čjimi (od devetih do desetih let) Sanja Mikac. Organizatorji pa so podelili posebno nagrado tudi tistim otrokom, ki so prinesli največ risbic: Julija Stavar, Aleksija Terčon in Jan Zobec. Najbolj simpatični izdelki pa so bili delo Neže Petaros, Andraža De Luisa in Jordana Trenta. Tjaša De Luisa je prejela nagrado kot najmlajša med sodelujočimi, najbolj originalno tehniko pa je uporabila Petra Grgič. Vsi, ki so v teh mesecih pokazali dobro voljo, so dobili še lesene barvice, da jim bodo v spodbudo in da bodo z njimi vadili do jeseni, ko se bo stekla šesta sezona družinskega abonmaja. Za nakup večjih in manjših daril je tudi tokrat poskrbela Zadržna kraška banka. (AL)

Dr. Viljem Ščuka gost ŠKD Cerovlje-Mavhinje

Če želiš otroku slabo, mu daj, kar hoče

Četrtekovo predavanje v Vižovljah o vzgoji otrok je šolski zdravnik in psihoterapevt za mladino dr. Viljem Ščuka presenetljivo uvedel z opravičilom staršem za napake, ki jih je stroka naredila v zadnjih tridesetih letih. Iz ZDA je namreč dospel ideal vzgoje, ki negativno gleda na "travmatične" dogodke v otrokovem življenju. Vzroke popustljivega vzgajanja pa moramo iskati že v času pred prvo svetovno vojno, ko je psihoanalitik Sigmund Freud odkril človekovo podzavest. Trdil je, da opresivno vzgajanje otrok spodbuja boleznin in nevroze v zrelih letih in je zato treba otroku prepričati vse negativne izkušnje.

Freudova šola je v Ameriki začela delovati s polno paro po korejski vojni, ki je prinesla Američanom veliko blagostanje. Zaprisedgli so na permisivno vzgojo otrok, katera je bila v ameriški družbi pravi zakon vse do vietnamske vojne. Takrat so namreč razvajeni mladostniki zaključili šolo-obvezno pot (večinoma neuspešno in brez univerzitetne izobrazbe), našli so slabe slu-

žbe in ustvarili so si družine. Splošno nezadovoljstvo so izganjali z drogami. Za družbo pa so postali pravi problem, ko so ob joku svojih otrok izgubljali razsodnost in jih pretepali tudi do smrti. Psihoterapevt Benjamin Spark je leta 1971 priznal napake stroke in Američani so popolnoma spremenili pot.

Nova pot je sledila zelo starim pravilom. Človek je podoben živalim, od katerih se razlikuje le po duševnosti in duhovnosti, kar je v bistvu ozaveščanje samega sebe. Do tega pa ga je pripeljalo razvijanje čustvenosti, ki je tesno povezano z dojemanjem neprijetnosti. Npr.: ko je bil lačen, ni šel takoj po hrano, kot to delajo živali, ampak je najprej ozavestil svoje stanje in šele nato temu primerno ukrepal. Narava ga je skozi stoletja potiskala v hude stresse, ki so ga prisilili, da je našel pravo rešitev. In zato se je človeški rod tudi razvil. "Ko ni spodbujevanja, napoči namreč degeneracija", je dejal dr. Ščuka.

Ko so otroci lačni, je enkratna priložnost, da se nau-

čijo potrpežljivosti v stiski. Dobra mati jim ne takoj postreže, a izkoristi trenutek, da ozavešti otroka. Frustracija pripelje namreč otroka do razmišljanja, kako iz zagate. Tudi delo (npr. priprava sladice z mamo) postane tako užitek in hrepenenje je najboljša pot do uspeha. Kdor ne hrepeni, ne dosega sreče in veselja, a živi v mlačnosti.

Dobra vzgoja mora temeljiti na dajanju poguma, moči in volje. Pogum krepita le občutek varnosti in bližina staršev, ki pa naj ne delata namesto njega, ampak ob njem. Otroku mora biti sprejet v družini, začutiti mora navezanost na dom in enako po svojih močeh prispevati k družinskemu življenju. Voljo pa bo otrok dobil, če bo zaupal v starše. Zaupanje je ljubezen. Prava ljubezen pa je jemanje časa za otroka in dajanje tistega, kar otrok potrebuje, in ne tistega, kar si želi.

Vrednote hrepenenja, ljubezni, poguma, volje in moči upodabljajo človeka in njegovo vest, po kateri se v odrasli dobi obnaša.

Matjaž Rustja

OBVESTILA

POTOVANJE Novim glasom v Provanso od 22. do 30. aprila. Vse prijavitelje naprošamo, da stroške potovanja poravnajo najkasneje do petka, 4. aprila 2003, v jutranjih urah na naših uredništvih v Gorici in Trstu.

DUHOVSKA ZVEZA prireja 25. aprila tradicionalno enodnevno romanje, tokrat k sv. Jožefu v Celje. Sv. maša bo ob 11. uri, maševal in pridigal pa bo msgr. dr. Anton Stres, mariborski pomožni škof. Zbirališče ob vznožju cerkve ob 10.30, nakar se bomo skupno napotili k svetišču. Informacije in vpisi pri slovenskih duhovnikih.

NATRETJO postno nedeljo, 23. marca, bo v cerkvi sv. Jakoba na sporedu tretji postni govor. Ob 16. uri bo čiščenje sv. Rešnjega Telesa, nakar bo p. Mirko Veršič govoril na temo *Moj delež pri čiščenju svetišča*.

SDD JAKA Štoka s Proseka-Kontovela vabi na ogled predstave dramske skupine SKD Igo Gruden iz Nabržine in ŠKD Cerovlje-Mavhinje *Retromiro* (režija Maja Lapornik) v nedeljo, 23. marca, ob 18. uri v Kulturnem domu na Proseku.

ZCPZ VABI na revijo *Pesem mladih 2003* v nedeljo, 23. t.m., ob 15.30 na Pomorski postaji v Trstu.

KULTURNI DOM Hrpelje - 24.3.2003 ob 19. uri bo srečanje z direktorjem Urada RS

za verske skupnosti dr. Dragom Čeparjem na temo *Vera med javnostjo in zasebnostjo*. Vabljeni! - 10. 4. 2003 ob 20. uri bo predavanje prof. dr. Huberta Požarnika z naslovom *Umetnost staranja*. Vabljeni!

V TOREK, 25. marca, bo ob 20. uri mesečna konferenca v župnijski dvorani v Nabrežini. Ker je ta dan marsikje "materinski dan", bo predaval Tone Bedenčič na temo *Družina in družbe*. Sledijo razgovor, diapozitivi in družabnost. Vabljeni!

ŽUPNIJA PROSEK vabi dne 27. marca ob 20.15 v župnijsko dvorano, kjer bo prof. Edi Bogatec govoril na temo *Orientacija v astronomiji: zvezdami in med zvezdami*. Po predavanju bo opazovanje zvezdnatega neba s teleskopom. Vabljeni!

ZDRUŽENJE PROSTOVOLJCEV Hospice Adria Onlus vabi člane na redni občni zbor, ki bo na sedežu v Trstu ul. Mazzini 46/1 v petek, 28. t.m., ob 17. uri v prvem sklicanju in ob 18.30 v drugem sklicanju. Dnevni red: 1. poročilo o opravljenem delu, 2. odobritev bilance 2002, 3. proračun za 2003, 4. razno.

DAROVI

V SPOMIN na Alice Venutti daruje l.ž. po 10,00 € za Novi glas in za Sklad Mitja Čuk.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

OB STOLETNICI USTANOVITVE DRAMATIČNEGA DRUŠTVA V TRSTU

FEDERICO GARCIA LORCA

KRVAVA SVATBA

Avtorski projekt Damirja Zlatarja Freya

ZADNJA PONOVIITEV

V nedeljo, 23. marca, ob 16. uri

Predstava, ki je očarala mednarodno publiko

Za vse informacije in rezervacije je na razpolago brezplačna telefonska številka 800-214302 ali 0039-040-362542.

SKLAD MITJA ČUK vabi v sodelovanju z OPENSKO ŽUPNIJSKO SKUPNOSTJO na

KONCERT V PODORO OTROKOM V STISKI

Duo flavta-kitara Ettore Michelazzi-Marko Feri

Župna cerkev sv. Jerneja na Opčinah v petek, 21. 3. 2003, ob 20. uri

Trojno slavlje v Bazovici v nedeljo, 30. marca

V nedeljo, 30. t.m., bo v Bazovici trojno slavlje: počastili bodo stoletnico fresk na stropu župnijske cerkve, odprli bodo prenovljeno športno igrišče pri Lomškovem domu in obhajali že peti Praznik družine. Za to priložnost bodo v Bazovico prišli tudi tržaški škof Ravignani ter številni predstavniki oblasti. Več o tem prihodnjic.

10. marca se je iz zemljskega preselila v večno življenje naša ljuba mama

VERONIKA MUZLAVIČ vdova ŠTRAJN

Draga mama! Tvoji otroci smo ti hvaležni za tvojo dobroto, ki si jo nam delila skozi vse svoje življenje. Hvala. Marija, Albert, Alojzija in Marjan z družinami

Intervju / Vojko Makuc, župnik v vaseh pod Sabotinom

“Če poznaš, vzljubiš, sodeluješ in gradiš”

Nam lahko poveste kaj o sebi?

Sem Goričan, rodil sem se v mestu, čeprav je bil moj oče iz Snežec v Brdih, mati pa iz Vrtojbe. Sem torej trmast kot Bric in se puntam kot Vrtojbenci, ki jim pravijo, da so puntarji. Obiskoval sem italijanske šole in krožke, nato sem se vpisal na univerzo. Nikdar pa nisem živel v miru; vedno me je nekaj klicalo, jaz pa nisem hotel odgovoriti. Na koncu sem se le predal klicu in stopil v semenišče razmeroma pozno. Rodil sem se leta 1947, v duhovnika sem bil posvečen leta 1978. Doma sem vedno govoril v slovenskem narečju. Pokojni - jaz mu pravim “blaženi” - nadškof Cocolin mi je rekel: “Glej, stanje je tako, ljudje te potrebujejo.” Vprašal sem ga, kje. Rekel mi je: “V Zgoniku.” Točno nisem niti vedel, kje je Zgonik. Nadškofov tajnik me je nekega dne peljal tja in zdelo se mi je, da je zelo daleč. Sobratje so mi pravili: “Bogi revež, pojde na Kras!” In res, prvih devet mesecev je bilo težko, a ne zaradi ljudi. Vajen sem bil pač mestnega življenja, družbe, obiskoval sem Stello Matutino. Ko pa sem prišel na vas, sem se čutil osamljenega, življenje je čisto drugačno; na Krasu ob petih popoldne ne najdeš nikogar na cesti... To me je izpililo. V Zgoniku sem bil šest let, nakar me je nadškof Bommarco premedil v Pevmo. Dejstvo je, da sem se po šestih letih na Krasu tako lepo znašel tam, da sem se jokal, ko sem moral proč. Še sedaj včasih čutim domotožje po Krasu. Ljudje so res enkratni. Pravijo, da so Kraševci - po domače rečeno - “hudičevi”, kar pa ni res: imajo čudovito srce. Rad imam slaščice: oni so kot slaščica, ki je navzven trda, notri pa zelo mehka. Stali so mi ob strani. Tukaj je tudi tako, je pa drugačna mentaliteta. Vsaka vas ima svoja zadoščenja, pa tudi svoje “bodice”. Sedemnajst let vztrajam v Štmavru. Vedno pravim, da me Bog postavlja tja, kjer delam najmanj škode...

Vi torej mašujete v Štmavru in Pevmi?

Vsako nedeljo imam po dve maši. Za večje praznike se kaj spremeni. Ob sv. Valentinu imam namreč nedeljsko mašo v Štmavru (na sliki levo), predpraznično v Pevmi (na sliki desno); ob sv. Ani pa obratno. Skušamo ustvarjati nekakšno skupnost. Ugotavljam, da so Štmavrci bolj pripravljeni iti po dolini v Pevmo, Pevmci pa imajo več težav hoditi v Štmaver, kamor pelje bolj stma pot. Čas bo že naredil svoje.

Svoje poslanstvo ste do pred kratkim opravljali tudi v Podgori...

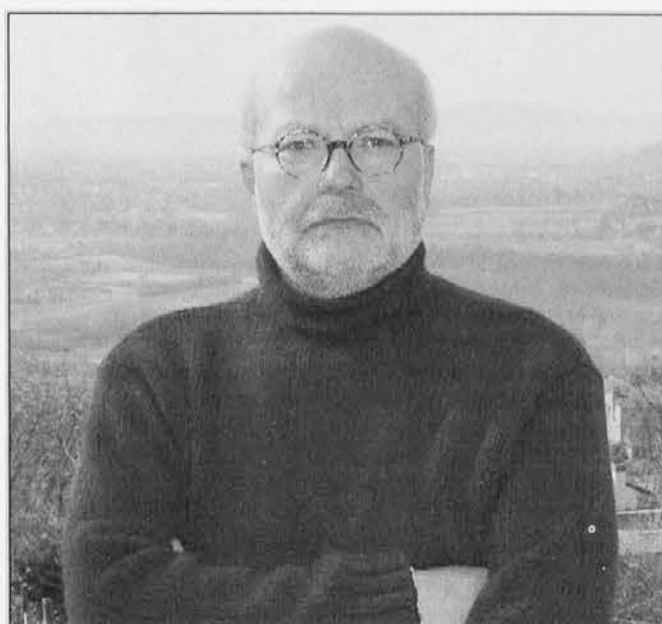
Res, nekaj let sem začasno župnikoval tudi v Podgori. Tri leta sem vztrajal, potem pa sem obolev in se umaknil. Nato je nastopil g. Valter Milocco, ki sem mu nekaj časa pomagal kot kaplan za slovensko občestvo. Podgora je zahtevna fara. Kakšna težava je tudi glede dvojezičnosti; ljudje so sicer dobri, a se še najde kdo, ki kdaj pa kdaj podžiga strasti... Zato je bila odločitev o namestitvi p. Janka Hajška za slovenske vernike zelo umestna.

Preidimo h knjizici o Štmavru. Kaj nam lahko poveste o njej?

Knjizico sem si zamislil, ko sem videl zgibanko o Doberdobu, ki jo je uredil tankajšnji župnik. Pomislil sem na podobno obliko, nastala pa je knjizica; reči knjiga bi bilo preveč. Imel sem pač to prilžnost - takim

V raju pod Sabotinom, od koder se odpira čudovit pogled na slovenska Brda prek Gorice do slovenskega Krasa, smo se pogovorili z župnikom v Štmavru, Pevmi in na Oslavju g. Vojkom Makucem. Skupnost “njegovih” ljudi je zelo živahna in dejavna, o čemer priča nedavno praznovanje sv. Valentina, pa tudi veliki uspeh Štmavrcev ob letošnjem pustu, ko so s “skrivnostjo piramide” očarali vso Goriško. G. Vojko Makuc je tudi poskrbel za lepo knjizico o Štmavru, posrečeno pobudo, ki bi lahko bila za vzor tudi drugim našim vasesm. G. Makucu se še enkrat zahvaljujemo za prijaznost in za vse, kar je hotel zanimivega povedati našim bralcem o sebi in svojih ljudeh.

zadevam pravim Božji načrti; imam namreč prijatelje, ki se zanimajo za fotografijo, ki tiskajo in imajo radi take stvari. V sedemnajstih letih, kar sem tukaj, sem spoznal ta kraj in se vanj vživljal. Videl sem, kako naši fantje, zdaj možje, in tudi današnji mladi delajo z ljubeznijo do vasi, tradicije in kulture. Tem želi biti brošura moj dar in hkrati sad, ki je dozorel iz njihove ljubezni do naše zgodovine. Sam se ne ukvarjam z zgodovino, imam pa rad naše kraje in njihovo zgodovino. Knjizica je lahko tudi pripomoček, s katerim bi lahko tudi širša javnost bolje spoznala naš kraj. To ni moja knjizica, temveč naša knjizica. Večina krajanov meni, da so Štmaver, Pevma in Oslavje ena stvar, ena skupnost, tudi če sta bili tu nek-

vladati jezik someščanov. Vidim, da so se nekateri slovenski krogi zavedeli tega, da se ne smejo samo braniti, ampak da morajo tudi nekaj darovati, narediti korak naproti bližnjim. Če ne znaš mojega jezika, ti tako pokažem, da sem, prvič, bolj vljuden, drugič pa, da sem bolj kulturn, ker poznam svoj in tvoj jezik. Obenem bi se lahko tudi oni bolj ponižno vedli in sami vprašali za kakšen prevod. Tako bi se ustvarilo boljše poznanje; če poznaš, vzljubiš, če vzljubiš, lahko tudi sodeluješ in gradiš.

Rodil sem se po vojni. Otroški vrtec sem obiskoval v ulici Croce. Še se spominjam, kako so nas branili orožniki pred italijanskimi skrajneži, ki so pljuvali na nas in nas zmerjali. Spominjam se, kako z mamo nisva mogla govoriti slovensko, ko sva hodila po mestu, da bi z nama ne ravnali grdo. In to v demokratični italijanski republiki! To ti v podzavesti ostane, a moraš premostiti. Ne smeš biti ošaben, ponosen pa ja! Tudi če ne obvladam perfektno svojega jezika, se čutim bogatejšega od tistega, ki pravi, da mi smo

Kulturni delavec ima nalogo dati možnost preprostim ljudem, da pridejo do kulture; v obratnem primeru ni kulturni delavec.

“alogloti”. Glede tega mi je veliko pomenil oče. Rodil se je leta 1908 in se imel za avstro-ogrsko državljan. Vedno je pravil, da so doma govorili furlansko, slovensko in tudi kaj nemškega. Vse koristi. Vedno nas je vzgajal k potrpljenju in odpuščanju. Ni odobral napadov na slovensko manjšinsko skupnost, ampak je vedno pravil: “Bo prišel čas...” Vztrajati in nikdar vračati krivice s krivico! Saj nimamo dosti uspehov, saj nekateri ne razumejo in nečejo razumeti. Rezultati pa pridejo, morda po 50 letih, toda pridejo.

Sedaj se borimo za mir na svetu. Faranom vedno pravim: zaman se jočemo ali molimo za mir, če ga ne začnemo graditi doma, v medsebojnih odnosih. Nismo politiki, toda v rokah imamo to orodje: ne opravljati sosedu, mu odpuščati, ga spoštovati itd. Sedeti in govoriti v Rimu ali Washingtonu je lahko, to bi znal tudi jaz. Težje je odpustiti sovaščanu, če te “šinfu”.

Ste pri urejanju knjige o Štmavru odkrili kaj novega?

Nalašč nisem dal v knjigo nič novega, ker

to je gradivo za druge načrte. Naši ljudje radi berejo, če jim nudimo preproste stvari. Zgodovinske razprave, pisane za zgodovinarje, jih zlepa ne pritegnejo. Za sv. Ano bomo skušali izdati brošuro o Pevmi. Prav je, da ima vsaka vas možnost

se predstaviti v javnosti. Ohranili bomo isto obliko kot za publikacijo o Štmavru. Torej preprosto in nazorno, malo teksta in veliko slik.

Zanimivo je tudi to, da tisti, ki so mi pomagali pri tiskanju, so Italijani iz Vidma, ki so vzljubili ta kraj, spoznali ljudi in razumeli, da je vredno za te delati. Svoje delo so naredili z veliko ljubeznijo in na visoki kakovostni ravni. Prisotni so bili tudi na predstavitvi in so bili tistega večera res veseli. Dan kasneje so se na praznovanje ob sv. Valentinu vrnili, zaljubljeni v naše kraje, pa ne znajo niti ene slovenske besede. Kljub vsemu so se čutili lepo sprejete, kot gostje. Že to je velik uspeh.

Pohvaliti moram tudi naše mlade, še posebno zaradi pusta. Nekdo je rekel, da se je župnik “prodal” pustu, ker je proslavljal sv. Valentina teden kasneje. Toda tista pečica delavnih ne more delati vsega. Društvo nima velikih dohodkov in si mora pomagati, kakor samo ve in zna. Če vedo člani društva, da na pustu lahko kaj dobijo in tako omogočijo nadaljnje delovanje, mislim, da sv. Valentin ne bo zameril... Tudi graditi pustni voz je kultura. Ko bi vi videli, kakšno delo je za vsem tem! Sami so naredili načrt in ga izvedli, zraven so bili ljudje iz naših vasi, pa

prijatelji iz Gorice in od drugod. Bilo je enkratno! Res so pohvale vredni.

Kako ocenjujete stanje vernosti v svojih vaseh?

Faranov imam okrog 600. Sedaj imamo dobre “letine”, dosti krstov in malo pogrebov... Nikdar ne štejem vernikov pri maši. Zame so vsi enaki. V glavnem skušam imeti normalne človeške odnose z vsemi.

Veljate za priljubljenega župnika...

Skušam biti to, kar sem. Samo eno me boli: zavedam se, da imam veliko napak; na Krasu so potrkali na vrata in mi povedali, če so mislili, da sem kaj napačnega naredil. Sedli smo in se pogovorili. Tu v večini primerov ni tega. Prek desete osebe izveš, da morda nisi ugodil nekemu. Nimaš neposredne možnosti, da bi lahko vprašal, kaj in kako bi lahko popravil. Grešim kot vsi drugi in rabim pomoč vsakogar, da bi se poboljšal. Jaz vidim dobre lastnosti in napake drugih, drugi pa vidijo moje. Če sem priljubljen ali ne, me ne sme zanimati. Vem to, da jih imam rad. Čutim jih za svojo družino. Družina duhovnika so farani. Sprejeti moraš vse: nekateri so bolj ubogljivi, drugi manj; ljubiš seveda bolj tiste, ki so manj ubogljivi, ker so bolj potrebni...

Vzorno je sodelovanje med župniki, rajonskim svetom in zdravno vaško skupnost...

V vsaki vasi se lahko ustvari lepo sodelovanje. Tu verjetno Bog res pomaga, ljudje so dobri, tudi geografska situacija nas sili, da se držimo bolj skupaj. Pomembno je imeti voljo do sodelovanja. Treba je skušati razumeti, odpustiti. Sodelovati pomeni tudi odstopiti od lastnih idej in načrtov ter podpreti tudi načrte drugih. Rajonski svet oz. krajevna skupnost je z mano vedno lepo sodelovala. Skušali smo gledati in iskati koristi vaščanov ne glede na to, če so beli, rdeči, črni ali zeleni. Če si za vas, moraš zanj delati. Včasih moraš kaj požreti, se skregati, pa tudi se pobotati. V Štmavru sta društvo Sabotin in župnijska skupnost eno, in to ne zato, ker bi bilo društvo cerkveno, saj sem že od začetka zahteval, da bi bilo samostojno. Če gre za kulturno društvo, je namreč prav, da je odprto vsem. Ko bi v Štmavru ne bilo društva Sabotin, bi ne imeli npr. procesije za sv. Rešnje Telo in veliko drugih pobud, ki jih organizirajo njegovi člani. Društvo je dejansko - Štmaver. Gre za dragoceno stvarnost, vseč mi je, ker so, kako bi rekel, “po starem”, Slovenci, se niso “globalizirali”, ljubijo preprostost, ki so jo v preteklosti imeli in jo še ohranjajo. So preprosti, ponosni, a ne ošabni; gojijo te lepe - v dobrem smislu besede - “vaške” tradicije. Radi imajo torej veselice in ne nujno gledališke predstave. Kulturo posredujejo preprostemu ljudstvu. Kulturni delavec ima nalogo dati možnost preprostim ljudem, da pridejo do kulture; v obratnem primeru ni kulturni delavec. Če dajemo kruh tistim, ki so siti, nam to nič ne koristi. Kruh moramo nuditi tistim, ki ga nimajo ali nimajo možnosti, da bi prišli do njega. Saj je že prav, da delamo tudi na višji ravni in da pridemo v svet. Toda pravi kulturni delavec za naše kraje mora delati za ljudstvo.

Danijel Devetak
devetak@noviglas.it

PREJELI SMO

O Petru Butkoviču

Mr. Jurij Paljk, odgovorni urednik!

V Novem glasu ste 6. marca objavili zapisek Jožeta Markuže v spomin na Petra Butkoviča. Zapisek bi bilo treba popraviti. Peter Butkovič se ni leta 1929 umaknil na Ravnico nad Grgarjem. Tu nimam dostopa do dokumentacije, a ko sem župnika Butkoviča obiskal najprej leta 1938 in nato decembra 1943, je bil župnik v Sovodnjah. Moj oče, Narte Velikonja, ga je visoko cenil in prav zato smo ga z mojima dvema sestrama obiskali leta 1938.

Zelo vesel sem, da v listu še najdem zapisek Dragota Legeše. Prihodnje leto bo 60 let, odkar sva se spoznala v Devinu. Malo takih ljudi premore Primorska.

Mnogo uspehov pri Vašem delu Vam želi

Jože Velikonja

Pastoralni obisk na Travniku

Zadnje nedelje je v okviru pastoralne vizitacije v župniji sv. Ignacija na Travniku goriški nadškof msgr. Dino De Antoni obiskal tudi slovenske vernike pri maši ob devetih. Nadškof je v svojem nagovoru v slovenskem in italijanskem jeziku izrekel nekaj pomembnih misli za postni čas. Posebej je naglasil potrebo po notranji obnovi vernikov, danes še zlasti v luči mirovniških prizadevanj Cerkev. Zaključil je z znano postno mislijo "spreobrnite se in verujte v evangelij". Vedno lepa mogočna Marijina pesem travniških pevcev je prijetno sklenila nadpastirjev obisk.

Dela v Podgori

Pred kratkim so se v Podgori, točneje v Ul. Monte Calvario, začela dela vodnih odtokov naše Kalvarije. "Lotto 2 Destra Isonzo", tako ga dežela imenuje in sofinancira. Uporabila bo 1.128.507,80 evrov in tako končno rešila problem prebivalcev, ki tu živijo. Z uredništvijo objekta je povezan tudi problem pokopališča. Z odstranitvijo odtokov se zato pripravljajo boljši sprejem našim dragim, ki bodo tu pokopani.

Glede prometnih težav naj zabeležimo, da je trenutno

zaprta Ul. Monte Calvario. Ob koncu del se Ul. Monte Calvario zaporedno pripravlja na enostransko zaprtje Ul. IV Novembre in pravočasno odprtje Ul. Monte Calvario. S tem zaporednim načinom zaprtja ne bi smelo biti prometnih težav.

Ne pozabimo, da sta v tej lotizaciji objeti tudi sosednji vasi Pevma-Oslavje; zaradi tega bo potrebno odšteti 8 mesecev trajajoče delo in potrpežljivost. Obenem pa se bodo krajani ob koncu del končno tudi razveselili.

Predsednik krajevne skupnosti Podgora **Bandelli Walter**

Kulturno društvo Sabotin / Veselo otroško popoldne
Ustvarjalen zanos mladih

Burja je v nedeljo, 16. t.m., zavijala okrog oglov in ni pustila, da bi sončni žarki ogreli prebujajočo se naravo, toda v dvoranici KD Sabotin v Štmaru je vladala topla prisrčnost, saj je v popoldanskih urah potekalo Veselo otroško popoldne, ki so ga pripravili domači otroci in tisti, ki jih s to slikovito vasio ob vznjožu Sabotina vežejo posebne vezi. Ker je bil spored prireditve uglašen na igrivi opus Janeza Bitenca, so priljubljenega otroškega ustvarjalca člani društva povabili medse. Kot je sam rekel, so se mu usta raztegnila do ušes, ko je prejel vabilo in ga z veseljem tudi sprejel. Častni gost s sprogo je zadovoljno spremljal lepo izbran program, ki ga je napovedovala Irena Ferlat in se je začel z otroškim pevskim zborom Sabotin. Že vrsto let ga z nezmanjšano vztrajnostjo in vedrino vodi Nadja Kovic. Tokrat so mladi pevci spremljali petje z orff instrumenti in tako pokazali, da so resno poprijeli za delo v glasbeni delavnici, ki jo je v organizaciji štmarvskega društva vodil Patrick Quaggiato. Poskočno so, tudi ob klavirski spremljavi Martine Valentinič, zavzele pesmice Tinko Polovinko, Nejkov konjiček, s solistoma Martinom in Luko, Hej, metulji, Žabica in zajček, s solisti Janezom, Mojco in Katjo, ter Muzikantska, pri kateri je privrela na dan vsa glasbena navdušenost mladih pevcev. Po burnem ploskanju se je scenska slika na majhnem, a skrbno pripravljenem odskem prizorišču iz pevske prestirjevala v gledališko. Štirinajst

FOTO BUBIČA

nastopajočih, Martin, Veronika, Martina, Boris, Lara, Sandi, Luka, Greta, Denis, Sebastijan, Valentin, Filip, Andrea in Michael, je prikazalo Bitenčevo lutkovno glasbeno pravljico Tinko Polovinko o fantiču iz velemesta Mišji dol, ki je vse naredil le napol; celo oblekel in počesal se je napol, le palčinke z marmelado je pojedel cele. Ko pa je dobil nežno mucko, ki si jo je srčno želel, je postal reden in skrben. Ljubko zgodbo z množico izvirmih lutk so otroci pripovedovali gladko in sproščeno. Po lastnih domišljijah vzgibih so lutke izdelali otroci sami v delavnici, ki jo je približno mesec dni vodila Irena Ferlat, prenettljivo spretna novinka te gledališke zvrsti. Poleg mentorskega je opravila tudi režijsko nalogo in svoje navdušenje ob "odkritju" lutkarstva posredovala otrokom. Z zagnanimi lutkarji-debitanti je ustvarila sončno predstavico iz igrice,

ki jo je Bitenc tako mojstrsko prepletel s petjem in glasbo. Kraj dogajanja so uokvirile krajinski scenski podlagi Maurizia Corsija in lična notranjost Tonkove hišice, ki jo je natančno izdelala Elizabeta Marušič.

Zelo vesel nad izvedbo je bil avtor, ki je prosil in dobil bis, potem pa je na njegovo spodbudo pesmico o Tinku zapela vsa dvorana. Vzradoščen je dejal, da slovenska pesem še dolgo ne bo utihnila v prijazen Štmaru.

Pridnim nastopajočim, prizadevnim vadiateljicam, ki privzrajajo otrokom željo po kulturnem udejstvanju, pa tudi staršem, ki požrtvovalno spremljajo otroke na vaje, je izrekel pohvalo predsednik KD Sabotin Jordan Figheli in izvajalkam poklonil cvetlični šopek.

Živahno nedeljsko popoldne se je po gostoljubni društveni navadi prelevilo v prijetno družabnost.

Iva Koršič

Društvo Jadro / Prijetno praznovanje
Dan žena v Romjanu

Na mednarodni dan žena, v soboto, 8. marca, je bila na sedežu društva Jadro v Romjanu lepa prireditve, na kateri sta se predstavili s svojim delom prof. Majda Artač Sturman z Opčin in Vilma Cotič iz Šlovenca. Prva je

predstavila knjigo svojih pozicij *Žejni oleander* in tudi prebrala nekaj pesmi, ki so bile uglašene na temo cvetja. Druga je namreč na večeru predstavila svoje likovne kompozicije, ki jih izdeluje iz posušenih cvetnih listov.

OBVESTILA

POTOVANJE Z Novim glasom v Provanso od 22. do 30. aprila. Vse prijavitelje naprošamo, da stroške potovanja poravnajo najkasneje do petka, 4. aprila 2003, v jutranjih urah na naših uredništvih v Gorici in Trstu.

DRUŠTVO JADRO bo priredilo v soboto, 22. t.m., *Tečaj kuhanja kraških jedi*. Za informacije: Karlo (tel. št. 0481 482015) in Štefanja (tel. 0481 776123).

SLOVENSKA VERSKA skupnost v Sesljanu vabi v nedeljo, 23. marca, ob 9. uri k sv. maši na čast sv. Jožefu. Obenem sporoča, da bomo s to nedeljo imeli spet redno nedeljsko mašo.

OTROŠKA URICA v Feiglovi knjižnici: zadnja urica v letošnjem šolskem letu bo v ponedeljek, 24. t.m. ob 17. uri. *O Zelo lačni gosenci* bo pripovedovala Majda Zavadlav.

ŠTIRIDNEVNO ROMANJE v Medjugorje. Kdor se želi udeležiti romanja v Medjugorje od 30. maja do 2. junija, naj za informacije pokliče za Gorico tel. št. 0481 882395 ali 0481 32121 (trgovina Agrosamenti na Travniku - Darko Durček) ali za Trst tel. št. 040 229166 (g. Jože Markuža). Vpis velja do zasedbe mest v avtobusu ali najkasneje do konca aprila.

DRUŠTVO SLOVENSkih upokojencev za Goriško prireja na velikonočni ponedeljek, 21. aprila, celodnevni izlet v arboretum Volčji potok, Kamnik in Ljubljano. Vpisovanje od 19. marca do zasedbe mest na avtobusu na sedežu društva, pri poverjenikih in na tel. št. 0481 882024.

DAROVI

ZA CERKEV v Števerjanu: N.N. 50,00; N.N. 15,00; N.N. 20,00; N.N. 25,00; N.N. 25,00; - za novi kip Jezusovega krsta: N.N. 50,00; N.N. 50,00; N.N. 20,00; druž. Culot-Bertolini 100,00; N.N. 50,00; N.N. 20,00; N.N.

30,00; Ema Gorjup-Mužič 20,00; Herman Srebrnič 80,00; N.N. 25,00; N.N. 35,00; druž. Ivana Mužiča namesto cvetja na grob Gaji Ciglič 50,00; N.N. 30,00; N.N. 25,00; N.N. 30,00; N.N. 50,00; - za ogrevanje: Milka Hlede 20,00; N.N. 20,00; Lojze in Danica Hlede 50,00; N.N. 45,00; namesto cvetja pok. Gaji Ciglič teta Zana, Mirjam in Rinaldo 25,00; N.N. 25,00 €.

V SPOMIN na pokojnega Mirka Mužiča: Ema in Marija za lačne otroke 50,00 in za cerkveni pevski zbor F.B. Sedej 50,00 €.

OB 3. OBL. smrti Cirila Terpina: žena in otroci za števerjansko cerkev 50,00 in za cerkveni pevski zbor 50,00 €.

NAMESTO CVETJA na grob pok. Ivanu Ušaju - za števerjansko cerkev: mati Klementina 500,00; Marica Vogrič 25,00; Milka Hlede 20,00; - za Števerjanski vestnik: Dragica Vogrič 25,00; druž. Lojzeta Hledeta, Ščedno 9, 50,00 €.

NAMESTO CVETJA na grob oz. v spomin na malo Gajo Ciglič - za števerjansko cerkev: stari starši Ciglič 100,00, mati Angela in Franko z družino 100,00, stari Margaret in Bogdan 100,00, druž. Marino Humar 50,00; stric Stano, teta Marija in vsi sorodniki z Mocverja 100,00, družina Rivolt 75,00; - za števerjanski cerkveni pevski zbor: teta Marija, stric Stano in vsi sorodniki z Mocverja 100,00; stari starši, strici in tete 50,00; za mladinski krožek: stari starši Milka in Remigij 50,00; druž. Silvana Dorn 50,00; - za lačne v misijonih: stari starši, strici in tete 75,00; - za Števerjanski vestnik: stari starši, strici in tete 25,00; - za mladinski zbor: teta Zana, Mirjam in Rinaldo 25,00; - za lačne otroke v misijonih: števerjanska sekcija Slovenske skupnosti 30,00; - za cerkveni pevski zbor: stari Bogdan in Margaret 50,00; - za mladinski pevski zbor: stric Marijan Ciglič 50,00 €.

Ostali darovi prihodnjič.

PROSVETNO DRUŠTVO
PODGORA

ZDRUŽENJE CERKVENIH
PEVSKIH ZBOROV - GORICA

vabita na

**MAŠO ZADUŠNICO ZA POKOJNIM
BOGOMIROM (MIRKOM)
ŠPACAPANOM**

in na

KONCERT POSTNIH PESMI

V IZVEDBI NASLEDNIH ZBOROV:

Otroški pevski zbor Podgora

Cerkveni pevski zbor Miren

Vokalna skupina Sovodenjska dekleta

Cerkveni pevski zbor iz Sel na Krasu

Vokalna skupina Vinika

Priložnostni govor bo imel **dr. Rafko Dolhar**

Župnijska cerkev v Podgori

Nedelja, 30. marca 2003, ob 17. uri

**OLIVER DRAGOJEVIČ
DVA KONCERTA V GORICI**

v sredo, 26., in četrtek, 27. marca, ob 20.30
v mestnem gledališču G. Verdi Gorica (ul. Garibaldi 1)

Gost večera **OTO PESTNER**

NAKUP VSTOPNIC:

Kulturni dom Gorica (Italija), tel. 0481 33288

Kulturni center Lojze Bratuž, tel. 0481 531445

Vljudno vabljeni
na odprtje fotografske
razstave

**PRELESTNA
TIŠINA KRAJINE**
Mirko Bijuklič

Umetnika bo predstavil **Jurij Paljk**

Kulturni center Lojze Bratuž Gorica
Petek, 28. marca 2003, ob 18. uri

11

ČETRTEK,
20. MARCA
2003

Izšle so pridige v slovenskem narečju Nadiških dolin "Andohtljivi poslušavci!"

Pri krožku Blankin je izšla pomembna knjiga, ki priča o slovenski prisotnosti in vernosti v Nadiških dolinah

Združenje Don Eugenio Blanchin je pred kratkim objavilo zajeto knjigo s priloženo CD ploščo, zgoščenko, ki ima zgovoren naslov *Andohtljivi poslušavci - Devoti ascoltatori* in podnaslov *Pridige v slovenskem narečju Nadiških dolin 1850 - 1930*.

Gre za izjemno zajetno in zanimivo knjigo, ki jo je lepo za tisk pripravila zadruga Most iz Čedad, natisnila tiskarna Arti grafiche iz Tavagnacca, medtem ko sta številno in obsežno gradivo uredila vidna člana slovenske narodne skupnosti na Videmskem Riccardo Ruttar in Giorgio Banchig.

V predstavitvi več kot petsto strani debele knjige izpod peresa Giorgia Banchiga zvemo, da začetek nastanka te knjige lahko iščemo pred več kot tridesetimi leti, ko je veliki poznavalec Nadiških dolin, mu-

Giorgio Banchig

zikolog in glasbenik dr. Pavle Merku', objavil štiri narečne pridige Petra Podreke. Banchig nadalje v uvodnem zapisu ugotavlja, da takrat tudi v vseslovenskem prostoru ni bilo pretiranega zanimanja za Merkujevo objavo, ker se ni bilo zavešči o neizmernem bogastvu slovenske prisotnosti v Na-

diških dolinah. Pa vendar so ves ta čas ostali zapisi v slovenskem narečju Nadiških dolin v senci.

Giorgio Banchig nadalje piše: "Ko so iz landarskega župnijskega arhiva prišli na dan novi rokopisi Petra Podreke, obsežne zbirke pridig Alojza Klinjona in Antona Kosmačina, je podpisani obvestil o vsem tem tiste, ki bi jih obravnavali in raziskovanje takega materiala lahko zanimala in ki bi resnično lahko opravili znanstveno raziskavo jezikovnega, književnega, zgodovinskega in verskega značaja. Moja sporočila akademikom pa niso dobila odgovora."

Nadalje ugotavlja, da so se pri krožku Blankin sestali in razmišljali, kaj naj storijo, saj so za krožek Blankin ti rokopisi neprecenljiv vir

bogastva, saj so "najbogatejši vir odkrivanja besed, izrazov in izrekov, ki niso več v rabi, ali tistih, ki so jih nadomestile besede iz drugačnega jezikovnega okolja." Ker so se pri krožku Blankin bali, da bi sedaj objavljene pridige obležale nekje v kakem samotnem arhivu, kot so do sedaj ležale v arhivu landarskega župnišča, so se odločili za izdajo knjige z zbranimi pridigami, izdajo, so jo omogočili ustanova Natisone Gal in spodbuda ter strokovno mnenje dr. Pavleta Merkuja.

Prav je tudi Girogio Banchig napisal, da je namen izdajatelja "rešiti te pridige pred pozabo in ponuditi prvovrstno snov tistim, ki imajo sredstva in tudi dolžnost, da predolgo skrito bogastvo ponudijo javnosti."

S to knjigo pa se tudi ponuja možnost, da vsi tisti, ki niso slišali v prvi osebi pridig duhovnikov Podreke in Klinjona, končno lahko berejo in tudi vidijo objavljene na priloženi zgoščenki njune lepe misli, ki so polne verskega poduka, a so obe-

nem deležni tudi neprecenljivega kulturnega bogastva časov, ki jih ni več.

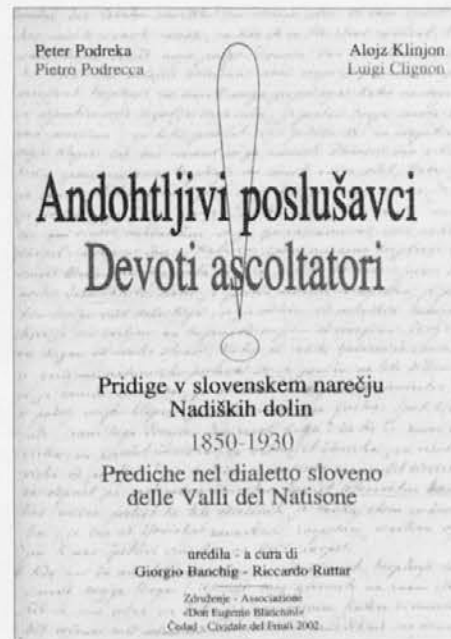
chig prav ugotavlja, ko piše: "Ta prepoved se kot krvava rana iz različnih razlogov še ne more zaceliti."

Urednika sta knjigi na pot napisala tudi preprosto dejstvo, da se zavedata, da sama nista slavista, ampak sta želela napraviti tako delo, ki bi lahko prišlo v korist tako strokovnjakom kot tudi vsem tistim, ki nimajo posebne jezikovne ali kake druge izobrazbe.

Sami radi pripominjamo, da so take knjige v našem prostoru in času izjemno pomembne, v videmski pokrajini pa še toliko bolj, ker pomagajo utrjevati zavest o zgodovinski prisotnosti in tudi vernosti slo-

venskega človeka v Nadiških dolinah, ki je šele pred kratkim doživel, da mu je zaščitni zakon za našo manjšino vrnil dostojanstvo pripadnosti slovenstvu, ki so mu ga predolga desetletja načrtno in zavestno odrekli. Upajmo, da se bodo prav v vrstah sedanjih učencev dvojezične šole v Špetru našli izobraženci, ki bodo delo svojih prednikov znali ceniti!

Jurij Paljk

Pridige v slovenskem narečju Nadiških dolin 1850-1930
Prediche nel dialetto sloveno delle Valli del Natisone

uredila - a cura di
Giorgio Banchig - Riccardo Ruttar
Združenje - Associazione
Don Eugenio Blanchin
Cortina - Civiltà del Friuli 2002

Pridige bi seveda morali sedaj tako imenovani strokovnjaki preučiti s teološkega, pridigarskega, jezikovnega in seveda tudi zgodovinskega zornega kota, saj so nastale v pomenljivem zgodovinskem obdobju za cerkev, Furlanijo in seveda predvsem za Nadiške doline. Duhovnik Alojz Klinjon je namreč zadnje pridige pisal leta 1933, na sam predvečer prepovedi uporabe slovenskega jezika, in Ban-

GLOSA JURIJ PALJK

O legendah

Pravzaprav bi morali že takoj v začetku tokratnega zapisa poudariti, da nimamo nobenega namena pisati o srednjeveških in niti ne o antičnih legendah, kot seveda tudi ne o legendah krščanskega izvora.

Kot vedno, se bomo tudi tokrat poslužili Slovarja slovenskega knjižnega jezika in bomo zato pogledali, kaj nam slovar pove pod geslom legenda.

Prva razlaga, ki jo najdemo, je ta, da je legenda "pripoved, v kateri nastopa Kristus, Marija in svetniki", druga razlaga je, da je legenda "pripoved, zgodba, zlasti o nenavadnih pojavih, dogodkih, ljudeh", medtem ko je tretja razlaga za legendo že bolj knjižno ekspresivna in se nanaša ne nekoga, ki "zaradi nenavadnih, izrednih lastnosti vzbuja občudovanje". Četrta razlaga Slovarja slovenskega knjižnega jezika prinaša za legendo naslednje pojasnilo, ki pravi, da je legenda tudi: "navodilo za razumevanje ustaljenih, dogovorjenih znakov" in peta tudi zadnja razlaga legende pravi, da je to "napis", in sicer lahko na novcu ali pečatu in kot primer slovar navaja: "spremeniti legendo pečata".

Že samo te vrstice so vredne naše pozornosti, saj je med nami izjemno malo ljudi, ki bi doslej vedeli za peto razlago slovarja za legendo, še manj pa seveda tistih, ki bi bili pripravljene priznati, da je legenda lahko tudi izraz za

napis na pečatu ali kovancu denarja....

Tudi tokrat Slovar slovenskega knjižnega jezika potrjuje na tem mestu že velikokrat povedano resnico, da je nezamenljiv vir bogastva in tudi to, kako bogat in odličen jezik je naša materinščina, v kateri lahko povemo prav vse, tudi stvari, ki so se šele včeraj zgodile in so šele danes znane ter bodo komaj jutri v uporabnem, tudi knjižnem jeziku vseh Slovencev predstavljene s svojim geslom, razlago in pojasnili.

Tako je tudi z legendo, saj naš največji slovar ne predvideva tako imenovane metropolitanske legende, o katerih se danes veliko govori, na Slovenskem najbrž veliko manj kot v Italiji, in to tudi zato, ker Slovenija zares nima velikih mest, če že Ljubljano štejemo za metropolo.

Metropolitanske legende so nova stvar in so stvar sodobnega, današnjega, našege razvitega sveta, če hočete tudi in predvsem zahodnege sveta, ki je z internetom zares postal vas. Globalna vas, a vseeno le vas. In tako so tudi metropolitanske legende postale naša stvarnost, pa čeprav jih spremljamo z radoživo radovednostjo, včasih z nasmeškom, drugič z nejevernostjo, a postale so del naše stvarnosti in tudi našega mišljenja, zavesti.

Kaj pravzaprav so metropolitanske legende? Najbrž bo o njih, če že ni, veliko pisal v Italiji in celemu svetu znani Umberto Eco, ki se ukvarja s sodobnimi pojavi, jih razlaga, jim daje smisel in pomen, predvsem pa jih slikovito in z veliko mero humorja tudi razlaga na vsem jasnem način, kar je velika odlika tega sicer izjemno učenega italijanskega moža. Za metropolitanske legende bomo rekli, da so legende današnjega časa, ki najbrž nastanejo v velikih mestih, običajno v javnem prostoru, in se ne ve, kdo je njihov avtor. Širijo se hitro, danes tudi s pomočjo interneta in po svetovnem spletu postanejo last in domena vseh, predvsem pa se ob njih lahko vsi zabavamo, včasih tudi zamislimo.

Tudi sami ste gotovo katero že slišali, vsaj tisto metropolitansko legendo, ki govori, da v New Yorku v obsežnih hodnikih podzemne kanalizacije živijo veliki krokodili, pošastno velike ter seveda smrtonosno nevarne podgane in še kakšna nagnusna zver podobne sorte, ki je velika samo zato, ker ljudje v New Yorku mečejo v stranišča velike doze antibiotikov in so zato te velike in sploh nevarne živali odporne proti vsemu...

Če te metropolitanske legende niste slišali, pa pozna-

te gotovo tisto, ki je sad terorističnega napada islamskih skrajnežev na dva nebotičnika v New Yorku. Ta metropolitanska legenda govori o tem, kako da je ameriška obveščevalna agencija CIA, ki že itak nikdar ni bila in tudi danes ni na dobrem glasu, sama pripravila strahovit atentat....

Različica te metropolitanske legende celo govori o tem, da naj bi omenjena tajna služba sama pripravila televizijske posnetke omenjenega atentata, ki so potem obkrožili svet.

Če pustimo metropolitanske legende ameriškega vlemesta tam, kjer so, pa jih veliko najdemo tudi v našem prostoru; te govorijo, kako lahko verni smo pravzaprav tudi sami.

Se spominjate vseh tistih časopisnih in drugih javnih polemik o nevarnosti televizijskih, radijskih in drugih antenah na znanem tržaškem hribu, kjer da ljudje umirajo za rakom kot muhe, ko jih poškopiš z insekticidom? Sam Bog ve, kje je tista metropolitanska legenda nastala! Najbrž za šankom, ob kozarčku furlanskega tokaja, kje v mestu v zalivu.

Nekaj pa za metropolitanske legende lahko vseeno zapišemo, in sicer to, da so po vsebinah dosti bolj revne od starih, antičnih in tudi krščanskih, kar je tudi znamenje tega našega razdrobljenega časa.

paljk@noviglas.it

KOROŠKI TEDNIK

Petdeset let KKZ

Koroška poje 2003

Letošnja osrednja prirediteljev KKZ v Celovcu naj bi bila v znamenju dveh pomembnih dogodkov: pred petdesetimi leti ustanovljene Krščanske kulturne zveze in pred dobrimi tremi meseci preminulega prvega Tischlerjevega nagradjenca Ljaka Milisavljeviča. Na tej pevski reviji pa smo se dodatno spomnili tudi pred štirinajstimi dnevi umrlega najstarejšega koroškega duhovnika, tudi pevovodje, kulturnega delavca in od vsega začetka sodelavca KKZ, 98-letnega Tomaža Holmarja.

V nedeljo, 16. marca, popolne so Korošci vseh treh dolin in obiskovalci iz Slovenije in Primorske napolnili dvorano Doma glasbe koroškega glavnega mesta. Veliko častnih gostov je bilo med njimi. Čestitke oz. priznanje je prinesla tudi ga. Francka Padovan, podpredsednica ZSKP. Program je vseboval pregled 50-letnega delovanja KKZ in spomin na neurtudnega zbiratelja narodnega blaga, g. Lajka Milisavljeviča. Zgodovinski pregled je podal dr. Janko Zerzer in med drugim navedel tudi Tischlerjeve besede v Kolarju iz leta 1951: da je politizacija kulturnega življenja na Koroškem porazna in je potrebno novo formiranje; zato je bila 23.4.1953 formirana skupnost farnih in

kulturnih društev, ki je bila na občnem zboru decembra istega leta potrjena; obsegala je že 18 članov. Zelo pomembna odločitev devet let pozneje je bila uprizoritev *Miklove Zale* v celovškem gledališču, prav na Marijin praznik 8. decembra. Od takrat je vsako leto na ta dan za slovensko govoreče Korošce kulturni praznik. Z nemalo uspešnimi podvigi se tako KKZ lahko danes pohvali - koroški kulturni dnevi, Glasbena šola, znanstveni inštitut Urban Jarnik, lutkovna in gledališka dejavnost, da o pevskih zborih sploh ne govorimo. Še vedno velja pogum in Tischlerjeve besede "Na delo vsi".

Nastop peskih zborov (devet po številu in baritonist Samo Lampichler in pet skupin kolednikov) je povezovala Veronika Kušej.

Prireditelj je trajala tri ure, med zbori so bili tudi MePZ Rupa Peč, Komorni zbor De profundis iz Kranja in MePZ Lipa zelena je... iz Ljubljane. Pevci so za svoj nastop uporabili veliko pesmi iz priredbe pokojnega, vseeno pa je morda najbolj dala misliti pesem Pevsko instrumentalne skupine iz Žvabeka z naslovom *Bo moj vnuk še pel slovenske pesmi...* Da to ne bi bil vprašaj ampak klicaj, to bi si želeli za naslednja leta.

RB

Veliko zanimanje in pričakovanje za izide referendumov v nedeljo Napovedujejo zmago privržencev vstopa v Evropsko unijo in zvezo NATO

V nedeljo, 23. t.m., bosta v Sloveniji referenduma o vključitvi v NATO in EU.

Kampanja za vstop v EU oz. zvezo NATO, ki je najbolj označevala slovensko politiko z zadnjem mesecu, se zaključuje. Privrženci in nasprotniki obeh povezav so državljanom navajali razloge, ki naj bi utemeljevali njihovo glasovanje na referendumih v nedeljo, 23. marca. Kar zadeva NATO, so bili bolj prepričljivi tisti, ki se zavzemajo za vstop Slovenije v to povezavo. Nemara imajo največ zasluga za preusmeritev javnega mnenja visoki predstavniki te vojaške povezave, ki so skoraj trumoma prihajali v Slovenijo in ljudi nagovarjali, kaj je NATO in kakšna je vloga te integracije pri zagotavljanju varnosti in na drugih področjih v Sloveniji. Visoki predstavnik EU za skupno zunanjo in varnostno politiko in nekdanji generalni sekretar zveze NATO Javier Solana (na sliki) je med kratkim obiskom v Ljubljani menil, "da niti jutrišnja EU in ne jutrišnji NATO ne bi bila popolna brez pomembne države, kot je Slovenija".

Slovenski dnevni časniki so v soboto, 15. t.m., objavili izide najnovejših anket oz. javnomnenjskih raziskav o tem, kako bodo Slovenci glasovali na referendumih. Zanimivo je, da so napovedi vseh treh dnevnikov skoraj enake. Udeležba upravičencev na referendumih bo visoka in naj bi znašala nad 80% slovenskih volivcev. Za vstop Slovenije v EU naj bi glasovalo kar nad 82% tistih anketirancev, ki zatrjujejo, da se bodo udeležili

referendumov. Glasovanje za vstop v vojaško in politično organizacijo NATO pa je napovedalo skoraj 60% anketirancev, ki se bodo udeležili referenduma.

Na izid referenduma o vstopu Slovenije v NATO pa bi lahko vplivali morebitni nepredvidljivi dogodki mednarodnega pome-

na in razsežnosti, ki bi se zgodili v tem tednu. Mislimo seveda predvsem na možnost, da bi ZDA, Velika Britanija in njihove zaveznice pričele vojno proti Iraku. Za vstop v NATO se najbolj zavzemajo na Krasu in na Notranjskem, najmanj natojsko razpoloženi pa so v Zasavju in na Korškem. Tisti, ki podpirajo vstop v omenjeno vojaško in politično integracijo, so v raziskavah poudarili, da so se tako odločili iz treh poglavitnih razlogov. NATO Sloveniji zagotavlja večjo varnost, ta organizacija je pravzaprav Klub razvitih demokratičnih držav, kamor sodi tudi Slovenija, sicer pa naj Slovenija vstopi v NATO, ker pač nima druge izbire.

Število privržencev vstopa Slovenije v zvezo NATO se je v zadnjih dneh naglo povečalo tudi zaradi treh odmevnih

dogodkov, ki naj bi dokazali oziroma potrdili ogroženost Slovenije. V Pulju sta bili obsojeni posadki dveh slovenskih ribiških ladij, češ da sta lovili v hrvaških teritorialnih vodah. Posadki sta zaman dokazovali, da sta plovili izvajali ribolov na odprtem morju. Atentat na predsednika

srbske vlade Zorana Djindjiča pa je dokazal, da razmere tam še niso urejene in stabilne, kar je nevarno tudi za Slovenijo. Atentat v Beogradu je v intervjuju, ki je bil v soboto, 15. t.m., objavljen v mariborskem časniku Večer, ocenil tudi predsednik države dr. Janez Drnovšek. Po opozorilu, "da ne želi strašiti", je poudaril, "da se atentat na Djindjiča ni zgodil daleč od Slovenije". Na vprašanje ali je v zadnjem desetletju, ko je vodil slovensko vlado, kdaj čutil nevarnost oz. ogroženost podobne vrste, pa je odgovoril: "Veste, tako je: možnost nevarnosti vedno obstaja. Lahko imamo včasih občutek, da se ne more nič zgoditi. Slovenija je stabilna in mirna država. A tudi takšne nevarnosti ni mogoče nikoli povsem izključiti".

PRVE VOJAKINJE SLOVENSKE VOJSKE

Med pomembnejšimi dogodki v okviru politične kronike v zadnjih dneh naj omenimo, da je Slovenijo obiskal italijanski minister za evroatlantske povezave Rocco Buttiglione. Bil je gost ministra za evropske zadeve dr. Janeza Potočnika, s katerim sta podpisala dvostranski memorandum o sodelovanju med Slovenijo in Italijo pri evropskih zadevah. Gost je med obiskom poudaril, "da bo članstvo Slovenije v EU in zvezi NATO okrepilo njeno vlogo v svetu".

V vojašnici Janka Premrla-Vojka v Vipavi, kjer bodo v prihodnje usposabljali poklicne pripadnike slovenske vojske, pa je v petek, 14. t.m., priseglo 25 prvih slovenskih vojakinj. Ob prisegi prvih vojakinj slovenske vojske je Služba za odnose z javnostmi ministrstva za obrambo odgovorila na vprašanje Novega glasa, koliko žensk je sploh v vojski. Zvedeli smo, "da je v slovenski vojski 14% žensk, pripadnic na aktivni vojaški dolžnosti pa je 12%". Prof. dr. Ljubica Jelušič, predstojnica Katedre za obramboslovje na Fakulteti za družbene vede, pa je ob prisegi prvih vojakinj v Vipavi dejala: "Slovenska vojska se glede deleža žensk v vojski uvršča na drugo mesto na svetu, takoj za vojsko ZDA. V zadnjih letih opažamo povečano zanimanje in navzočnost žensk".

Marjan Drobež

Paljevo nad Kanalom Poklon primorskim padalcem

V nedeljo, 16. t.m., je minilo 60 let, kar je iz britanskega letala s padali odskočilo na slovenska tla šest mladih mož. Kot vojni izvidniki so imeli nalogo, da poiščejo stik z odporniški skupinami, zbirajo informacije o sovražniku, pripravijo pot britanskim vojaškim misijam in pošiljajo njihove vojaške pomoči za boj proti nacifašizmu v svoji domovini Sloveniji. Prvi trije padalci Anton Božnar, Venceslav Ferjančič in Bojan Koler so se spustili na tla nad Smrečjem pri Logatcu, kjer so jih pričakali slovenski četniki, pri Paljevem v današnji občini Kanal ob Soči pa so se nekaj minut kasneje spustili Rado Semolič, Miro Križmančič in Niko Sever, ki so takoj poiskali stik s partizani. Vse padalce je s pomočjo prof. Ivana Rudolfa Učenikova na Bližnjem vzhodu izurila takratna britanska obveščevalna služba. V naslednjih mesecih so prvimi padalcem sledile še druge skupine, tudi iz druge posebne britanske službe, SOE. Vse te padalce pa so že poslali k partizanom.

V Paljevem je bila v nedeljo, 16. t.m., spominska slovesnost, na kateri so poudarili, da je bil s prihodom treh padalcev 18. marca 1943 k partizanom vzpostavljen prvi stik z zavezniki. Govorniki so poudarili, kako je domoljubje gnalo te primorske prostovoljce iz vojne ujetništva v Afriki, saj so bili italijanski vojaki, najprej v jugoslovanskem kraljevem gardnem bataljonu, od tam pa so mnogi odšli v posebne enote, tudi med padalce, medtem ko je glavnina primorskih fantov kasneje tvorila slovite partizanske prekomorske bri-

gade, ki so se borile po vsej Jugoslaviji in vse do Trsta. Ob treh izmed štirih padalcev, Stanku Simčiču, Ivo Božiču in Cirilu Kobalu, sta bila med številnimi udeleženci in nekdanji borci za osvoboditev Primorske izpod nacifašističnega jarma britanski veleposlanik v Sloveniji Mortimer z vojaškim atešejev in ameriški veleposlanik Young. Na prireditvi je spregovoril župan iz Kanala Ipavec, takoj za njim pa nekdanji padalec Stanko Simčič. Državni sekretar RS Samuel Žbogar je takratno zaveznišvo partizanov z Angloamerikanci navezal na sedanji trenutek v Sloveniji in se zavzel za uspeh referendumov za vstop Slovenije v NATO in Evropsko unijo. Ob koncu prireditve sta se zahvalila Drago Požar in Ivo Božič.

Nerazumljivo in v senci je tokrat na žalost ostalo dejstvo, da gre pri primorskih padalcih za junako, a tudi izjemno tragično zgodbo, saj je večji del primorskih padalcev že takoj po drugi svetovni vojni, ko so že bili opravili svojo dragoceeno vlogo radiotelegrafistov, saboterjev in tolmačev, pobila komunistična Ozna, češ da so zahodni tajni agenti. Poglejmo primer prvih šestih fantov: kar zadeva trojko pri Smrečju, ki v Paljevem v nedeljo sploh ni bila omenjena, so Kolerja umorili četniki, Božnarja pa partizani, Ferjančič pa še živi v Argentini; izmed treh padalcev, ki so se spustili k partizanom v Paljevem, pa sta Semolič in Sever izginila brez vsakega sledu takoj po vojni, Križmančič pa je umrl leta 1964.

ZUT

Raziskavo so opravili strokovnjaki v okviru ministrstva za kulturo

V Sloveniji skoraj štiristo grobišč žrtev vojne in nasilja

Predsednik vladne komisije za reševanje vprašanj prikritih grobišč, Peter Kovačič Peršin, je javnosti sporočil podatke o novo odkritih grobiščih partizanskih borcev, domobrancev, tujih vojakov in civilnih oseb. Poleg že prej evidentiranih 196 lokacij prikritih grobišč, so v Sloveniji ugotovili nadaljnjih skoraj 200 grobišč oseb, ki so bile bodisi ubite že med vojno ali pa so izgubile življenje v dramatičnih razmerah in revolucionarnem ozračju, ki so obstajale še nekaj let po vojni.

Raziskava o evidentiranju grobišč, katere avtorja sta Mitja Ferenc, sicer profesor na filozofski fakulteti v Ljubljani, in Mateja Bavdaž z uprave za kulturno dediščino, nudi izhodišča za razumevanje celotne problematike pobojev, torej travme, ki bremenijo zgodovinski spomin našega naroda in je hkrati neugoden spremljevalec slovenske države pri njenem vključevanju v evroatlantske povezave.

Omenjenega velikega števila grobišč niso pričakovali, zaradi česar je vladna komisija poudarila, da je treba zadelati nameniti vso potrebno

pozornost in sredstva, "da bi vse žrtve, ne glede na to, kakšno je bilo njihovo politično in ideološko prepričanje, dostojno pokopali". Po doslej znanih podatkih, povzetih iz analize že odkritih 196 grobišč, je med temi 45 grobišč civilistov, 56 grobišč vojakov,

68 grobišč, kjer so pokopani tako civilisti kot vojaki, nekaj pa je takih, kjer so žrtve neznanne. Omenjenih 196 obdelanih lokacij spada v 54 ob-

čin. Vse kaže, da bo končno več kot 70 slovenskih občin imelo opravka z enim ali več prikritih grobišč. Opravljeno delo pri ugotavljanju oz. odkrivanju grobišč omogoča tudi pregled različnih vrst grobišč in njihovo razprostranjenost po državi. Moril-

ci so za usmrtnice izbrali kraške jame, rudniške jame in zaklonišča, nadalje protitankovske jame in običajne jame, ki so jih žrtve morale same izkopati in so najmanj strokovno raziskane.

Raziskovalec Mitja Ferenc poudarja, da za zdaj še nimajo zanesljivih podatkov za oceno o številu žrtev. Od 64.000 doslej računalniško obdelanih po vojni usmrčenih oseb je 13.100 ubitih vojakov, predvsem domobrancev in 615 zunaj sodno pobitih civilistov. Bistveno več je bilo ubitih tujcev. Hrvaških ustašev in domobrancev je bilo v Sloveniji usmrčenih med 50.000 in 60.000. Gre za skupaj verjetno več kot 100.000 žrtev, za katere se ne ve natančno, kje so bili usmrčeni in kje so pokopani.

Politične stranke se na načelni (verbalni) ravni zavzemajo za to, da bi zakon o vojnih grobiščih vendarle čimprej sprejeli. Toda hkrati predlagajo toliko popravkov in sprememb osnutka zakona, da bi soglasje v državnem zboru o omenjeni pomembni in občutljivi temi stežka dosegli. Poslanci so se, denimo,

dolgo časa prepirali o tem, ali so slovenski domobranci bili vojska ali ne, pa o tem, kakšen napis naj bi bil na grobiščih. Morda bodo spore in različna gledanja na celotno problematiko prikritih grobišč vendarle premostili na zasedanju parlamenta, ki bo v mesecu maju ponovno obravnaval predlog zakona.

Najbolj aktualna sta napisa, da so ubiti "umrli kot žrtve vojne in povojnega nasilja" oz. da so bili "žrtve vojne in povojnih usmrtnic". Na sestanku vladne komisije za reševanje prikritih grobišč so povedali, da je za naložbo na tem področju v tem letu predvidenih okoli 114 milijonov tolarjev. S tem denarjem bodo dokončno uredili spominski park v nekdanjem taborišču Teharje pri Celju, do konca leta naj bi zgradili tudi kapelico pod Krenom v Kočevskem Rogu in uredili spominski park v Kočevskem Rogu. Nacionalni pomen bo imel spomenik vsem žrtvam vojne in povojnega nasilja, ki ga bodo zgradili v Ljubljani. Za ta projekt bo v letošnjem letu na voljo 113,7 milijona tolarjev.

M.

PDG / Gostovanje

Čistilka Marija

Svojim zvestim abonentkam je Primorsko dramsko gledališče ob 8. marcu namesto mimoze podarilo brezplačen ogled predstave, monokomedije Toneta Partljiča *Čistilka Marija*, ki jo je na oder v razpoznavni režiji Vita Tauferja postavil Kulturni dom Španski borci iz Ljubljane. Praznično razpoložene gledalke so se ob prepričljivem vživetju igralke Mojce Partljič v lik ženske iz družbenega obrobja večkrat prisrčno zasmejale, a tudi zamislile ob jedkih izpovedih, v katerih se je poleg njenega življenja izrisavala slika slovenske postsocialistične dobe s krizo vrednot.

IK

OBVESTILA

PETI KONCERT iz cikla Hitove muze na gradu Dobrovo z naslovom *Dva portreta, dve pokrajini, osvetlitev dveh slavnihih pevcev: Ettoreja Bastianinija in Antona Dermote*, bo v petek, 21. t.m., ob 20. uri.

Opozorilo za živinorejce

O mlečnih kvotah

Zapadlosti in pravila pri registraciji mlečnih deležev.

Živinorejce ponovno opozarjamo, da morajo, če hočejo ohraniti celotni proizvodni delež mleka, v tekočem gospodarskem letu proizvesti vsaj 70% omenjene kvote. V nasprotnem primeru jim bo odvzeta razlika med razpoložljivo kvoto in količino prirajenega mleka. Primer: rejec, ki razpolaga s kvoto 100 stotov, mora proizvesti 70 ali več stotov mleka. Če se njegova proizvodnja skrči na primer na 60 stotov, mu bo odvzetih 40 stotov (razlika med razpoložljivo kvoto in proizvodnjo).

Isti kriterij velja tudi za kvote, ki so bile dodatno do-

deljene rejcem na osnovi deželnega odloka št. 4532/2001. Do sedaj je za ohranitev te kvote veljal proizvodni odstotek 80%. Ta odstotek se je izkazal za previsokega, saj je znano, da je zaradi številnih dejavnikov, ki vplivajo na priraje mleka, nihanje proizvodnje precej visoko.

Zato je deželni odbor sprejel dne 30.12.2002 sklep, da je tudi za ohranitev te kvote dovolj proizvesti 70%. Rejce vabimo, naj ob izteku proizvodnega leta (1.4.2002-31.3.2003) preverijo, če so dosegli omenjeni proizvodni odstotek, sicer tvegajo zmanjšanje kvote.

Prejšnji teden v Vidmu

Seja Zelenega omizja

V Vidmu je bila sredi minulega tedna seja t.i. "Zelenega omizja" med predstavniki kmetijskih stanovskih organizacij in zastopniki dežele, ki jih je vodil odbornik za kmetijstvo Narduzzi. Obravnavali so predstavitev predloga pravilnika za delovanje Deželnega kmečkega informacijskega (računalniškega) sistema, ki ga predvideva čl. 7 D.Z. št. 4 z dne 26. 02. 2001.

Pravilnik določa namene, pravila in postopke vodenja omenjenega sistema, v katerem bodo morali biti vnešeni natančni podatki vsake posa-

mezne kmetije v naši deželi. V poštev pridejo kmetije, ki koristijo deželne prispevke. Sistem, poimenovan s kratkico S.I.AGRI.FVG (Sistema Informativo Agricolo Regionale), naj bi, po napovedih deželnega ravnateljstva za kmetijstvo, stopil v veljavo že proti koncu letošnjega leta. Omogočal bo hitrejšo postopke, večjo prozornost, poenostavljenje in racionalizacijo ter učinkovitejšo kontrolo podatkov. Zahteval pa bo dodaten napor in stroške za kmetijske stanovske organizacije.

Glavni svet tržaške Kmečke zveze Pred občnim zborom

Na domačiji predsednika Kmečke zveze Alojza Debelisa se je prejšnjo sredo sestal glavni svet tržaške Kmečke zveze.

Na dnevnem redu so bili razni argumenti in vprašanja, ki zadevajo slovensko kmečko organizacijo in slovensko kmetijstvo v tem trenutku.

Najprej je bila podana analiza o 2. deželni konferenci o kmetijstvu, ki je bila 7. in 8. marca v Vili Manin v Passarianu. Na konferenci so sodelovali slovenski strokovnjaki iz tržaške, goriške in videmske pokrajine. Zanimivo je, da je tako iz gradiva kot iz poročil izstopala problematika višinskih predelov in tistih kmetij s težjimi naravnimi danostmi. To so tudi območja, kjer živi naša narodnostna skupnost. Na konferenci je problematiko slovenskega kmetijstva v F-Jk predstavil predsednik deželne Kmečke zveze Alojz Debelis, ki je v svojem posegu izpostavil potrebe našega teritorija in obenem pozval deželno upravo, naj, ob spoštovanju lastne avtonomije in zakona za zaščito slovenske narodnostne skupnosti, uresniči tako razvojno politiko, ki bo funkcionalna za življenjske potrebe Slovencev.

Sledilo je poročilo o delovanju zveze na različnih pod-

ročjih, predvsem na krajevnih ravni in tudi o odnosih z matično Slovenijo. Na osnovi sklepov zadnjega glavnega sveta zveze je izvršni odbor določil, da bo letošnji občni zbor zveze v petek, 11. aprila, na Opčinah zaprtega značaja, da bo tako dana možnost članom za bolj poglobljeno razpravo o delovanju organizacije ter o težavah in razvojnih potrebah krajevnega kmetijstva. Ob tej priložnosti je tudi v programu podpis dogovora o medsebojnem sodelovanju med deželno Kmečko zvezo in Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije. Odbor je nato pregledal in odobril obračun zveze za leto 2002.

Med organizacijskimi vprašanji je sledilo poročilo o pripravah vsedržavne kmečke manifestacije s ponovnim vabilom vsem članom, naj se manifestacije udeležijo v čim večjem številu. Na srečanju so spregovorili tudi o preteči vojni v Iraku.

Razpravljali so še o prihodnjem srečanju s tržaškim županom ter s predsedniškim kandidatom na deželnih volitvah Riccardom Illyjem.

Italijanski založniki zabeležili padec prodaj zgoščenk

Sanremo in glasbena industrija

Upada prodaja lahke glasbe, narašča zanimanje za "zimzeleno" glasbo.

V zadnjih treh letih so italijanski založniki, ki izdajajo zgoščenke, zabeležili izredno velike padce prodaj, letni obseg prodaj se je zmanjšal za 11%, možno je padlo povpraševanje po novitetah. Po drugi strani pa se je povečalo število neavtoriziranih kopij v obtoku. Ocenjujejo, da znaša število piratskih kopij vsaj 25% vseh zgoščenk, ki so v obtoku. Zelo dobro pa se trenutno godi založnikom, ki prodajajo zgoščenke po katalogu. Zaradi precej dostopnih prodajnih cen, tudi ker so njihovi proizvodi namenjeni drugačnim ciljnim skupinam kot novitete lahke glasbe, so v zadnjem času v močnem razcvetu prodaje po katalogu, kjer prodajajo v glavnem klasično glasbo. To potrjujejo tudi podatki, ki so jih objavili med festivalom italijanske popevke, ko so ugotavljali, da padajo prodaje lahke glasbe in zadnjih uspešnic, medtem ko naraščajo prodaje klasične glasbe in zimzelenih melodij.

Da bi vsaj malo kljubovali krizi, so se založniki odločili, da bodo nekoliko posodobili distribucijski proces. Odločili so se, da bodo odslej prodajali zgoščenke tudi v trafikah in veletrgovinah. Ugotovili so namreč, da se ved-

no manj zgoščenk prodaja v specializiranih trgovinah, kjer najdeš skoraj vse, kar ponuja glasbena industrija, medtem ko je vedno večje zanimanje za prodaje prav v veleblagovnicah, kjer med marmelado, pašto in pršutom dobiš na polici še zadnjo uspešnico Alexie (na sliki). Po drugi strani pa pričakujejo, da bo tudi vlada naredila vsaj nekaj v podporo založnikom. Za sedaj upajo, vendar brez posebnega optimizma, da bo vlada s posebnim dekretom zmanjšala davek na dodano

vrednost, ki bremeni končno prodajno ceno, ki jo mora plačati potrošnik. Seveda pa pričakujejo, da se bo končno začel resen boj proti ponarejevalcem z goščenk. V zadnjih letih so nekoliko poostri nadzor nad zgoščenkami v obtoku, tudi nov zakon, ki štiti avtorske pravice in uvršča hude kazni v primeru kršenja zakona o avtorskih pravicah, je pripomogel, da se število piratskih kopij ni še povečalo. V Italiji je namreč prodaja neavtoriziranih zgoščenk zelo razširjena. Največ piratskih kopij nastane v Neaplju, in sicer skoraj 90% vseh zgoščenk v obtoku. Najbolj moderno opremljeni centri za proizvodnjo takih neavtoriziranih kopij lahko naredijo do 5.000 zgoščenk na dan. Čeprav ena piratska zgoščenka stane približno tretjino prodajne cene v trgovini in se v

ničemer ne razlikuje od avtorizirane kopije, postaja ta posel za kriminalne združbe celo bolj donosen kot razpečevanje mamil.

Z uporabo novih tehnologij pa je mogoče dobiti kopije nekaterih pesmi popolnoma zastoj, saj si jih lahko poslušalec prenese s svetovne spletne mreže. Tako si lahko poslušalec sestavi tako zgoščenko, kot sam želi, ne da bi pri tem plačal niti en sam evro. Marsikateri bolj podjetni mladenič pa lahko naredi iz tega zelo donosen, a protizakonit posel. Za zdaj se s tem ukvarjajo finančni stražniki, ki skušajo zaježiti pojav doma narejenih zgoščenk po meri naročnika. Založniki pravijo, da so v paradoksalnem položaju: po eni strani prodaje stalno padajo, po drugi pa se večja poslušanje glasbe. Sicer pa se tudi sami zavedajo, da so vsaj delno krivi za vedno manjše prodaje tudi založniki sami, saj si niso predstavljali, da bo svetovna spletna mreža tako ostro vplivala na povpraševanje po zgoščenkah. S primernimi predčasnimi ukrepi bi lahko vsaj delno zaježili pojav zastojnega prenašanja pesmi in hitov s svetovne spletne mreže na zasebne zgoščenke.

Mara Petaros

Dežela razdelila deleže dovolilnic

Letos več sezonskih delavcev

Vsi, ki v Furlaniji-Juljski krajini zaposlujejo sezonske delavce iz dežel izven Evropske unije, si lahko oddahnejo.

vsaka dežela zaposli le določeno število delavcev, ki niso državljani članic Evropske unije.

V Furlaniji-Juljski krajini bo dovolilnic letos skupno 2.700, ki bodo tako razporejene med pokrajinami: 1.083 delavcev se bo lahko zaposli-

lo na Pordenonskem, 1038 v videmski pokrajini, 147 na Goriškem in 38 na Tržaškem. Ostalih 400 dovolilnic bodo razdelili glede na zahteve, do katerih bo prišlo sproti v naslednjih mesecih. Razdelitev je bila opravljena na podlagi

podatkov iz prejšnjih let. Skupno število vseh dovolilnic je vsekakor za 400 enot višje od deleža, ki ga je Furlanija-Juljska krajina dobila v letu 2002. Dovolilnice, kot rečeno, veljajo samo za sezonske delavce, ki ne bodo zaposleni več kot skupno 9 mesecev, tudi še v različnih obdobjih leta. Zanimivo je, da bodo lahko predstavili prošnje za zaposlitev sezonskih delavcev na pokrajinskih uradih.

(B)

Pred najbolj razširjeno in najhujšo boleznijo

Nujno škropimo proti breskovi kodravosti

Breskovo kodravost povzroča glivica *Taphrina deformans*. To je najbolj razširjena in najhujša bolezen pri breskvi. Bolezen se v različnih letinah pojavi z različno jakostjo, kar je odvisno predvsem od vremenskih razmer. Predvsem se lahko pojavi v letinah, ko je spomladi hladno, zelo vlažno in deževno vreme. Širjenje bolezni se ustavi ob višji temperaturi in ob suhem vremenu. Bolezen je prisotna povsod, kjer pač rastejo breskve. Znaki bolezni se pojavijo spomladi, ko se listi dobro razvijajo. Najbolj očitni znak okuženosti so namreč rjavkasti in skodrani listi, ki

se rumnozelenkasto ali rdečkasto obarvajo. Listi zaradi tega ne morejo normalno opravljati fotosinteze in posebno, če se bolezen pojavi na začetku vegetacijske dobe, lahko delno ali popolnoma odpadejo. Drevo se tako izčrpa, mladike ne olesenijo, naslednje leto drevo slabo cveti, in če redno ne škropimo, čez nekaj let drevo usahne. Če pa se bolezen pojavi kasneje, se list le delno nakodra. Na cvetovih lahko opazimo nepravilnosti in se navadno ne oplodijo. Plodove lahko glivica napade v vseh razvojnih fazah. Pojavijo se rdečkasti izločki na kožici. Če se bolezen

pojavi zgodaj, plodiči celo odpadejo. Poznejši napad ima tudi negativne posledice na plodove, čeprav v veliko manjši meri. Na kožici se v tem primeru pojavijo madeži, ki le poslabšajo videz breskve.

Strokovnjaki svetujejo, da proti breskovi kodravosti preventivno škropimo dvakrat, in to v zimskem času. Škropljenje v dobi zimskega mirovanja ima učinek na glivo, ki prezimi pod lubjem, v brstih ali v drugih delih rastline. S škropljenjem jo namreč uničimo in na ta način preprečimo okužbo v naslednji vegetacijski dobi. Prvič škropimo proti koncu novembra,

ko so listi v celoti odpadli, drugič pred začetkom brstenja. Najvažnejše je, da škropimo v času, ko so brsti napeti. V primeru pa, da je bila bolezen v prejšnjih letih možno prisotna ali če so podnebne razmere posebno ugodne za razvoj glivic, škropimo še tretjič, in sicer tik pred cvetenjem. To škropljenje nam zaustavi infekcijo, ki je v teku. Poznejše škropljenje ni dovolj učinkovito, pa čeprav pripomore k zmanjšanju infekcije v naslednjem letu.

Proti breskovi kodravosti uporabljamo v zimskih mesecih pripravke na podlagi bakra. V primeru, da škropimo tudi tik pred cvetenjem, raje uporabljamo škropilo na osnovi pripravka ziram ali druge površinske pripravke, v katerih so učinkovine ditianon in mankozeb.

Tiskovno sporočilo / Literarni natečaj ZSSDI

Drobci iz športnega sveta

ZSSDI prireja literarni natečaj za nižje srednje šole in pripravlja redni občni zbor, ki bo 11. aprila v Jamljah.

Športno gibanje mora še bolj utrditi svoje vezi z vsemi manjšinskimi komponentami in mora spodbujati odgovorne politične forume, zato da poiščejo najboljše skupne rešitve, ki naj zagotovijo naši narodnostni skupnosti čim večjo prisotnost v deželni svetovi, ki bo izšel iz prihodnjih volitev. To je bil eden od zaključkov široke palete argumentov, ki so jih obravnavali na zadnji seji deželnega odbora ZSSDI.

Ponovno je bila podčrtana pomembnost sodelovanja s šolo. Po letošnjem začetku tega sodelovanja z vrtci in osnovnimi šolami, je potrebno to pobudo ojačiti in se pravočasno pripraviti za delovanje v prihodnjem šolskem letu. V tem oziru bo Združenje kontaktiralo z vsemi didaktičnimi ravnateljstvi z namenom, da se pripravi čim bolj ustrezen program dejavnosti. Glede nižjih srednjih šol pa so odborniki ZSSDI sklenili razpisati literarni natečaj *Drobci iz športnega sveta*. Najboljši prispevki bodo nagrajeni in objavljeni v letošnjem *Zborniku slovenskega športa v Italiji*.

V nadaljevanju dela, povezanega z raziskavo, ki jo je

ZSSDI pred kratkim predstavilo javnosti, in zaključkov Posveta o športu so na seji določili tematske sklope, o katerih bodo razpravljali na bodočih skupščinah predsednikov. Med prvimi bodo vsekakor vloga ZSSDI pri programiranju in usmerjanju mladinske dejavnosti, razprava o

valo tudi posebna priznanja za življenjsko delo. Priznanja se bodo podeljevala na osnovi odobrenega pravilnika vsaki dve leti ob priložnosti volilnega občnega zbora in občnega zbora ob polovici mandata. Za priznanje, ki ga dodeljuje neposredno izvršni odbor ZSSDI, lahko kandidirajo Slovenci, ki so stari najmanj 65 let, ki so se v daljšem obdobju svojega življenja posvečali razvoju in obstoju slovenskega športa v Italiji, ki so to delali na športnem ali

pojmu vrhunskosti, razdrobljenost na teritoriju - sodelovalne pobude, slika športnega gibanja navzven, potrebni kontakti, pobude in manifestacije. Prva skupščina bo po aprilskem občnem zboru v mesecu maju.

V zvezi z občnim zborom je bilo potrjeno, da bo 11. aprila v Jamljah. V zvezi s tem so na seji odobrili tudi dokončni obračun za leto 2002 in proračun za leto 2003. Tudi leto 2002 je na žalost bilo zaključeno s primanjkljajem, pozitivno pa je to, da je pomoč članicam narasla za celih 56%.

Odborniki so nadalje sklenili, da bo ZSSDI podelje-

pa tudi na drugih področjih, ki so to dokazali na vodilnih mestih kot tudi s svojim vsakodnevnim delom na terenu. Prva podelitev bo že na letošnjem občnem zboru.

Glede ostalega velja še poudariti, da se utrjujejo čezmejni stiki. Tako bo predvidoma 18. maja prvo mladinsko športno srečanje s predstavnikoma športne zveze v Kopru, septembra pa pri nas v sodelovanju z Unijo Italijanov športno srečanje obeh narodnostnih skupnosti. Ta srečanja so še posebne važnosti v luči skorajšnje evropske integracije Slovenije in bodoče integracije Hrvaške.

Predlog t.i. super A-lige

2003: vesoljska odisejada nogometnega sistema (5)

O novi ureditvi A-lige, ki je burila duhove med predsedniki A-lige, B-lige ter prvimi možmi italijanske nogometne zveze, se danes skoraj ne govori več. Prerekanja in nestrinjanja so sedež zveze Lega calcio spremenila v babilonski stolp, v katerem govori vsak pogajalec svoj jezik in je zaradi tega kompromis nemogoč. Medtem ko je kot sneg pod soncem skopnel predlog super A-lige, je hkrati močno padla vrednost delnic predloga italijanske nogometne zveze o razdeljeni B-ligi. Vseeno pa so nogometni birokrati spravili pod streho reformo drugačnega tipa, ki bi lahko spremenila strategijo nogometnih klubov v obdobju kupoprodajne borze.

3. marca je nogometna elita prišla do prvega skupnega sklepa v okviru reform strukture profesionalnega nogometa, čeprav po dolgotrajnih pogajanjih. Stiriipolurna seja se je sklenila z odobritvijo predloga, ki bo klube delno omejeval v nakupovanju tujcev. Na novo sprejeto "pravilo" predvideva, da bo morala vsaka ekipa, ki se želi okrepiti z nogometašem, rojenim izven meja EU, prej odsloviti Neevropejca, ki že igra v klubu. Izjema pravilo bo veljalo za ekipe, ki bodo iz B-lige napredovale med prvotiligaše. Ti klubi se bodo lahko okrepili s tremi neevropskimi nogometaši. Drugo in tretjeli-gaši se bodo morali nakupovanju nogometašev, ki nimajo evropskega potnega lista, popolnoma odpovedati. S tem ukrepom želijo predsedniki za-jeziti naval tujih nogometašev,

ki zavirajo razvoj domačih nogometnih talentov. Predsednik italijanske nogometne zveze Carraro je to potrdil tudi v prvih izjavah po sprejetju sklepa: "Z idejo FIGC se strinjajo tudi nogometne zveze ostalih držav in osrednja evropska nogometna zveza UEFA. Namen reforme je zmanjšanje števila Neevropejcev v Italiji že v sezoni 2003/2004".

Ob vsem tem se postavlja vprašanje: ali bo ukrep res tako učinkovit in bo zadovoljil Carrarova pričakovanja? Ali so predsedniki klubov res pripravljene se odpovedati ceneni "delovni sili" z južnoameriških, afriških in azijskih nogometnih trgov? Odgovor je seveda ne, novi ukrepi, ki naj bi omejevali prihod Neevropejcev, pa so le fasada, s katero se želijo predsedniki in nogometna zveza pobotati z javnostjo po neuspešnem svetovnem prvenstvu italijanske reprezentance in po finančni krizi lanskega poletja. Omejitev, ki so si jo postavili v uradih elitnega nogometa, je le navidezna. Največji delež neevropskih nogometašev je namreč iz Južne Amerike. Stevilni brazilski "žonglerji" se npr. odločijo, da bodo zaprosili za portugalski potni list, komaj dospejo v evropski nogometni Eldorado. Iskanje evropskih prastricv v genealoškem drevesu svojih neevropskih asov, je postalo specializirana dejavnost vsakega nogometnega kluba na stari celini. Evropsko državljanstvo pomeni za Neevropejca pravo olajšanje, saj se tako lahko kot "domačin" vključi v

vsak evropski klub in svoji ekipi ni "v breme". Povsod po Evropi veljajo namreč številčne omejitve za Neevropejce, za katere velja torej posebno oster kriterij izbire. Tako kot se Brazilci čudežno spreminjajo v Portugalce, se Argentinci in drugi Južnoameričani naenkrat zavejo svojih španskih ali italijanskih korenin. Zadnje "obujanje zgodovinskega spomina" te vrste je primer Argentince Maura Germana Camoranesija, ki je pred kratkim dobil italijansko državljanstvo in odigral reprezentančno tekmo v Trapattonijevi izbrani vrsti. Tudi afriški nogometaši, ki si kruh služijo na stari celini, se s pomočjo svojih klubov spremenijo v pripadnike velike evropske družine. Navadno med svojimi predniki najdejo francoske državljanke. Širitev EU na vzhod bo z letom 2004 omogočila nemoteno in cene- no nogometno "nakupovanje" tudi v bivših moskovskih satelitih, ki so od nekdanjih proizvajal- likakovostno "delovno silo".

Ukrep, ki ga je sprejela italijanska nogometna zveza, bo tako navsezadnje omejil le prihod ruskih in azijskih nogometašev z Bližnjega in Daljnega vzhoda. Azijce (predvsem v muslimanskem svetu in na Daljnem vzhodu) je namreč najtežje, če že ne nemogoče, pravno preleviti v Evropejce. V vzhodnih azijskih vodah elitni nogometni klubi že dalj časa ne ribarijo in jim je zato vseeno, da je lov na tem območju močno omejen.

/dalje
Andrej Černič

POTOPIS

Od Nove Gorice do Santiaga (19)

CAMINO FRANCÉS

Nace Novak

Začetek konca soliranja

Do Santiaga de Compostele me je čakalo še slabih 500 km. V prvih dvanajstih dneh sem jih prehodil 300 in kljub manjšim težavam, ki so me spremljale, sem napredoval v skladu z načrti in pričakovanji. Nema lokrat sem sicer pomislil, da bi bilo veliko lažje, če ne bi bil časovno vezan na veljavnost mesec dni trajajoče Evro Domino vozovnice za Španijo, kar je zahtevalo neusmiljen tempo hoje brez enega samega dneva počitka, a sem bil kljub temu še naprej prepričan o tem, da mi bo uspelo.

Ker sem na samem začetku "izgubil" en dan - ko sem začel v francoskem St. Jean Pied de Portu namesto v predvidenem Roncesvallesu - in sem zaradi blata v prvih dneh prehodil manj kot sem načrtoval, sem izračunal, da moram do konca dnevno prehoditi več kot trideset kilometrov, če hočem pravočasno zaključiti in se tako izogniti nepred-

vidnim stroškom za pot domov, ki niso bili zanemarljivi. Ne samo, da niso bili nezamemarljivi, denarja v bistvu ne bi imel dovolj, in ker nisem imel s seboj nobene plačilne kartice, bi se moral domov vračati s pomočjo dvignjenega palca, kar pa tudi ni najhujša nesreča, ki te lahko doleti.

Pred seboj sem imel 200-kilometrski ravninski odsek poti prek planote Meseta, ki obsega kar 40 odstotkov Španije. Postavljena je v njeno središče, dviga pa se od 400 do 1000 m visoko. Tudi špansko glavno mesto, Madrid, leži na planoti, sicer pa je za zanj značilen visok upad prebivalstva. Mladi se selijo v bolj rodovitna območja ali v industrijske centre, tako da so majhne vasi vse bolj žalostno prazne. V njih vztrajajo le starejši ljudje, ki so se sprijaznili živeti s tem, kar jim nudi ne preveč velikodušna narava. Meseta je območje, kjer se neskončna žitna polja prepletajo s pa-

šniki, tu pa tam pa mešajo štre- ne obsežni predeli neobde- lanega sveta. Poletja so pasje vroča, zime svinjsko mrzle, najbolj čarobno in zanimivo, a tudi zopno in na nek način utrujajoče pa je to, da vidiš v vseh smereh pred seboj samo neskončno ravnino.

Že v Lonely Planetu sem prebral, da zna biti hoja po Meseti psihično precej naporna, in čeprav sem si mislil, da sam ne bom imel težav, mi je bilo nekajkrat prav mučno. Odseki poti, kjer tudi nekaj ur ne vidiš žive duše in so edini dokaz o človeški prisotnosti stopinje romarjev na ozki pešpoti, ki ji ni videti konca, so mi bili na trenutke, predvsem na začetku, zanimivi, s časom pa so mi pobirali vse več energije. Na srečo sem večji del Mesete prehodil v odlični družbi.

Chrisa in Jo (na sliki) sem prvič videl že na poti iz Burgosa proti Rabe de la Calzada. Najprej mi je padla v oči Jo. Kako tudi ne, ko pa je mimo prikolesarila na smešnem, zlozljivem biciklu, bolj primernem za vožnjo po kam- pu med poletnimi počitnicami kot pa za večdnevno kolesarjenje po zahtevnem terenu, kjer je asfalt še vedno - in prepričan sem, da bo

tako tudi ostalo - znanstvena fantastika.

Bila je bolj okrogla, bleda in posuta s pegami, pa tudi oblečena je bila prav po angleško. Kolesarila je v mini krilcu, tretjerazrednih supergah, ki so bile še najbolj podobne o- butvi za jadrnanje na deski ali so- teskanje, in snežno beli jopi- ci, na glavi pa je imela veliko rdečo čelado, izpod katere je rasla dolga griva nič manj rde- čih las. Že od daleč se ji je vide- lo, da je absolutno nešporten tip človeka, kar se je v nada- ljevanju večkrat potrdilo, a s Caminom se je spopadala na svoj način in zanimalo so jo stvari, o katerih so med potjo

razmišljali le redki. Brez nje bi bili pogovori veliko bolj suhoparni in površinski.

Tudi njen, nekoliko mlajši partner, 35-letni Chris, je bil od nog do glave Anglež. Kasneje sem izvedel, da je pred leti že prehodil del Camina in da je on glavni krivec zato, da je "uboga" Jo končala na poti, ki ji je bila vse prej kot pisana na kožo. Njemu je bila. Medtem ko je Jo kolesarila, ji je on sledil peš. Bil je mož odločnih korakov. Pravi zaljubljenec v hojo in pohodništvo. Ona umetnica, on kemijski inženir. Oba dovolj dobro stoječa, da si nekajkrat na leto privoščita počitnice v tujini.

Uradno smo se spoznali in prvič zaklepetali v mali beznici v vasi Hontantas, na pol poti med Rabe de la Calzada in Castrojerizom. Notranost vaše gostilne je bila tako pristno umazana, da je bilo vse skupaj še najbolj podobno drvarnici, v kateri tu pa tam za- koljejo kakšno prase ali ob-

glavijo nekaj kokoši. Ko mi je mali zavaljeni "oštir" z uma- zanimi rokami rezal sir za sendvič, ga ni prav nič zmotilo, ko mu je na eno od rezin kapnila kapljica krvi iz sveže rane na prstu. Tudi to, da sem stal naslonjen na pult in ga opazo- val med pripravo, ga ni zmedlo. S prstom jo je pobrisal, prst pa potem nesel v usta in ga zadovoljno obliznil.

Se preden sem z novima znanecema, ki sta mi povedala, da sta začela v Burgosu in sta na poti šele drugi dan, do konca pomalical in izmenjal prvih nekaj besed, ki so poskrbele, da se je začelo znanstvo preobraziti v prijateljstvo, je mali "oštir" za skupino nemških romarjev pri so- sednji mizi izvedel pravo cir- kusantsko točko. Bokal vina je dvignil visoko v zrak in ga nagnil, da mu je tanek curek žlahtne kapljice padel na čelo, od tam pa v dveh curkih okrog čudno nasajenega nosa, ki je to omogočil, naravnost v usta. Točko je izvedel brezhibno, kar je dajalo slutiti, da dela to večkrat, pa tudi ob bu- čnem aplavzu, ki je sledil, se je priklonil tako večše, da je bilo takoj očitno, da se ne pri- klanja prvič.

/dalje

PREJELI SMO

Še o občnem zboru SSO

Spoštovanemu uredništvu Novega glasa s prošnjo za objavo.

Oglašam se v zvezi z dopisi, ki jih je Novi glas objavil 6. marca letos pod naslovom *Po občnem zboru SSO* izpod peresa Jurija Paljka, in 13. marca, ki sta ju podpisala prof. Martin Kranner in dr. Karlo Brešan.

S tem, kar je napisal odgovorni urednik Novega glasa, se strinjam. Predvsem zaradi jasnosti in doslednosti. Jurij Paljk pravilno ugotavlja, da je bilo pri volitvah organov na občnem zboru SSO veliko zakulisnih igrig in premalo odkritega soočanja med predstavniki goriških članic SSO.

Prof. Kranner nas v svojem prispevku poučuje, da je v demokraciji treba sprejeti volilne rezultate. Pri tem ima popolnoma prav. Rad bi pa k temu dodal, da v demokraciji imajo volilci (v našem primeru članice SSO) enake pravice in tudi enake dolžnosti. Pravila igre morajo namreč veljati za vse v enaki meri. Pravice članice se izražajo v tem, da koristijo usluge krovne organizacije in da imajo aktivno in pasivno volilno pravico, dolžnosti pa v tem, da so dejavne na področjih, za katera so po statutu zadolžene, in da s svojim delom krepijo poslanstvo in ugled krovne organizacije. Prof. Kranner je odgovoren za Vincencijeva konferenca na Goriškem, ki naj bi skrbelo za socialno problematiko. Glede dolžnosti se goriška Vincencijeva konferenca ni posebno izkazala, saj je bila njena dejavnost zelo skromna. Kot je bilo tudi na občnem zboru pravilno poudarjeno, je ravno socialno področje pri članicah in posledično pri SSO-ju najbolj zanemarjeno. Na drevesu SSO predstavlja Vincencijeva konferenca (sicer ne edina) suho vejo, ki jo je tre-

ba odžagati, da ne bo celotno drevo usahnilo. Zelene veje namreč težko prenašajo suhe veje.

Glede priprav na občni zbor naj povem, da je bil 16. januarja 2003 v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici sestanek, na katerega so bile pravočasno in pisno povabljene vse goriške članice SSO. Na dnevnem redu so bili priprava na občni zbor in predlogi za kandidatno listo. Na tem srečanju so trije od prejšnjih petih članov odbora povedali, da ne nameravajo več kandidirati. Dva pa sta bila še pripravljena sodelovati. Vsi prisotni so se strinjali, da je za organizacijo koristno, da se zagotovi kontinuiteta s tem, da dva prejšnja odbornika ostaneta na listi za nov odbor. Ostala tri mesta v odboru naj bi prevzele mlajše sile. Predlagana so bila razna imena mlajših kandidatov, nekateri od teh so bili tudi izvoljeni. To je bil dober in demokratičen začetek dogovarjanja o kandidatih.

Žal je temu skupnemu in javnemu soočanju sledilo pretežno zakulisno mešetarenje tistih, ki se srečanja niso udeležili. To in glasovi tistih članic, ki zaradi nedejavnosti ne bi smeli imeti volilne pravice, je odločilno pogojevalo izide volitev. V odbor SSO so prišli trije mladi goriški predstavniki, kar je bilo od vsega začetka zaželjeno in je lahko samo koristno za krovno organizacijo. Menim pa, da je velika škoda, da ni bila izvoljena edina ženska, ki je kandidirala in ki je bila v prejšnji mandatni dobi ena najbolj aktivnih članov odbora SSO.

Mislím, da dr. Brešan ni pozorno prebral članka Jurija Paljka, sicer bi se ne usajal nad ocenami, ki jih v članku ni, glede mladih odbornikov SSO. Sicer pa je dr. Brešan na občnem zboru SSO zastopal drugo suho vejo, Zadrugo Ojstrnik, za katero veljajo iste ugotovitve kot za Vincencijeva konferenca na Goriškem.

Damjan Paulin

PREJELI SMO

ZSKP o občnem zboru SSO

Prejšnji teden se je sestel v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici širši odbor Zveze slovenske katoliške prosvete, ki se ga je udeležilo lepo število članov. Odbor je obravnaval razne organizacijske zadeve in sklenil, da bo občni zbor Zveze 10. aprila letos. Poglobljeno je razčlenil potek zadnjega občnega zbora SSO in ugotovil, da večino predstavnikov članic SSO sploh ni zanimala vsebina občnega zbora, pač pa samo volitve organov. To potrjuje tudi skromna udeležba na prvem delu občnega zbora v Gorici in nesodelovanje goriških predstavnikov na diskusiji o predsedniškem poročilu na drugem delu občnega zbora v Devinu. Odbor Zveze je tudi sklenil, da ne namerava kot član SSO-ja biti v isti družini z organizacijami, ki nimajo nobene dejavnosti in se pojavijo samo za volitve. Pričakuje, da bodo organi SSO-ja glede tega kaj odločili, kajti take članice bi bilo treba izločiti iz SSO. Zveza je za odkrite odnose med članicami SSO in za največjo možno glasnost. Odbor je tudi zaskrbljen, ker v izvršnem organu SSO niso primerno zastopane najpomembnejše goriške kulturne ustanove.

Zveza se strinja z jasnimi in pogumnimi stališči odgovornega urednika Novega glasa Jurija Paljka, ki jih je zapisal v članku Novega glasa 6. marca letos.

PREJELI SMO

Še en odmev

Spoštovani dr. Karlo Breščani!

Naj Vas že vnaprej seznanim, da me izidi volitev pri SSO-ju ne motijo in da ne dvomim v zmožnosti novega odbora. Vseeno pa me žalijo nekatere izjave v Vašem pismu uredništvu, objavljenem

v zadnjem NG. Med drugim takole pišete: "so vsi pisмени z doktorsko disertacijo v žepu (!) - (kaj to pomeni, da so samo doktorji neoporečni in v vsem sposobni ljudje?), pa še: "so brez vsakega dvoma vsi čistokrvni Slovenci". In kaj pa to pomeni? Ne razumem, morda tudi zato ne, ker nimam doktorata in... Koliko je "čistokrvnih" Slovencev, kot jih Vi imenujete, ki se svojega materne jezika sramujejo! Tudi mnogo doktorjev je med njimi in tudi nekaj šolnikov je takih, ki vpisujejo otroke v tuje šole, čeprav sami poučujejo na slovenskih. Talent in zmožnost ne pomenita še volje do dela, žrtvovanja in darovanja samega sebe v prid bližnjemu in skupnosti. Čistokrvni je lahko muc ali pes, meščan ali vaščan, nihče od nas pa točno ne ve, če so bili njegovi predniki samo Slovenci. Po Vaše torej, če si "čistokrvni" Slovenec, pa še doktor, si vse mogoče... Vsaj ta-

ko razumemo ne-doktorji. Pa še zanesljiv si in sposoben za vse posle. Če bi bilo to res in bi nam doktorji nudili svoje talente, kako bi bila cvetoča vsa kultura na Goriškem! Nekateri pa žal komaj vedo, kje se nahajajo slovenski domovi. Pa naj mi sedaj ne zamerijo tisti redki doktorji, ki se znajo žrtvovati in bi bili ravno tako čudoviti brez "dr". In kot pravi veliki Trstenjak, svet vlečejo naprej povprečni ljudje. Tako tudi skoraj vsa naša kulturna društva, tisti, ki so zmožni zastoj žrtvovati svoj prosti čas in si ne čakajo zato javnih pohval, spomenikov, lovorjevih vencev in podobnega. Delo samo govori. Ti ljudje ne spadajo med tiste, ki jim je treba plačati vsak dopis ali ilustracijo še v tako revni mladinski reviji, vsako uslugo, vsako režijo, vodenje zbora ali čiščenje dvorane itd. Pa še udarce po glavi znajo lepo prenašati... No, če mogoče še ne veste, veliki Pa-

steur, ki je na področju medicine dosegel izredne rezultate v prid vsemu človeštvu, v medicini sploh ni imel doktora. Pisateljica in Nobelova nagrajenska Grazia Deledda je dokončala le četrti razred osnovne šole. Tudi naš župan baje nima niti višje šole in tako mnogi zaslužni možje: pesniki, pisatelji, slikarji, umetniki, ki nam brez doktora lepšajo življenje. Tudi znani talent Tom Cruise je dokončal samo osnovno šolo. Ne mislim tu žaliti nobenega doktorja ne novoizvoljenega odbora SSO-ja, sploh ne. Le to bi potrdila, da noben doktorat ne naredi človeka boljšega in občutljivejšega do dobrega. Zato ni prav, da ljudi opredeljujemo po akademski izobrazbi in "čistokrvnem slovenstvu". Kultura srca, iskrenosti, ponižnosti, dobrote, žrtvovanja in sposobnosti je čisto nekaj drugega.

S spoštovanjem
Lidija Jarc

S 3. STRANI

Evropska ustava

Ena od žgocnih aktualnih tematik predstavlja omenjanje krščanskega izročila v evropski ustavi. Sam se sicer ne zavzema za obnovitev "kulturnega boja" o tej temi, pač pa za to, da se v preambuli omenijo različni viri evropske duhovne tradicije (krščanstvo, a tudi judovstvo, grštvo ter druge religiozne in tudi nereligiozne tradicije). Peterle tudi razlikuje med širitvijo EZ in dejanskim združevanjem Evrope, ki mora sloneti na nekem skupnem občutku ob spoštovanju različnosti.

Lojze Peterle je tudi eden od 12 "modrecev", ki jih je predsednik Evropske komisije Prodi povabil, da sodelujejo pri t.i. Omizju o trajnostnem razvoju Evrope. Namen te skupine je, da pomaga Evropi do nove vizije, da razmisli o t.i. modelu evropskega razvoja, o evropski poti in da se, potem ko so se zgodili veliki projekti kot npr. uvedba

FOTO KROMA

evra ali širitev, sedaj Evropa odloči za nove projekte, pri čemer imata velik pomen vprašani okolja in etike.

Glede bližnjih referendumov o pristopu Slovenije k EZ in NATO, ki bosta 23. marca, je Peterle optimist. V Sloveniji obstaja sicer močna linija, ki želi uvesti neutemeljeno razlikovanje med tema zvezama, medtem ko sta v resnici dve plati istega kovanca. Peterle pa meni, da te argumentacije slabijo (to naj bi potrjevale tudi zadnje javnomnenjske raziskave v Slo-

veniji, op.p.) in da bo izid obeh referendumov pozitiven za privržence vstopanja Slovenije v EZ in NATO. Visoki gost je v okviru srečanj v prostorih krožka Šček izrazil veselje, da je že prišlo do spremembe slovenske ustave v tistem delu, ki se nanaša na prenos izvrševanja suverenosti nekaterih pravic, pa tudi, da se je Slovenija odločila, da sledi t.i. skandinavskemu modelu, ki obvezuje vlado, da informira parlament o svojih evropskih "poslih", kjer bo nastopala kot zakonodajalec.

POMEN VZGOJE

Jakec: Kaj čješ! Neč ni nov'ga pod soncem! Vse smo že vidli jen čuli.

Mihec: Ma, kako ni neč nouga! Dobili smo novo šolsko reformo ministrice Morattijeve sez ciklusi jen možnostjo, da grejo u šulo tedi otroci, ki so komej dopolnili pjet let jen pu. V novi šuli se bojo učenci že v prvem razredi učili tuj jezik jen rabit komputer, zatu ki taku zahtjeva sodobni čas. Po končani osemletni šoli bojo družine lahko zbirale, če pošljejo otroka v poklic al pej neprej u šule. Ne samo, kuker je rje-ko predsednik vlade, uni dan, kadar je bil zakon sprejet, če boš vido v sosednjem razredi strokovne usmeritve al obratno, kešno ljepo biondasto pupko, boš lahko kar presedlal v njen razred.

Jakec: A, bravo! Tu je pej res važno jen potrebno! Tu je novo... pravzaprav, ne samo tu ... Senat je v tej novi šolski

refomi sprejel tudi člen, ki ponovno uvaja oceno za vedenje!

Mihec: Znaš, kaj ti bom rjeko: končno! Sej ued kar ni blo več te ocene, ti buozi učitelji jen profesorji niso imele nobenga orodja jen načina, kaku krotit mularijo!

Jakec: Eh, ja! Se zna, da je vedenje važna stvar jen kdu bulše ku predsednik vlade vje, kaj pomene se znat obnašat jen kaj pomjene kultura. On sam je pošteno priznal, da v šule ni bil prov ta narbolj priden, jen da so bli drugi sošolci buošli ued nje-ga. Enga ued teh je tedi postavo za podtajnika na ministrstvu za šolstvo, jen tu je jamstvo, da so na ministrstvu sposobni ledje.

Mihec: Ne, ne, čak, čak! ... zdej... jest sem prvi, ki priznam, de se človeku lahko za-reče, ma pravit take, ku da že

za cajta Romola jen Remola je bil Rim ano važno mjesto, kuker je kešen sez primernim patosom tedi povedou, se mi pej prou zares zdi ano slabo spričevalo za šulo, kamr je hodo. Jen če je bil en tak med bulšimi, si predstavljješ ostale...?

Jakec: Ma, kaj praveš! ... Sej ni važno, kaj je bil. Važno je, kaj je jen kaj tu pomene! Dejstvo je, da je zdej Bog i batina jen da muerejo vsi pljeset, kuker uan piska. Denmo reč, kuker ta buogi Antonione. Neč ni pomagalo, da je opozarjal šefa, da je politično stanje v Furlaniji-Juljski krajini sila delikatno jen da kaže za deželne volitve vztrajat pri Tondu, ki je bil že pred kašnim tednom za pre-

miera "naravni kandidat" za mesto predsednika Dežele. Očitno so bli vsedržavni interesi večji jen jeziček na vladni tehniči preveč občutljiv, da ne bi na konci v Domu svoboščin Severna liga dosegla, kar čje, tu pomjene svojo kandidatko za mesto predsednice deželne vlade. Buezme Antonioneti ni ostalo družga, kuker da odstopi sez mjesta koordinatorja jen se umakne tudi sez drugih funkcij, ki jih ima.

Mihec: Ben, ma kaj se čudeš? V cajteh, ko se ne govori družga kuker ued vojske sez Irakom, je logično, da je premier, kuker človek, ki je večš zakonitosti trgovske ponudbe jen reklame, pomislil, da bo kandidatka jemela ze-

stonj reklamo, jen da bojo volilci prav iz refleksa ob vsem hudem, kar se napovedava na Bližnjem vzhodu prov v dneh volitev, nekje avtomatično glasovali zanjo.

Jakec: Dej, no! Ne bet cinični! To so hude stvari!

Mihec: Hude pej, hude! Taku hude, de be blo kešne-mi, ma ne samo u Rime, ma tedi kje drgje za dat po ta zadnji plati!

Jakec: Ma, zakaj pej. Kaj jema tu opravt sez šolsko reformo, Morattijevo, vedennjem, tujimi jeziki itd?

Mihec: Ah, neč. Sen se samo spomno, de so že stari Rimljani pravli, da med krmarji na Tiberi jen učitelji ni nobene razlike. Zatu ki obu-ji, krmarji barke jen učitelji otroke sez palco od zdej usmerjajo!

Jakec: Ah, in ti mi boš go-

voru o vzgoji! Ma, da te ni sram! Videš tudi ti si za preventivno nasilje, kuker Bush, al pej ku cigan, ki je vsako jutro, kuker hitro je vstal, dal ano klofuto ženi. Kadar so ga pej vprašali, zakaj jo tepe, če ni še neč hudga nardila, je rjeku, da preventivno, zatu, da ne bi čez dan nardila kašne neumnosti.

Mihec: Ti in tvoje primerjave! Zdej mi samo povej, da bo prihodnji teden še ano predavanje o vzgoji v organizaciji Sončnice jen da bi blo priporočljivo, da bi ga šli vsi poslušet.

Jakec: Glej, ki jest sen zadosti star, da se še spounem predavanj pokojnega profesorja Theuersuha jen vjem, kolko taka predavanja pomagajo!

Mihec: Ja, žal, podobno kuker manifestacije mirovnikov!

Jakec: Ti si pej prou an divjak, brez kanca vjere!